Deset propovijedi o Euharistiji
pavlina o. Ivana Belostenca

Za štampu priredio László Hadrovics.

U Budimpeštanskoj Kraljevskoj sveučilišnoj knjižnici nalazi se pod sign. *Ae 4r 717.* koligat male četvrtine, koji je nekad bio svojina Pavlinskog samostana u Lepoglavi. U smeđu kožu vezana knjiga sadržava sedam različitih djela, ponajviše pavlinskog porijekla. Na prvom listu koligata rukom je zapisan njegov sadržaj:

A. M. D. G.

In hoc libro continentur opuscula sequentia, in unum collecta, velut utilia fragmenta, ne pereant:

1-mo. *Eucharisti Sermones decem, ab Admodum R. olim. P. Joanne Belosztenecz Ordinis S. Pauli 1-mi Erem(itae), compositi. [Na Telovo.]*

2-do. *Sermo Panegyricus de S. P. Paulo 1-mo Erem(ita), authore R. D. Procopio Burkhardt Ordinis Crucigerorum.*

3-tio. *Radix et Origo Ordinis S. Pauli 1-mi Eremitae et Vita B. P. Eusebii etc. concinnata a Rel. F. L. N.*

4-to. *Sermo habitus in Jubilaearibus Primitijs R(everendi)ssimi P. Andreae Musar.*

5-to. *Applausus ad Primitias Jubilaeares Ill(ustri)ssimi et R(everendi)ssimi D. Praepositi Zagrabiensis, Sigismundi à Sinersperg.*

6-to. *Quinquennalia Sacerdotij, Celsissimi ac R(everendi)ssimi D. Archi-Praesulis Strigoniensis Emerici Esterhazy.*

7-mo. *Breves SS. Patrum sententiae, pro Consideratione Novissimorum etc. Collectae per R. P. Gerardum Donij, O. S. P. p. E.*

Baveći se hrvatsko-kajkavskom literaturom prošlih vjekova, sistematski po katalogu istražujem stanje naše biblioteke da utvrdim, koja njena djela ona posjeduje. Pod imenom o. Iv. Belostenca u katalogu naišao sam na koligat, a kad sam ga i razgledao, znao sam odmah, da je u njemu najdragocjeniji prilog upravo Belostenčevo djelo, iako u onom času još nisam znao, da je to i jedini sačuvani primjerak toga djela. To sam razabrao tek iz obavještenja prof. Fr. Fanceva, prema kojemu je hrvatska literarna historio-

grafija za postojanje štampanih Belostenčevih propovijedi znala dosad samo po navodima pavlinskoga historika o. Nikole Bengera.* Tom prilikom sam zamoljen, da prema nađenom primjerku priredim ove Belostenčeve propovijedi za štampu u »Građi«, što ja ovime i činim.

Belostenčeve propovijedi u primjerku budimpeštanske Sveuč. biblioteke nisu sačuvane u cijelosti. Prije svega nađeni primjerak nema naslovnoga lista, a u tekstu, koliko je sačuvan, autorovo ime nigdje ne dolazi štampano, ali se ono razabire iz bilješke na zadnjoj strani, koja glasi: *Concinnavit supra adductos 10. sermones A. R. P. Joannes Beloſztenecz O. S. P. p. E.* Osim toga, na prvoj strani zabilježeno je još i ovo: Bibliothecae Conventûs Lepoglavensis ordinis S. P. p. E. procuratus ab A. R. P. Nicolao Benger... Provinciali.

Što se tiče godine štampe odnosno postanka ovih propovijedi, o tome nam daje sam B. dragocijen podatak u osmom prodečtvu (str. 52.): »Jer ovumsze pre-ſzvetum yeſztvînum (t. j. euharistijom) yur ſzkoroy, yezero feszt ſzto trideszeti i ſeszt léth, ú szvetae materi Czirkvi, duſſae karſchanszkae po vſzem okruglom ſzvétu hrane...« Ako tomu broju (t. j. 1636) dodamo još 33 godine Isusova života, kao vrijeme postanka knjige dobijemo godinu 1669; izvori kažu, da je štampana upravo god. 1672, dok je autor umro god. 1675.

Prema originalnoj paginaciji knjiga je imala 76 strana, sada od njih manjkaju strane 41—48, i taj je manjak na str. 40 Bengerovom rukom zabilježen riječima: *NB desunt aliquot folia.* Osim toga ima u paginaciji i pogrješaka, tako su na pr. str. 57—58 prekočene, str. 67 obilježena je brojem 65 a str. 70 brojem 68 i t. d. Kao štamparske pogrješke one su starom rukom već bile ispravljene.

Kako je štamparski arak sa str. 1 obilježen slovom B a ne slovom A, znači, da na početku knjige manjka arak A, koji je pored naslovnoga lista sadržavao valjada još samo posvetu knjige, jer je »Bogomila«, zbirka njegovih pjesama na čast sv. Pavla, bila štampana god. 1665.**

Ostaje još da kažem nešto o pravopisu i jeziku ovih propovijedi. Belostenčev pravopis ne razlikuje se mnogo od pravopisa tadašnjih kajkavsko-hrvatskih pisaca. Očito pod utjecajem latinskoga jezika završetak *»e«* u gen. i dat. sing. i nom. i acc. plur.

* U svom rukopisnom radu »*Catalogus autorum seu scriptorum ex Religiosis ordinis S. Pauli primi Eremitae...*« on ih spominje riječima: Item conciones decem de SS. Corpore Christi idiom[ate] croatico (tacito suo nomine editas), de quibus refert Album Lepoglavense ad a. 1672. *Ured.*

** Prednji Bengerov »Catalogus« navodi je riječima: Item varia poemata de S. P. Paulo primo Eremita, idiomate Croat[ico] sub titulo: Boghomila, typis graecensibus edita 1665. Inter quae prima Melodia, concinnata 113 versibus quadrimetris, juxta numerum annorum Vitae S. P. Pauli eiusdem pangit gloriosum vitae cursum. Alii sunt 12 hymni de eodem Divo. *Ured.*

imenicâ na *-a* vrlo često se piše *-ae.* Na početku riječi »u« je akcentovano (»*ú*«) vjerojatno samo zato da bi se moglo čitati i izgovarati i kao »vu«.

Za razlikovanje suglasnika *ļ* i *ń* od *l* i *n* B. upotrebljava ponajviše *ly* i *ny*, rijetko *li* i *ni*, a *lj* i *nj* nikada. Na kraju riječi ili u sredini riječi na kraju sloga često piše *-yl: krayl, navuchiteyl, ſzpaſziteyl, zvelichiteyl, zavoyl; nevoylni, priyateylſztvo* itd. U slučajevima gdje iza *ļ* i *ń* slijedi vokal »*i*«, tada se nikad ne obilježavaju s »*y*«: *kralicza, marlivo*; *nih, shnym* (ž ńim), itd. No razlikovanje palatalnih od nepalatalnih suglasnika nije jednako dosljedno u cijelom tekstu: na početku teksta ono je gotovo redovno, prema kraju gotovo ga i nema više. Sasvim drugačije je sa sekundarnim *lj* i *nj* (lьj- i -nьj-), u cijeloj knjizi oni se redovno pišu *ly* i *ny* (odnosno *li* i *ni*), kao na pr. *veſzelye; duguvanye, izhayanye, zvelichenye* itd.

Na početku knjige (do str. 24) za glasove *č* i *ć* B. piše skoro bez izuzetka ch: *chelo, chiniti, chlovék, chudo, navuchiteyl, obichay, oblichay, pache, prodechtvo, szvédochi, zaruchnica, zvelichiteyl; govorechi, hoches, moguch, poszvechenye, rechi* (dicere), *vech*, itd. Od 24-e strane dalje za obadva se glasa uz *ch* upotrebljava i *cz*: *kincz, praviczno, recze* (dixit), *ſzerczeno, zveliczenye; yeducz, piyucz, ſzréczno* itd. Za *-šč-* se piše bez izuzetka *-ſch-*: *godiſcbe, ſzpraviſche, kerſchenik i karſchenik* itd.

Ostale suglasnike, za koje latinica nema naročitih slova, Belostenec piše:

đ = *gy* ili *g*: *potvergyenye, vigyenye, vigy* (viđe!) itd.; *potvergeno, vig, uzbuguye* itd.; jedanput sam našao i *dy*: judicium sibi manducat = *oszudyeneszi jé* (18 str.). Sekundarno *tj* i *dj* (*ty, dy*) u Belostenca nikada ne prelazi u *ć* ili *đ* (ch, cz; g, gy).

s = *sz* ili *ſz*, rijetko i *s*, na pr.: *oroslan, orsag* itd.; *sz* se piše i ispred p, t, k, dok Habdelić i Krajačević u ovakim slučajevima pišu redovno »*z*«.

š = *s* ili *ſ* na početku i na kraju riječi, *ss* ili *ſſ* u sredini riječi. Sasvim rijetko za *š* se piše i *ſz*, na pr. *ſzpot, razmiszlyati* itd.

ž = *sh* ili rijeđe *s*.

c = *cz*.

Za vokalno *r̥* piše se najčešće *er*, kako je to običaj i u drugih kajkavskih pisaca: *dershati, obverſeno, odperto, potverditi, raſzerditi, ternye, zerno* itd.; ali ima slučajeva, gdje se ugledanjem u pravopis čakavskih pisaca piše i *ar*, na pr.: *kerſchenik—karſchenik, kerv—karv, ſzmerth—ſzmarth, zerczalo—zarczalo* itd.

Ne rijetko se u ovakim prilikama vokalno *r̥* piše akcentiranim »*ér*« (t. j. kao i *e* < ѣ) *szmért, kérv, mértvo, kérſchenik* itd.), očito da mu se istakne naročita služba uz »*r̥*«. Ni u drugim prilikama »*é*« nije obilježavano zbog akcenta već zbog naročitoga izgovora u samim kajkavskim govorima a onda možda i zbog čakavaca, da bi ga oni mogli čitati svojim ikavskim izgovorom. Sve to je

možda i bilo kazato u predgovoru, koji je s prvim arkom knjige propao, a to smijemo naslućivati zbog toga, jer su i u Orlovićevu izdanju njegova »Gazophylacium-a« glasovi *e* (< ѣ) i *e* (< poluglas) zbog mogućnosti različnih izgovora bili naročito obilježavani.

O jeziku ovog vrlo važnog spomenika pisat ću opširnije na drugome mjestu, a ovdje spominjem samo to, da mi se čini, da se ovako, kako Belostenec u ovim propovijedima piše, na hrvatskom terenu u narodu nigdje nije govorilo. B-ev jezik je umjetno stvoreni književni jezik, dakle još jedan dokaz, kako su kajkavsko-hrvatski pisci prije preporoda tražili riješenje problema jedinstvenog književnog jezika. Poznato je, da je Pergošić svoj prijevod Verbecijeva »Dekretoma« dao štampati u dvije redakcije, jednu više kajkavsku a drugu više poštokavljenu. Matija Magdalenić, kajkavski pjesnik XVII. vijeka izrijekom kaže u svom »Zvončacu«, da ga je napisao »niti zavsima pravo horvatski, niti zavsima pravo slovinski, nego slavonico-croatice«. Uvod Habdelićeva »Zrcala Marianskog« svjedoči nam najjasnije o tome, koliko su »ogovorlivi jeziki« kritikovali jezik starih hrvatskih knjiga. Sam Belostenec je htio riješiti ovaj problem na vrlo interesantan način. O njemu znamo, da je bio rođeni kajkavac, a više godina (1653—1659) kao provincijal istarske pavlinske provincije boravio je među čakavcima. Ovako je miješanjem kajkavskog i čakavskog, a nešto i štokavskog dijalekta nastao njegov književni jezik u propovijedima. Ovo se miješanje od više dijalekata očituje ne samo u glasoslovlju i oblikoslovlju, nego i u upotrebljavanju riječi osobito crkvene terminologije.

Treba pročitati samo nekoliko stranica, pa da se dođe do uvjerenja, kako B. nije htio pisati ni samo za kajkavce ili samo za čakavce, već za *Hrvate uopće*. U njegovu se jeziku stari poglasovi reflektiraju vokalom *a*, samo rijetko *e*. Mjesto staroga *ě* B. piše *e* ili *i*, ali najčešće *é*, što mu znači, da se glas toga *é* razlikuje od etimološkog *e*, pa se može čitati »ekavski« *e* na kajkavskom terenu, ikavski među čakavcima. Svaku riječ, za koju je autor mislio, da će ju teško razumjeti čitalac, koji govori samo svoj lokalni dijalekt, tumači redovno još jednom riječju. Evo nekoliko primjera: Isukrst — Ježuš, spasitelj — zveličitelj, uskrnuti — gore z mrtveh stati, san — senj, osin — tenja, življenje — žitak (žitek) itd.

U transkripciji teksta vjerno sam se držao Belostenčeva jezika a, koliko se dalo, i pravopisa. Ispravio sam samo očite štamparske pogrješke, kao na pr. *obvernhu* mjesto *obvršihu* (str. 50.), *poreksavayu* mj. *povekšavaju* (55.) itd., ali sam i u ovakvim slučajevima pod crtu stavio pogrješni oblik. Isto tako sam u bilješci ispod teksta naznačio i svaku drugu riječ, koje sam originalnu grafiku ma s kojeg razloga smatrao važnom. Dvostruko štampani konsonanti u originalu ovdje se predaju kurzivom.

O. Ivan Belostenec: Deset propovijedi o Euharistiji.

Na Telovo

Vu ono vreme reče Ježuš vnožine židovskoj. Telo moje uistinu jest vino (sic!)[1] i krv moja zaistinu je pitvina. Koji jê télo moje i pije krv moju, vu mene prebiva i ja vu ńem; kako je mene poslal živuči otac i ja živem zaradi otca: i koji jê méne, on hoče živeti zavoļ mene. Ovo je kruh, koji je iz neba dolé stupil. Né kako jeli su otci vaši manu i úmrli su: koji jê kruh ov, živeti hoče ú véke. Joan. 6.

Prvo prodéčtvo.

Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. Joan. 6.
Koji jê ov kruh, živeti hoče ú véke.

Veliku i nezgovornu ļubav nahajam ú svetom pismu, koju on veliki, zmožni, sveti, slavni i prevrédni kraļ David srčeno i pravično imaše i nosaše suproti nekojemu šantavomu, kńastavomu i šepavomu človéku, imenom Miffibožethu, iz koje velike ļubavi i reče mu ovako: *Et tu comedes panem in mensa mea semper.* I ti hočeš kruh jesti pri stolu mojem vazdar. Ali, o krščenici, jezero i tisučekrat vekšu ļubav i dobrotu vsamoguči i vsém kraļem kraļ, preslatki i premili Ježuš, spasiteļ i zveličiteļ naš, suproti tomu šantavomu, šepastomu,[2] ružnomu i nevoļnomu izkazal je človeku, kada ga je odkupil i ov presveti oltarski šakramentum naredil i napravil i rekal || mu: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum:* Koji jê ov kruh, živeti hoče ú véke. Nad kojum ļubavum[3] nebo i zemļu zadosti ne more se načuditi. O kako dobro, prelépo i prikladno on vrédni kraļ i veliki prorok višńega Boga, David, tu ļubav preštimavajuči i hvalu jednomu Bogu ú kipu i peršone vsakoga vernoga krščenika davajuči, ovako po úpučenju Duha svetoga govori: *Tu parasti in conspectu meo mensam,* t. j. Ti jest, o Ježuše, premili spasiteļu moj, tako dobar i na tuliko me ļubiš, da jesi pripravil i prestrl stol pred licem i obrazom mojim, što je reči, dal si mi jesti i úživati predrago télo i preslavnu krv tvoju. I ovo tako razumeju i tolnače svete matere cirkve doktori i navučiteļi,[4] kako med ostalémi sveti Cyprian, sveti Auguštin, od koje ļubavi, prosim vas, posluhnete me nadaļe.

(Marginal references: 2. Reg. 9. vers. 7. — 2. Joan. 6. — Ps. 22. — S. Cyp. l: 3. Epist. S. August. l: 23. de Civit. Dei 20.)

Qui manducat hunc panem vivet in aeternum. Joan. 6.
Koji jê ov kruh živeti hoče ú véke.

Kako veliku ļubav i neizgovornu predobri otec Bog i vu čem je nam pokazal, svedoči to on preverni popisar i kancelar a predragi vučenik Ježušev, sveti Ivanuš evangelišta, ovako govoreči: *Sic Deus*

[1] *vino* ovdje očita je pogrješka mjesto *jestvina.*
[2] ſepaſtomu.
[3] lyvhavum.
[4] Navuchitely.

Joan. 3. *dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.* Tako je ļubil i
v. 16. miluval predobri Gospodin Bog otac ovoga sveta ļudi, da sina svojega jedino-rođenoga a predragoga, Ježuša, je dal i poslal na ov svét, a to zato, da nas odkupi i oslobodi od ruk i oblasti onoga velikoga poglavnika, paklenskoga vraga. A od ļubavi preslatkoga Ježuša ona velika trumbéta Duha svetoga, sveti Pavel apoštol ovako svédoči:
Ad Phil. 2. *Exinanivit semetipsum formam servi accipiens et habitu inventus*
v. 5. *ut homo.* Istaščil je i ispraznil je samoga sebe predragi Ježuš, kip i obličaj sluge vazemši[5] i ú priliki člověčje účińen, našast bé, kako člověk. Ali nut, o krščenik, vekše još ļubavi predobroga zveličiteļa Ježuša, da presveto i preblaženo télo svoje i predragu krv svoju dal je jesti i piti na véke vsém onim, koji ga ļube i koji se ga straše i boje, kako sveta mati cirkva tvrdi: kadi pokazal im je neizrečénu ļubav svoju. Što on verni notar i preļubļeni apoštol Krištušev, sveti
Joan. 13. Ivanuš evangelišta ovako svédoči: *Cum dilexisset suos, in finem*
v. 1. *dilexit eos.* Kako je počel ļubiti svoje, tako ravno tija do svršetka i skončanja svéta hoté ńe ļubiti i miluvati. Svédoči ovo sam slatki
Mat. 28. Ježuš pri svetom Mateju, govoreči: *Ecce ego vobiscum sum omnibus*
v. 20. *diebus usque ad consummationem saeculi.* Ovo ja z vami jesam vse dni do skončavanja svéta. I zato je nam ostavil premilo i presveto télo i prevrédnu krv svoju, t. j. znamenje prevelike i neizgovorne
Com. 1. in ps. 33. Et ser. 7. de temp. ļubavi svoje. Što ovako on veliki s. matere cirkve navučiteļ, sveti Auguštin svédoči: *Vide ergo humilitatem, quia panem angelorum manducavit homo, id est, verbum illud, quo pascebantur angeli sempiternum, quod est aequale Patri, manducavit homo.* Viđ sada,
3. o krščenik, poniznost predobroga Ježuša, jer kruh anđelski jél jest člověk, a to jest, onu Réč, on kruh i ono pitje vékovéčno, s kojem su se hranili i pasli vsi anđeli nebeski sveti; on kruh, ono preslavno télo Ježuševo, koje je spodobno i jednako otcu Bogu, jel je i jê člověk. V kojem presvetom télu vse, što je godér mogal najlépļe, najboļe, najplemeniteje, najpoglaviteje, najvrédneje i najfineje, to nam je ú ovom svetom šakramentu dal i daruval.

Izpisuje i povéda sveto pismo staroga zakona, da velika ter od vsega srca ļubav beše Jonathe i Davida i da skloplene,[6] stisńene i skelene[7] úkup béhu duše ńihove, zač jedan drugoga, kako sam sebe ļubļaše. Za svédočanstvo i veruvanje ovéh posluhnéte, što sveto
1. Reg. 18. pismo govori! *Conglutinata erat anima Jonathae David, et dilexit*
v. 1. *eum Jonathas quasi animam suam.* Sklopļena i kakoti prikeļena[8] béše duša Jonathe k duši Davidove, i ļubļaše ńega Jonatha, kakotigoder jednu dušicu i srdašce svoje, što je reči, obilno rečjum i délom, kako to posvêdoči očito, zač je izvukal iz sebe svite svoje i ļublenoga tovaruša i druga svojega, Davida, naga i gola je obukal. Ali,

[5] vazemſzi.
[6] *ſzkloplené*, ali malo niže *szkloplyena.*
[7] ſzkelené.
[8] prikelena.

o bratjo, jezerokrat je vekša ļubav i dobrota premiloga spasiteļa Ježuša na úbogoga i nevoļnoga človéka bila, ar je zaradi i voļe toga čłovéka ostavil (more se prilično reči), prelepe i presvétle one nebeske polače, úlizal je ú vutrobu prečiste i preslavne Dévice Marije, hodil je i trudil se je po zemļi,[9] dopustil si je dobrovoļno dati 6666 vudarcev, dopustil se je na križ pripeti, krv[10] je prolijal, ruké milé i nogé presveté nemilemi čavli pribiti, prsi preslavne jadovitum i čemernum sulicum probiti i otvoriti. A napokonac konca daruval je tomu člověku télo i krv, srdašce i dušu svoju i účinil je da budémo mi jedno télo s ńegovim télom. I tako ni samo z dušum dapače i s télom je se priklopil i prikelil tako rekuči k našemu télu i duši. O stvar čudna i nigdar več nečuta niti slišana! o Ježuše mili, preslatko, dobro i drago ime, ļubav i zaručnik dušic naših, ti sam jesi morje ono neizrečeno milošče i milosrdja, jer si nas boļe, (ne li to čudo ter preveliko,) nego žitak i živļenje svoje ļubil. Počutila je bila i okusila ovu ļubav medvenoga i preslatkoga ino prelépoga spasiteļa Ježuša mila ona ļuba i zaručnica, jedna sveta dušica, koja od velike ļubavi izgibaše, goraše i ovako govorjaše: *Osculetur me osculo oris sui.* Nekaj me kušne i celuje ta Ježuš, mili moj i predragi stvoriteļ, s kušcem vust svojih: a to je, kako da bi rekla, ov Ježuš, sin Déve Marije, je kost od kosti moje i télo od téla mojega i tako naj mi tu milošču i poštenje skaže i účini, da nekaj télo ńegovo dotakne se téla mojega i k vusnicam mojim nekaj pritisńe vusnica svoja, da ga únapridak budem moguča vrédno i dostojno prijeti za jestvinu ú svetom sakramentu duše moje. O kako dobro, prelépo i prilično tvrdi ovo on slatki navučiteļ, sveti Bernard, ovako govoreči: *Puto, spernere me non poterit Jesus, quia os de ossibus meis et caro de carne mea est.* Ja mlim i štimam, pače i stanovito držim, da me jur ne more odvréči niti || oduriti moj premili zveličiteļ, Ježuš, i to zaradi toga, što je kost od kosti moje i télo od téla mojega. O ļubav, koju vsi jeziki nebeski, zemaļski niti paklenski ne mogu istonačiti niti izgovoriti, kadi on veliki, zmožni, vsemoguči, neizrečeni, živi a predragi i predobri Gospodin Bog ļudi smradne, vońuče, gńusne, i gréšne kušuje i celuje, ļubi, miluje i na tuliko drži. A nuti kako dobro i prikladno nas opomina i vabi na tu ļubav božju on nazopet medveni navučiteļ sveti Bernard, ovako govoreči: *O homo, securum habes accessum ad Deum, ubi mater ante filium, filius ante patrem: mater ostendit filio pectus et ubera, filius ostendit patri latus et vulnera: ibi non potest esse ulla repulsa, ubi tot sunt charitatis insignia.* O člověče, člověče, istino, stanovito i segurno moreš pristupiti k Bogu otcu, kadi mila majka Marija pred sinom, sin predragi Ježuš pred otcem: mila majka Marija kaže dragomu sinku Ježušu prsi i dojke ili cicke, Ježuš preļubļeni kaže predragomu otcu bok i rane. Ada, o člověče, ondéka

Cant. 1. v. 1.

S. Bern. ser. 2. in Cant. 4.

Bern. in serm. de Confid.

[9] zemly.
[10] ker-ye.

ne more biti nijednoga odtiranja, kade su tulika znamenja neizrečene ļubavi. I zaradi toga sveti Auguštin i sveti Tomaš navučiteļ imenuju i zovu ov sveti šakramentum: sacramentum reconciliationis, šakramentum pomirenja, pata i pogodbe. Što da dobro, o krščenik, budeš mogal razumeti, znati imaš, da stari negdašńi[11] zakon, običaj i navadu ovu imaše, da kadagoder su pogodbu kakovu činili drečnu, vršili i obslužavali, kruh su vazimali. Odkuda Pythagoraš ovako
Phythag. govorjaše: *Panem ne frangito:* Kruh némaš razlomiti, t. j. prijatelstvo i pogodbu, koju smo po kruhu účinili, némaš razvaliti i razvreči. I na potvrjenje ovih posluhnéte čudo veliko, koje se ú Rimu za starih ļudi pripeti ú vréme Šylle diktatora, t. j. najvekšega va'nu dobu poglavara, kada bi bili počeli za stolom pri obedu kruh lamati ino rézati, krv je taki počela iz ńega curkom teči, koje čudo zlamenuvaše, da se hoče vnogo krvi ú Rimu po smutne, neskladu i nesložnostjum Šylle i Marina konsula účiniti i proléjati i vnogo puka i ļuctva rimskoga poklati i pobiti, kako se je i pripetilo. Ada pravi, stanoviti, istini, velike ļubavi i pomirenja je ov sveti šakramentum, kadi úkup Bog i člověk goste se. Ali da boļe otvoreno i svetleje rečem, člověk Boga pod obličajem kruha jê i Bog se s človékm miri, pogaja i veliku ter neizgovornu prijazan, milošču i milosrdje k ńemu kaže i k tomu zadobiti ino zaiskati raj vékovéčni dopušča mu.

A sada za jedno únapridak dobro znanje, ako vam se ne žuri i ne uftraga,[12] posluhnéte još malo, kakove šege, zakone, običaje i navade imaše nekoji staroga vrémena narodi, kada kakove velike i vrédne pogodbe i pati mej sobum čińaše i zaveze od mira i prijateļstva obsluževaše, koje obilno ovoga svéta hištorikuši izpisuju. Karmani, kada su se bratili i veru na bratinstvo jeden drugomu davali i pogodbe ostale velikoga duguvanja činili i kada su se mirili. I ada na zlaménje tvrdne vere i ļubavi i na svédočanstvo, da bi pogodbu (!) i zavez mej nimi účińen ú napridak cel, čist,
5. stalan, neprekršen, ne || vréden i neoskruńen na véke bil, žile su odpirale svoje i ońako krv jedan drugomu je povse napijal i ispijal.

Škite,[13] koji se od Herkulešovoga sina tako imenuju, (mej kojimi prebivaju Arimašpi, koji samo jedno oko nasrid čela imaju), ļuctvo ovo vrlo je i visoka života ali odurno, zač niti ima grade, niti varaše, niti hiže, niti kopa, niti orje, niti zemļu teži, niti seje, niti svite kakove plemenite nosi, nego samo kakovo krzno, žene i décu na kolih simo tamo po poļu, po gorah i planinah za marhum i živinum voze, za zlato, srebro i takajše tuje blago ništar ne mara, mlékom samo, medom ter mesom žive. Ovi takajše, kada ali bratinstvo, ali mir, ali koju pogodbu i zavez čine, tako pehare krvi svoje napune, žile otvorivši, napijaju i popijaju. A ostali poganini, da

[11] negdasny.
[12] neufftraga.
[13] Schire.

nakratkom ńih običaj, zakon i navade izgovorim, [zač bi vnogo i dugo bilo vséh osebujno izpisavati], vnožinu živine vsakojačke jesu klali, ter onako s puńemi pehari, jedan drugomu napijajuč i pijuč, mej ovum živinum na dvoje rasečenum jesu se šetali. A to vse na zlaménje, da kojigoder bi zmed ńih[14] únapridak i napotlam kada razbil, razvrgal, pogrdal ino pošpotal on mir, jedinost, zavez, pogodbu, ļubav i prijatelstvo, da se ima ravno kako ona živina zaklati i zaraziti a krv ńegova nogami poteptati i potlačiti. Stanovito, da pravo réčem, da je to vnogo bilo od tako gńusneh poganinov za veru i ļubav obdržati, kadi krščenikom daje se navuk, kako oni imaju svoje zaveze, veru, pogodbe, obečanje, prijateļstvo i bratinsku ļubav obdržati i pod nijedan put i zrok nemaju, što jednuč účine i obečaju, rastepsti i razvaliti, zač je zvana gréha i mrska i odurna stvar.

I da mozibiti koji zmed vas ne bude štimal, da bi ove hištorije napréd donesene ja samo od sebe zmislil ili da bi samo kakove gole fabule i pripovesti bile, nahodim ja ńe nekoje i štem i ú svetom pismu[15] priličnem duguvanjem. Zač stvari naravi i nature odurne i koje se člověčanstvu ne dostoje, Bog niti je ļubi niti hoče imati. Izpisuje a*d*a i povéda sveto pismo ú prvéh ḱnigah staroga zakona, da kada bi Bog vsamoguči i Abraham patriarka pogodbu i zavez mej sobu[m] činil, živina je takaj klana i na dvoje raséčena ino razdéļena, ter krvjum onum je zemļa poškropļena i onako je Bog posréd prošal. Jer ovako sveto pismo veli: *Et lampas ignis transiens inter divisiones illas.* I lampaš ogńa prohajajuči mej razdiļenjem onim. A zašto ta takova ceremonija i stvar be účińena? Zrok i razlog ovakov sveto pismo ondé polaže. *In illa die pepigit Dominus foedus cum Abraham.* Vu dan on vučinil je i vudril Gospodin Bog pogodbu, zavez i obečańje z Abrahamom. Pače i vu drugih ḱnigah toga istoga staroga zakona boļe očito i odprto nahodi se to takovo duguvanje, kadi Mojžeš sveti i Gospodinu Bogu dragi i vugodni sluga s krvjum živine poklane poškropil je oltar i vas puk i ljuctvo Izraelsko,[16] ovako je rekal: *Hic est sanguis foederis, quod pepigit Dominus vobiscum.* Ovo je krv pogodbe, koju je účinil on predragi vaš Gospodin Bog || z vami. Ada poleg ovoga staroga običaja i navade ov sveti šakramentum oltarski šakramentum je ļubavi, pogodbe i pomirenja; a to zaradi toga, štoti se Gospodin Bog miri s člověkom onda, kada zavetno, pobožno, dostojno i ponizno ov sveti šakramentum člověk k sebé prijemļe. Zač ovo je, ovo premiloga i predragoga zveličitéļa Ježuša pogodba od mira, ovo od ļubavi, ovo od prijateļstva i bratinstva našega plemenito i prefino zlaménje. O ada šakramentum prevelike ļubavi! o otajnost! o skrovnost ļubeznosti neizrečene K. I. O jedinost i bratinstvo z Bo-

Gen. 15. v. 11.

ib. v. 18.

Ibid. Exod. 24. 6.

[14] nyh.
[15] piszhmu.
[16] Izraezko.

gom živem presveto! Ova kada bi bil preštimaval sveti Ivan Zlatovust, navučiteļ svete matere cirkve, k člověku vsakomu vernomu govori: *Cogita quali sis insignitus honore, quali mensa fruaris.* Razmisli dobro i premisli, o krščeni člověk, kakovum častjum i poštenjem jesi preslavļen i odičen i kakovoga stola úživaš. Od koje
Chrysost. hom. 60. ad pop. Anth. stvari nadaļe još ovako govori: *Quod angeli videntes horrescunt neque libere audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic nos unimur et facti sumus unum Christi corpus et una caro.* Kaj angeli videči straše se, niti slobodno sméju gledati zavoļ velike svétlosti odondé izhajajuče, z ovim se mi pasemo, z ovim pitamo, ovoga mi úživamo, ovoga blagujemo i jemo, onomu se mi združavamo, k ovmu se sklepivamo i vučińeni jesmo télo i jedno meso s télom predobroga i preļubļenoga Ježuša. Dobro razmišļavaše ovu neizrečenu ļubav preslatkoga i prejmiloga[17] spasiteļa Krištuša sveti Bernard, kada ovako premilo zdihavajuč
Bern. zakriča: *A amor amorum! o sacramentum sacramentorum!* O ļubav nad vsakum ļubavum! O šakramentume nad vsémi šakramentumi! O dobrota predragoga Ježuša, koja predobivaš vsaki razum i znanje nebesko, zemelsko i paklensko, daj nam tu milošču, da te razumémo i pobožno úživamo ovdi na ovom svétu i ú raju věčnom ú véke věčne Amen.

Drugo prodéčtvo.

Joan. 6. *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum.*
Koji jé ov kruh, živeti hoče û véke.

Pišu hištorikuši i pisci naturalski, mej[1] kojemi je[1] Aelian, da ptica ona velika egiptonska, pelikan, kad vidi mladiče svoje mrtve[2]
Aelianus lib. 15. na gńezdu svojem, ńe tri cele dni žaluje, potom sama sebi kļunom prsi probije i onako krv svoju zvrhu mladičev prolije, kojum oni obléjani on hip oživeju. Vekšu stanovito ļubav z nami účinil je
7. premili pelikan, Ježuš, koji né samo tri dni, nego vse dni, || koje je na ovom svétu bil, je se nad narodom člověčanskim mrtvim žaluval i plakal, potom dal je sulicum preslavne prsi prebosti, ruke i noge prebiti nemilemi čavli, a to, da bi člověka mrtvoga oživel. Pače ne béše mu ta zadosti ļubav, (zač duhovnim zakonom večkrat člověk úmira vnogi), nego tu istu krv i télo svoje ú svetom šakramentu oltarskom pod obličajem hoštije i vina na likariju i vračtvo[2]
Ps. 101. toga oživļenja ostavi. Ne govori li ada pravo sam od sebe? *Similis factus sum pelicano.* Prispodoban sam účinen pelikanu. Ali štoti ste jur[3] obilno od ļubavi preslavnoga i premiloga ovoga pelikana, Ježuša, razuméli zgora, sada ovdi posluhnéte, kakovu mi ńemu vratiti i odvrnuti imamo ļubav.

---

[17] preymiloga.
[1]—[1] mey kojem i ie.
[2] vracztvo.
[3] pur.

Qui manducat hunc panem, vivel in aeternum. Joan. 6.
Koji jé ov kruh, živeti hoče u véke.

Slavni on kraļ i sveti prorok, David, kakoti dvojaše i ne znaše, što bi imal ovomu pelikanu, predragomu Ježušu, dati, ni kako, ni s kojim duguvanjem ńegovo dobro, koje je ž njim[4] účinil, vratiti i povrnuti, ni kako bi mu imal zahvalen biti. Odkude ovako govorjaše: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?* Koju hvalu, čast, poštenje od plače hoču dati i vratiti premilomu spasiteļu i zveličiteļu mojemu, Ježušu, a to za velika dobra, koja je meni dal, prikazal i daruval? Tako i ti, o člověče, reci: I ako još zevséma ne znaš, koju hvalu i plaču, tako velim, da onu, koju negda je dal on veliki, sveti i slavni patriarka Jakop onda, kada daleko zvana svoje domovine, ú tujem orsagu buduči, vu nebesa oči svoje uprivši, ovakov zavez i obečanje Bogu pravomu i jedinomu účini. *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum.* Ako mené da ta predobri Gospodin Bog kruha na jedenje, biti hoče mené ta gospodin za pravoga Boga a ja se ńemu zavezujem i obečem, da po sve dni života mojega hoču mu verno i pobožno služiti. O duša krščanska, krvjum živoga i pravoga Boga odkupļena i od gréhov oprana, ter telom ńegovim presvetem napitana i nahrańena, nečeš li se i ti tako ńemu zavezati i obečati? Nečeš li i ti reči, da nigdar veče nečeš drugoga Boga zvana ńega spoznati? Nečeš li i ti reči, da mu hočeš vse dni života tvojega verno i pravo za tuliko dobro s tobum činenje služiti i ńemu se samomu klańati, ńega samoga slaviti i dičiti? Ali znate li, o krščenici, kada se ovako jako i tvrdno sveti Jakop patriarka zaveza i kada ovo čińaše i govorjaše? Onda stanovito, kada tužan, zlovoļan i žalostã[n] po poļu hođaše, kakoti on, koji béše iztiran i izegnan iz domovine i hiže svoje. Tako ravno i pod te put mi nevoļni i nesréčni jesmo, o tuga neizgovorna! protirani iz orsaga, zemļe i slavne domovine naše nebeske, kako to lépo i dobro on veliki apoštol i navučiteļ || vséh narodov, sveti Paval, svédoči ovako: *Fratres, non habemus hic manentem civitatem.* Bratjo premila, nemamo ovdéka varaša, némamo mésta, némamo prebivališča stalnoga niti vékovičnoga: *Sed nostra conversatio in coelis est.* Nego naši varaši, naša mésta, naše prebivališče stalno i vékovéčno i úkup vsako dobro, vsako veselje i vsa radost gori je na nebeséh. Zato, o bratjo, ona iščete ter srčeno i pravično predobroga i predragoga spasiteļa i zveličiteļa Ježuša ļubete i ńemu verno služete. Zač ovako sveti Bernard poje: *Nec lingua valet dicere, nec litera exprimere, expertus potest dicere, quid sit Iesum diligere.* Ne mogu vsi jeziki nebeski i zemelski povédati i izgovoriti i ne mogu vse kńige ispisati i iztolnačiti, nego samo on, koji kuša pravo, on sam more spoznati i povédati, kakova je slast preslatkoga i preļubļenoga Ježuša ļubiti i ńemu verno služiti. I zaradi toga ovako nas zove i opomina on plemeniti kraļ i prorok,

Ps. 119. Gen. 28. v. 20. et 21. 8. Heb. 13. v. 14. Philip. 3. v. 20. Bern.

[4] shnim.

Ps. 33. v. 8. sveti David. *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus.* Pokusete i viđte, o mili krščenici, da je kruto sladak predragi Ježuš.
Tob. 5. v. 18. Tobijaša obadva, t. j. otac i sin, preštimavajuči veliko ono dobro, koje ona od Boga po anđelu Rafaelu priješe, kojega ona samo jednoga mladénca iz pokolenja židovskoga, velikoga Ananie sina štimaše; razmišļavajuči, reku, ono veliko dobro, koje od Boga po ńem priješe, né su znala, što bi mu za ono dobro dala, ni kako bi mu zadovoļno i vrédno ńegov trud i ž ńima dobročinenje platila. Od-
Ibid. 12. v. 3. kuda med sobum ovako govorjaše: *Per ipsum omnibus bonis repleti sumus, quid ergo poterimus ad haec illi dignum dare?* Po ńem vsim dobrim napuńeni jesmo, što ada ńemu zato moguči jesmo vrédno dati? Kako da bi rekli, ništar. To to i ti, o duša Bogu zavezana, vnogokrat misli i reci. To to čestokrat[5] razmišļavaj i viđ, ter spoznaj, da predragi Ježuš svoje lastovito télo tebé dajuč, vsim dobrim te je obilno napunil i zatim preštimaj, što za tuliko veliko dobročińenje ńegovo vredno i dostojno hočeš mu dati i daruvati. Ar ako Tobijaša *ob*advá jednoga anđela, (koga ništarmańe ne štimaše anđela), dobročińenje na tuliko držaše i na tuliko preceniše, kuliko boļe ti, o gréšnik, Boga tvojega, koji je vséh anđelov poglavar i poglavnik, preštimati s tobum dobročińenje i preceniti imaš? Dojdida ti[6] ovde prosim te, sad na pamet, o krščeniče,[7] on šantavi Miffi-
2. Reg. 9. v. 7. božeth, sin Jonathe, Šaula kraļa sina, od kojega jur zgora govorjahi, koji kada bi bil videl veliku ļubav suproti sebe Davida kraļa i milošču, a to, da ga je vrédnoga i dostojnoga účinil gosta vsakdašńega stola svojega, na tuliko ovo duguvanje, milošču i sobum dobročińenje účińeno preštima, da se nevrédnoga i nedostojnoga osudi, komu bi se tulika milošča i dobročińenje od kraļa Davida
Ibid. v. 8. izkazalo, ovako ú velikoj poniznosti govoreči: *Quis ego sum servus tuus, quia respexisti super canem mortuum similem mei?* Što jesam ja, sluga tvoj, da si se ogledal zvrhu psa mrtvoga spodobnoga meni? O člověče, člověče gréšni, dobro i marlivo premisli, da ako je po-
9. glavnik ov, kraļevoga sina sin buduči, na tuliko stol kra- || ļev činil i preštimal, na kuliko potrebno je, da ti Boga i stvoriteļa tvojega stol činiš i preštimaš ter preceniš? I ako se je on tako ponizil zaradi samoga toga, da je gost kraļa účińen, kuliko se boļe dostoji, da ti nevoļni i vońuči gréšnik tako účiniš, koji vrédan jesi účińen télo onoga jesti, kojega ti stvorjenje jesi? O mili i predragi Ježuše, (da k tebé nedostojan réči moje i govorjenje obrnem), kuliko si ti dobar i kruto predobar, koji nam ni samo kruha, kojega sveti Jakop patriarka pohlevno i żeļno prosaše, nego i presveto télo tvoje i kako teologi ili bogoslovci govore, *concomitanter,* sprovodno, skupno i nerazdiļeno krv, dušu i člověčanstvo tvoje skupa s télom tvojim presvetim daješ i daruješ. Pače, što je kruto veliko, gluboko i pre-

[5] chesz-szto-krat.
[6] doididati.
[7] kerſchenicze.

uzeto od tupa razuma člověčanskoga i ne more se preštimati i preceniti, s télom tvojim svetim daješ nam i daruješ božanstvo úkup, (o ļubav, milošča i dobročińenje neizgovorno), Otca tvojega predragoga i Duha presvetoga, zač je nerazdiļeno od tebe. Ar kako svete matere cirkve doktori i navučiteļi[8] vuče, da kadi je goder têlo tvoje presveto, o Ježuše zveličiteļu, onde je krv, duša, člověčanstvo i preslavno božanstvo tvoje, jer ova jur nerazdiļena i nerazlučena vu tebé jesu. Koju ada, preslatki i preļubļeni Ježuše, plaču, koju zahvalnost, koju službu za tako i tuliko prevelik i prevredni dar hočemo ti moči dati? Preštimavaj k tomu vsemu ovde, o verna duša, da Gospodin Krištuš ne ti mogal ništar vekšega dati niti ostaviti, najti je vsamoguči Bog, préko ovoga presvetoga téla svojega, skupa s kojim tuliko dobro kinča i predragoga blaga, i vrédne koristi prijemļeš. Niti ti né mogal vsemoguči i preļubļeni Ježuš vekšega účiniti poštenja ni na vekšu te čast postaviti ni više podignuti, nego da prijimļeš[9] i jéš ov sveti šakramentum, koji je glava i poglavar ostalim vsim šakramentumom. Šakramentum, koji narav i naturu nadhaja i čini, da se čudi. Zač vu ńem vnoga čuda ter kruto čudna zadržuju se i stoje. Šakramentum, koji je posledńi dar i najvekše dobro od pričetka i stvoriteļa naravi i nature a to je predragoga Ježuša krščenikom vernim i bogabuječim dan šakramentum, komu se angeli na nebeséh klańaju i ńega hvale, slave i diče. Šakramentum, koji na nebeseh vu slavu, svétlost i ú zmožnost obučen. Šakramentum, od kojega nigdar ni vekše od vékovéčnoga i vsamogučega Boga délo i duguvanje učińeno, ni na onom niti na ovom svétu, niti stvorjeno. Šakramentum jednum rečjum, od kojega ništar se ne more reči, pače ni misliti plemenitejega, poglavitejega, vrédnejega, dostojnejega niti višega, pokéhdob da se ništar ne more daļe dati ali pokazati zvana Boga, kojega ti, o krščenik, ovde vu ovom svetom šakramentu jemļeš i jéš; o, kako je ada to veliko tvoje poštenje, slava i dika. Ada zaradi toga k ovomu svetomu šakramentumu vnogokrat rad pristupi, ali za prepetoga Boga, ni kako koja nima stvar i beštija: nego dostojno, ponizno, zavetno, bogoļubļeno, čisto i prez vsakoga greha, skrune i madeži, koja vsa
po svetoj spovedi prvļe obriši i operi, da ti se ono ne reče: *Homo* Psal. 48.
cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus. Človék, kada bi bil ú poštenju, ne razumel, || prispodobil 10.
se je živini nerazumné i nespametne: *Et similis factus est illis.* I Ibid.
primeran ino priličan je účińen ńoj. Zašto? Zato, štoti ne spoznal niti premislil, kulika je ta slava, dika i poštenje k ovomu svetomu pristupiti šakramentu i onako né ponizno, pravično, dostojno i kako bi bilo potrébno, ner kako nimo živinče k ńemu nedostojno
je pristupil. I zato ovako opomina sveti Paval: *Probet autem* 1. Cor. 11.
seipsum homo! Izkusi ada sam sebe člověk! Pristupi ada, o krščenik,

[8] Navuchitely.
[9] priymles.

k ovomu presvetomu goščenju, kadi Krištuša i Boga tvojega prijemleš i úživaš, pravdeno i od vsake nečistoče i gréha, skrune i útepenja opran, pristupi z velikum strahotjum, bojaznostjum i drhtanjem, da ti se, što Bog mentuj, ne pripeti ono, što se je Judašu,
Joan. 3. v. 27. od kojega ovako sveti Ivanuš evangelišta: *Et post buccellum, tunc intravit in eum Sathanas.* I po založaju, t. j. presvetoga téla Krištuševoga, tada vléze vu ńega, t. j. Judaša, Šatan. I nazopet drugo
Actor. 1. v. 16. pismo od ńega ovako govori: *Et suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscea ejus.* I obésivši se razpuknu se napol i izpuzeše ino izlejaše se vsa čréva ńegova. Pristupi, reku, o krščenik, da dokońam, očiščen z télom, z dušum, srcem i vsum miseljum[10] tvojum, a to od vsake hudobnosti i gréha, k ovomu svetomu prikazanju i aldovu tela predragoga i predaréžlivoga Ježuša, da se i
Matt. 22. v. 12. tebe ne reče ono: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Prijatelu, kako si simo prišal, ńemajuči odiče niti svite pirovne ili svadbene? I potom napokonec konca strašna ona šen-
Ibi. v. 13. tencija[11]: *Ligatis manibus et pedibus ejus mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium!* Zvezavši ruke i noge ńegove, pošlete ga i vrzete ga ú tmine zvanske, ondi biti če plač i škripanje zubno. Pristupi ada, pristupi ú sviti bile i čistoj, ar
Philo. piše Filo de vita Theorica, da židovi bili su se navadili i naúčili, (kada su kakovo veliko goščenje, pastovanje, pir i svadbu vršili i obsluževali), ú béle svite oblačiti, ú koje i ti se, o krščenik, obuci, kada k ovomu svetomu goščenju téla Krištuševoga pristupluješ. I ne pristupi, za vrédnost muke Krištuševe, o krščenik, gńusan i nečist, da se i na te kral, t. j. Krištuš Ježuš ne rasrdi i goré rečenu šenvanciju[12] na te ne vrže, i da te Bog onako ne kaštiga, kako je
1. Reg. 6. filišteuše, koji su sméli i poufali se arku onu božju i škrińicu k bolvanu Dagonu postaviti. A sada, o ti presveta i spasitelna hoštija, o ti čudan i prečudan šakramentum, o ti duš naših brašno, mlahavih jakost, slépéh svétlost, nevolńih,[13] traplenih veselje, betežnih likarija i vračtvo. O ti lubavi velike goruča peč, o zlaménje vse dobrote, o kruh anđelski, kruh žitka i živlenja, tebé se, tebe sada i vazdar klańamo, tebe tvrdno verujemo, da si ti pravo télo K. J., tebe se milo preporučamo, tebe ponizno prosimo i molimo, da nam daš odolati télo, svét, gréh i vraga i da po tvojoj dobroti, kriposti i
3. Reg. 19. jakosti moguči budemo dojti na goru božju Horeb, t. j. ú slavu i diku vekovéčnu. V koju nas po tvojoj jakosti pripelaj Otac, Sin i Duh svéti, Amen. ||

[10] miſzeliyum.
[11] ſententiya.
[12] ſententyu.
[13] nevoylnyih.

Prodečtvo tretje. 11.

Caro mea vere est cibus. Joan. 6.
Télo[1] moje stanovito je jestvina.

Izebrano ono ļuctvo izraelsko nad vse se narode ovoga sveta gizdavo ino oholo znašaše, od vséh se vekše držaše ova govoreči: *Non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis.* Néga drugoga naroda tak velikoga, koji bi imal boge k sebé se tako približujuč, kako Bog naš približuje se k nam. Ar razmišļavaše velika i nezgovorna dobra ona, koja mu be Bog dal i ž ńim účinil a navlastito ono, kako po vnogéh čudih iz Egiptoma i iz ńegovoga sužaństva, nevoļ i teškoč vnogéh be izpeļano, kako préko črļenoga morja suhémi projdohu nogami, kako su vu ńem videli neprijateļe i suprotivnike svoje, Faraona kraļa i vnoga jezera Egiptoncev útopļenih, kako je vsemoguči Gospodin Bog pred ńim, (potom, kada jur projde črleno morje), išal po dneve ú oblaku svétlom, po noči ú stupu ogńenom, kako je je ú puščine četrdeset lét ma*n*um hranil i vnoga druga dobra ž ńim účinil. Ova, reku, kada puku ili ļuctvu onomu židovskomu na pamet dohajaše, dobro i pravično štimaše da more reči: *Non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis.* Nega drugoga naroda tako velikoga, koji bi imal boge k sebi tako približujuče, kako Bog naš približava se k nam. Alè, o krščenici, ako se je židovom tako slobodno bilo slaviti i dičiti, kako boļe i dostojneje puku i ļuctvu krščanskomu? Jer krščansko ļuctvo vnogo vekša i plemeniteja dobročińenja od Gospodina Boga prijeta more pokazati. Židovi iz Egiptoma su izpeļani, krščenici iz škurine i tamnosti poganskoga i bolvanskoga bluda. Židovi préko morja črļenoga projdoše zdravi i veseli, krščenici po črļene muke i britke Krištuša Gospodina preko su prošli onda, kada su po ńé i ž ńum odkupļeni. Židovi neprijateļe i suprotivnike svoje videli su potopļene, krščenici neprijateļe svoje ú vode svetoga krsta, t. j. gréhe obrisati ino zatrti i Faraona peklenskoga vojsku potopļenu veruju. Židovi po stupu oblaka svétla i ogńena peļali su se[2] ú zemļu obečanu. Krščenici ne samo z dvemi moduši, nego jezero i veče peļaju se ú nebo. Židovi su manu úživali i jeli, krščenici presveto télo i krv Krištuša Ježuša úživaju i tem se hrane. Odkud ovako sam Krištuš veli: *Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Télo moje zaistinu je jestvina i krv moja úistinu je pitvina. Ada krščenici boļe, priličneje, praveje, vredneje i dostojneje réči mogu: *Non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis.* Nega drugoga naroda tak velikoga, koji bi imal boge k sebé || tako približujuče, kako Bog naš približuje se k nam. Zač stanovito čudno

(margin: Deut. 4.; Joan. 6.; Deut. 4.; 12.)

[1] Téio.
[2] pelyalyiſzuſze.

približava se k nam. Što velim k nam? Pače i vu nas ide, z nami prebiva, srce, dušu, pamet, razum i vseh nas lada. I poklakam on se k nam tako približava, ada i mi, o krščenici, približavajmo se k ńemu, što da gorućejem hoténjem účinimo, nekoje samo koristi, koje nas na to mogu genuti, pred vas hoču dati. Verno i marļivo na slavu i diku Boga vsamogučega a na vaše dušno spasenje i zveličenje posluhnete.

Caro mea vere est cibus.
Télo moje stanovito je jestvina.

Prva korist, koja nas more genuti i podežgati na to, da se k Bogu približavamo i ov sveti šakramentum, po kom se najboļê približavamo k Bogu, gusto k sebé i ú dušu ino télo naše prijemļemo: štoti od gréhov čisti i suzdržava. Što ovako sveti Ivã[n]
Chrys. Zlatovust, veliki svete matere cirkve navučiteļ tvrdi: *Hic sanguis effusus orbem terrarum lavit.* Ova krv proléjana vas svét je oprala.
Bern. A on medveni navučiteļ, sveti Bernard, očiteje ovak: *Eucharistiae sacramentum potens est peccatum consumare, debellare obvias potestates et inferre coelis de terra revertentes.* Sveti šakrament téla Krištuševa moguč je gréhe zatrti i skončati, odoļati suprotivne oblasti, t. j. vrage, i únesti ú nebo iz zemļe povrnuče. A zbor ili
Con. Tri. spravišče tridentinsko si matere cirkve ovako: *Eucharistiam esse*
ses. 13. *antidotum, quo liberamur a culpis quotidianis et a peccatis morta-*
c. 2. *libus praeservamur.* Presveti šakramentum téla Krištuševoga je likarija i vračtvo, s kojim se oslobajamo od krivńe i gréhov vsagdańih i od gréhov smrtnih občuvamo se. Ovu istinu sama istina vékvéčne istine, Krištuš Ježuš, je potvrdil na svoje zadńe večerje,
Matt. 26. kadi od svoje predrage krvi ovako je govoril: *Qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Koja se za vas i za vnoge hoče prolejati na odpuščenje gréhov. Što i ovum tvrdim
Expl. 1. prilikum. V Turingije išal je jedan redovnik stanovitoga betežnika pričeščat: tada nekoja bludnica ne daleko od puta vidla ga je iz svoje kurvalnice idučega i jela je sama ú sebé ova misliti, da ako je vera krščanska prava, da je ov pravi odkupiteļ svéta, kojega sada ov redovnik k betežniku nosi i kako ja smém pred ńim i očima ńegovémi tulika zla i tulike gréhe *od*urne i nečiste činiti, koji je tulike i tako nezgovorne muke za odkupļenje moje i vseh ļudi pretrpél. I pokajajuči se za svoje zločińenje,[3] stekla je van iz hiže svoje i drčala je po velikom blatu za redovnikom, kričeči za ńim. Počakajte, gospo*n*e, počakajte! Koji kada bi ju bil počekal, pokleknula je ú blato pred sveti šakramentum téla Krištuševa, ovako govoreči: Gospodine Ježuše Krištuše, ako si ti on, koji si se za odkupļenje naše rodil od Dévice Marije i koji si muku britku pretrpél, vmrl, pokopan, z mrtvih goré vstal, zastupil na nebo i sédiš na desnice Boga Otca i hočeš dojti sudit žive i mrtve i ako te

[3] zlo chiny-|nye.

takovoga ov redovnik sada nosi, prosim te po tvojoj neizrečenoj milosrdnosti, oprosti mi, oprosti gréhe moje. I odgovoril je Krištuš iz one svete hoštije dijački: *Ego ignosco tibi peccata tua*; t. j. Ja ti
opraščā[m] || gréhe tvoje. Na to ona reče: Gospodine, ne znam 13.
dijački. I onda je nazopet rekal Krištuš nemški: *Ego recipiam te in gratiam meam.* Ja te hoču prijeti ú milošču moju. Na koje Krištuševe réči ona je odgovorila: I ti gospodine, Bog moj, prijimlješ[4] mene ú milošču tvoju, koja sem vnogemi puti i nezgovornem modušem tebe zbantuvala nečisto živuč. Hvalu ti dajem, Gospodine Ježuše Krištuše. I potlam je lépo ú velike pokore živuč sveto úmrla. Ne li ada, o krščenici, istina, što zgora velahi, da presveto télo Krištuševo čisti i suzdržava od gréhov? To to ada more nas genuti i vužgati, da je zaradi toga gustokrat ter pobožno prijimlemo.

Druga korist pobožna prijetja téla Krištuševa je milošče povekšavanje. Ako ada hočeš, o člověče, ú milošče božje napredkuvati i ńu bole ter bole tebé povekšavati, približavaj se pobožno, zavetno i bogumilo k ovomu svetomu šakramentumu i ńega čistum
dušum prijemlji: i on, kako mudri kral Šalomon veli, *dabit capiti* Prov. 4.
tuo augmentum gratiarum et corona inclyta proteget te, hoče dati glave tvoje povekšavanje milošč i korunum plemenitum i prevrédnum zaščititi te hoče. Koji je ov davanec i darovnik, što štimate? Ne stanovito drugi, nego sin božji, Krištuš Ježuš, koji onem, ki k ńegovomu presvetomu télu pobožno pristupluju, milošče svoje svete daje povekšavanje na ovom svétu, a na onom korunum prevrédnum vékvéčnoga blaženstva hoče glavu ńihovu zaščititi i koruniti. Što se je negda pelduvalo i zlamenuvalo ú pobožnom
onom i bogaboječem starcu Obededomu, koji zato, da je prijel na 2. Reg. 6.
stan onu arku ili škrińicu božju, blagoslovlen bé od Boga ú duše, télu, hiži i ú vsem, što imaše. Arka ili škrińica ona, koja je imala ú sebé ili držala manu, šibu Aaronovu i deset božjih zapovédi, pelduvala je i zlamenuvala ov presveti sakramentum téla Krištuševoga, ú kojem, kakoti ú kakove skrińi[5] iliti ladice, ne jur veče mana, nego što je ona zlamenuvala, pravi i istini on kruh nebeski téla Krištuša Ježuša vzdrži se, kojega ako ti zavetno i pobožno ú stan srca i duše tvoje primeš, obilnu milošču i blagoslov z Obededonom prijeti ú vsem tvojem imatku i hočeš počutiti vu tebé taki pobožnost, zavet, bogomolstvo, bogolubstvo i vse ostale dobrote i
milošče božje, kakoti je sveta Monika, mati svetoga Auguština, Exem. 2.
matere cirkve doktora, čutila, od koje se nahodi i vu ńe žitku šte, da po prijetju presvetoga téla Krištuševoga i pričeščanju od velike pobožnosti, zaveta i bogolubstva zvan sebe je bila, kakoti zamrtva.
Piše Caesarius, da jedna pobožna i bogaboječa žena po dopuščenju Exem. 3.
svojega plebanuša vsaku nedélu je pričeščala i onako s télom Krištuševem od nedele do nedele je živéla prez vsake druge

[4] priymlyes.
[5] ſzkriny.

jestvine, niti je[6] kada gladela ili lačna bila. Koje duguvanje kada bi bil on pop biškupu povédal, biškup hotevši to očito spoznati, rekal je popu, da je da hoštiju neposvečenu, što kada bi bil účinil, jela je ona žena on čas lačna i gladna biti i rekal je popu: Jaj mene, ar sam milošču božju pogubila. Što on razumevši, nazopet podal je je hoštiju posvečenu, t. j. télo pravo Krištuša Ježuša i več ne gladna bila. O blažena i sréčna žena, koju ovak blagoslovi Gospodin
14. Bog. Kušala je ona stanovito i počutila, kako pravo je i || istinsko
Gen. 49. ono, što je Jakop patriarka prorokoval govoreči. *Aser pinguis panis ejus et praebebit delicias regibus.* Ažer[7] tust kruh ńegov i hoče podeliti kraļem nasladnost. Ažer veli se blaženstvo i zlamenuje Kristuša Gospodina, koji je začetak blaženstva i ńegov kruh tako tust je, da koji ga jedu i k sebé prijimļu, ništar drugo ne išču na ovom svetu, niti nijednoga drugoga naslajenja ili raskoše želéju, i ti takovi drugo pri Bogu nésu, nego kakoti jedni svéta ovoga kraļi.
Exem. 4. Ovu kraļevsku nasladnost je i ona takajše pobožna žena goručim hoténjem želela i hotela, od koje ovo štem, da kada bi bila kruto želéla se pričestiti i ponizno ino stalno od svojega plebanuša prosila da ju pričesti i ne mogla isprositi, plačuč zdehnula je i odašla. Ale preveliki on pop, Krištuš Ježuš, ńe hotenje i želenje veliko videč, onu istu noč z velikum lépotum, šeregi angelskemi i svetlostjum vlézel je ú ńe komoru. I kada bi ona bogabojazļiva i pobožna žena nad onolikum lépotum i svetlostjum vsa bila osupnela, stoječi pred ńum Krištuš, ovako je reče: Štoti ti danas plebanuš tvoj ne hotél dati téla mojega, govoreči, da ti se ńe slobodno gustokrat pričeščati: ovo, ja sam hoču te pričestiti i
Caes. pričesti ju, kako Caesarius piše. Još ovu prelépu peldu na podežganje vaše, da bi se radi pričeščali, posluhnete! V hištorijah
Exem. 5. fratrov svetoga Dominika nahodim, da blažena Imelda z Bononije, ne buduča stareja, nego okolo jedinajest lét ili godišč, alé jur med koludricami ili opaticami oblečena, od kojeg dobro je bila i lépo navučena od pričeščanja i koristi ńegve i zato je vnogokrat prosila, da bi joj se[8] dopustila opatica ili prioriša pričestiti, ali ne mogla isprositi, što i je štimala, da tako mlada ne morala bi se još pričestiti. Pripetilo se je jednu dobu, da su druge vse išle na pričeščanje, a ona sama plačuč i zdihavajuči ostala je na korušu, kojé plač i suze na tuliko Bogu drage i vugodne béhu, da velikim čudom ono dobi, što je ńe poglavarice kratihu. Zač presveta hoštija sama iz oltara izide i onako po zraku pojde, što su vsi vidli, i sta zvrhu glave maļahne Imelde; nad kojem duguvanjem vsi osupnehu. I pojde tamo redovnik i svetu hoštiju obrh patene položi pred se, potom úpučen po Duhu svetom Imeldu pričesti. A ona onako klečeč ovo osebujno božje dobročińenje, koje

---

6 nitye.
7 Afer.;
8 dabioiſze.

je tuliko želéla i prosila i veliku milošču dobroga Boga zadosti ne mogla razmisliti, sveto onde dušu mu svoju poda i úmre z velikém vséh čudom i dobrum példum ter navukom. Sad viđ i preštimaj, o verna krščanska duša, korist nezgovornu onéh, koji se želéju pričestiti. O, da bi se sadašńe vréme tako želéli ļudi pričeščati! Ar je ovo kruh žitka i živļenja: *Ego sum panis vitae.* Ja sam kruh žitka i živļenja, veli sam Krištuš. Joan. 6.

Tretja korist pobožna prijetja téla Krištuševoga je odoļanje, obladanje i premaganye neprijatelov. Poganskoga ļudstva vojniki navadili su se bili kip Alexandra kraļa, onoga vrloga i ogńenoga junaka i vojnika, na prsih, (kakoti sada krščenici Agnuš božji, ostalo svetstvo), nositi, štimajuči i verujuči, da po jakosti kipa onoga lahko neprijateļe odoļaju, odkuda i veliko su mu poštenje činili. Ako su to oni štimali i veruvali od jedne nesvete i niščetne stvari, što mi imamo štimati, || veruvati od ove presvete jestvine, 15.
kade né ú kipu niti jur ú zlamenuvanju, nego doistine télo se pravo Krištuša Ježuša vzdrži, gospodina i kraļa onoga prejakoga, koji vse oblada i premože i koji je vnogo vojuvanje imal i činil suproti gréhu, svetu, vragu i smrti i vse je odoļal i premogal, što i mi lahko účinimo, ako ga pobožno, zavetno i dostojno ú télo naše prijimali budemo i ne vu prséh, nego ú duše čisto nosili. Odkud ovak David: *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me.* Pripravil si pred obličajem mojem ili pred manum stol suproti vsem, koji stužuju mene, t. j. koji mi tugu i nevoļu zadaju. Stol ov je sveti oltar, koji ne z drugemi jestvinami napravļen, nego svetem šakramentumom téla i krvi Krištuševe i to ne zaludo i zabstun,[9] nego suproti vsem neprijatelom i suprotivnikom našem. I štoti nas dvoji neprijateļi stiskavaju, t. j. duhovni i telovni, o*b*a ovem presvetem šakramentumom premoči i prepuditi moremo. Duhovne duše naše neprijateļe, t. j. najprvo gréh, jur sam zgora ú prvi koristi posvedočil. Drugoč vraga onoga velikoga, pravoga duše naše neprijateļa. Odkud ovak sveti Ivan Zlatovust: *Ubicunque viderint sanguinem dominicum, ibi quidem fugiunt demones, angeli autem concurrunt.* Kadegodar vide krv Gospodinovu, onde zaistinu béže vragi, a anđeli stehuju se i spravļaju. Što pelduvano nahodim ú drugeh kńigah svetoga pisma ú dvanajstom delu, kadé se piše, da anđel on zatornik né mogal naškoditi hižam ili kučam, koje imahu obedveh stran vrata i prage pozlamenuvane krvjum jagńecevum. Tako ti, o krščenik, ako hočeš jakost vražju premoči i odoļati, vazmi, vazmi krv agńecevu ter agńeca onoga, od kojega ovako sveti Ivan Krstiteļ govorjaše: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Ovo, Agńac božji, ovo, koji odimļe ili odnaša gréhe sveta. I tako hočeš úbéžati i vuiti vudrenje zatornika onoga paklenoga i ńega hočeš ze vsum ńegovum meštrijum i hamalijum od tebe odegnati i odpuditi. Što ti ovemi

Ps. 22. Chrys. Exod. 12. Joan. 1. v. 29.

[9] zabſztuyn.

Exem. 6. peldami hoču, potvrditi. Redovnik nekoji jednomu, koji imaše ú sebé zali duh, otvoril je vusta i hoštiju neposvečenu del mu je únutar, zapovédajuči mu, ú ńe kriposti i jakosti van iz člověka
Ex lib. Apurr. onoga izide, ale vragometac hoštiju zubmi razkinu govoreči: *Non exibo propter istum panem non consecratum.* Neču van iziti zaradi ovoga kruha neposvečenoga. Tada redovnik nazopet uzel je svetu hoštiju téla Krištuševoga i postavil mu ju je ú vusta zapovédajuči, da ú jakosti ino kriposti onoga svetoga šakramentuma taki izhaja, komu vrag odgovori. Ovo je pravo télo Krištuševo, kojega ne morem podnašati niti več trpeti i zavoļ toga izhajam iz ovoga člověka. Jesu i vnoge ostale takove példe i hištorije, koje svedoče i tvrde, da sveti šakramentum téla Krištuševa pudi i tira vrage, koje bi dugo najprvo (!) sad davati. Nego te samo ovde opominam i prosim, da kojigodar hočeš ovoga duše tvoje glavnoga i velikoga neprijateļa, vraga odoļati i od tebe protirati, k ovomu, k ovomu svetomu šakramentumu téla Krištuševa šetuj, ńega ponizno, pobožno i zavetno k sebé prijimļi i hočeš premoči i odtirati i k tomu ú tebé i duše tvoje počutiti vnoge ostale dobrote, koristi i kriposti[10]
16. ovoga presve- || toga šakramentuma, od kojega ovako sveta mati cirkva tuliko i tulikokrat ov tijedan[11] i ostale dnevi poje. *O salutaris hostia, quae coeli pandis ostium, bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium.* O spasiteļna i zveličena hoštija, koja nebeska otvarjaš vrata, boj i harac pritiska neprijateļski, daj jakost, podeli pomoč. Zato, o krščenik, ako te i neprijateļ bantuje iliti žabavļa, k ovomu svetomu šakramentumu pristupi, da te zaščiti, da te obrani i da ti bude pomoč i jakost proti ńemu. Kaj negda on
Exem. 7. Theodor. hist. Ecc l. 3. c. 3. vzmožni i veliki cesar Konstantinuš účini, kako Theodoretuš piše, koji kada bi se bil imal pobiti z Magentiušem, zapovédal je, da se ima vsa vojska prede spovédati i pričestiti, što kako účińeno bé, sréčno neprijateļa pobi i raztira.

Četrta korist pobožna prijetja téla Krištuševoga je občuvanje
Exem. 8. Caes. in Dialogis. od smrti hude i zle. Što iz ove pelde i čuda, koju Caesarius mudri ú svojeh Pregovornih Kńigah izpisuje od jednoga tolvaja, koji jako razbijaše i opleńaše ļudi i vnogo zla čińaše, tada po zapovédi cesarovoj úlovļen i obešen béše. Kojega treti dan mimo iduči rođak ńegov videvši, pristupi k galgam, hotevši ga dole zneti i pokopati, a on mu iz galg reče: Znemi me, znemi, ar još po božjoj milošče živem! Kojega znevši, pojdohu skupa ú varaš, što ļuctvo videvši, vnogo se je na to čudo steklo, a n prosaše, da dojde redovnik hitro svetem šakramentumom. Komu pridučému kada bi se bil z velikemi suzami spovédal, potom redovnik pred vsem ļuctvom jel mu je govoriti, da na vekše božje poštenje i vsega onoga ļuctva pobožnost i zavet pove, po čem je i po kakovom svojem dobrom délu tako

[10] kripostoi.
[11] tyedan.

veliku od Boga zadobil graciju[12] i milošču, da je tri dni obešen živel. Na koje opitanje ovo je odgovoril: Ja nevoljni i veliki grěšnik ništar nésam dobra účinil, zašto mi se je Gospodin Bog smiluval, nego samo ovo, da vsaki dan vsa moja duguvanja nastran davši i ostavivši, predé nego sam što jel, navadil sem se bil pet očenašev i pet zdravihmarij moliti. Tri očenaše i tri zdravemarije na spomének i poštenje britke muke Krištuševe i petereh ran ńegovéh. Četrti otacnaš i zdravumariju prikazal sam Bogu i angelu čuvaru, a peti otacnaš i zdravumariju daruval sam presvetomu šakramentumu i télu Krištuševomu, koje se po vsem svetu posvečuje i alduje, da se tulikem brašnom na vuru i hip smrti moje budem vrédan ojačiti i oboružiti, što je i účinil z manum milosrdni Gospodin Bog iz velike i nezgovorne milošče svoje na tuliko, da úmreti ne morem prèdé, nego sveti šakramentum téla Krištuševa primem. Zato prosim vas vse, za Boga, da me pričestite. I kako ga redovnik pričesti, úmre pobožno i sveto i pokopaše ga ú cintoru.

Peta korist pobožna, vrédna i dostojna prijetja téla Krištuševoga je ravno peljanje ú nebesa. Što zlamenuvaše i pelduvaše najprv mana, kojum Bog ljuctvo izraelsko iduče ú zemlju obečanu, hranil je ú puščine četrdeset lét. Ar kakogodér ona Mana béše brašno i hrana Exod. 16.
puku i ljuctvu izraelskomu idučemu ú zemlju onu plemenitu kananejsku, obečanu ńim od Boga, tako ravno ov svéti oltarski šakramentum tela Krištuševa je prava hrana i brašno vsem vérnem krščenikom || idučem ú nebo, zemlju stanovito onu obečanu ne samo 17.
medom i mlékom tekučum (!) i kipučom (!), nego vsum dobrotum, lepotum, nasladnostjum i veseljem punu. Drugoč példuvaše i zlamenuvaše pogaču onu ili kruh podpepeljńak,[13] (zač ga tako sveto pismo imenuje), kojega Bog po angelu Elijašu proroku posla i zapo- 3 Reg. 19.
véda jesti i hodil je ino putuval četrdeset dani, četrdeset noči ú jakosti i kriposti onoga kruha nutar do go*re* božje Horeba, kade dostojan i vrédan béše Boga videti i z Bogom govoriti. Tako i ti, o duša krščanska, budeš hodila i putuvala ú go*ru* božju, t. j. kraljevstvo nebesko, kadé dostojna i vredna budeš Boga videti i z Bogom govoriti bolje i svetleje, nego je negda Elijaš profeta, ako pobožno, zavetno i dostojno ov sveti šakramentum budeš prijimala i ńega vrédno úživala, a navlastito na tvoje skradńe vure. Zato ada još malo me posluhnete, kako imate k ovomu svetomu pristupiti šakramentumu! Što ovako nas sveti Paval apostol vuči: *Probet autem* 1. Cor. 13.
seipsum homo et sic de pane illo edat! A naj iskusi sam sebe člověk i tako od kruha onoga naj jê! Hočeš se[14] iskusiti, o človeče, ako dušno tvoje spoznanje iztepeš razmišljavajuč, što i kako si suproti Bogu tvojemu pregrěšil, potom kajajuči i žalujuči za gréhe tvoje, pravo se spoveš i dostojno pokoru tebé danu obvršiš. Viđ i prešti-

[12] gratiju.
[13] podpepeylnyak.
[14] Hochesze.

maj, kako jako i okorno filištejuši béhu od Gospodina Boga kaštiguvani zaradi toga, da su ú tempal Dagona bolvana arku ili škrińicu onu božju položili. Koju kaštigu svetoga pisma prve kraļevske[15]
1. Reg. 5. kńige obilno ú petom délu izpisuju. Onakvéh i vekšéh ti se, o krščenik, boj i straši, ako nedostojno ov sveti primeš šakramentum i ú nečistu dušu tvoju, ú koteroj je Dagon bolvan, t. j. gréh, položiš. Na što vnogi navučiteļi svete matere cirkve i pisci vnoge pelde, čuda i kaštige na navuk nam daju. Ja samo zasad ove četiri, koje
Gulielm. Gulielmuš piše, dati pred vas hoču. Najprvo povéda od jednoga redovnika nečista žitka, koteri vsaki skoro dan z nečistemi vusti i oskruńenum dušum mašil je i prijimal sveti ov šakramentum téla Krištuševoga vnogo vréme, ali veliku je božju kaštigu potom spoznal, jer vustnice ńegove gorńe i dolńe vse su se van izvrnule i jezik zegńil na toliko, da od velike vońbe nigdor pri ńem ne mogal obstati. Drugoč od drugoga redovnika povéda, takajše nečistoga živļênja, da kada je mašil, ogań je z nebes došal i ruke mu je obe do lakti zvrhu oltara požgal. Tretič od jedne žene, koja se je pou*f*ala i segurala ú smrtnom gréhu, najti o*t*ajnom, k ovomu svetomu pristupiti šakramentomu i taki, kako se je pričestila, naglum smrtjum je úmrla i skvarjena je. Koja malo potlam pokazala se je spovédniku svomu, sédeča na jednom o*d*urnom pozoju i ú nezgovorneh mukah. Četrtič veli, da nekoji gréšnik spovédal se je stanovitomu redovniku i redovnik videvši, da se ne spovedal, kako se je potrébno i dužno krščeniku izpovédati, ar niti se je žaluval i kajal
18. za gréhe svoje, niti se ih je ho*t*él ostaviti, zato redovnik iliti spo- || védnik prepovédal mu je, da néma k svetomu šakramentumu pristupiti, niti se pričestiti, a on za prepovéd ne hajajuč i ne marajuč, z drugémi pristupil je, komu redovnik reče: Naj sudi Bog med ma*n*um i med tobum, i podal mu je télo Krištuševo i taki ondé préd vsemi on hip razdrlo se je i raselo grlo ńegovo, i van je izašlo télo Krištuševo, a on nesréčnu spusti dušu. Ne govori li ada pravo sveti Paval apoštol? *Qui indigne manducat, judicium sibi manducat.* Koji nedostojno jê, osudjenje[16] si jé. O ada, duše verne, pazéte i čuvajte se, da né pristupite k ovomu svetomu šakramentu nedostojno. A ako pako vrédno, dostojno i pobožno budete prijimali ov sveti šakramentum téla Krištuševa, hočete se najprvo od gréhov malih ili izhodečih očistiti a od smrtnih občuvati, potom vrage i neprijateļe vaše hočete obladati i odolati, od smrti nagle, hude i zale hočete se osloboditi, gratia i milošča božja hoče se ú vas povekšati i po smrti vašoj hočete se ú veselje véčno pripelati. Koje nam, o ti mili i slatki Ježuše, po dostojnom i vrédnom prijetju téla presvetoga tvoga daj zadobiti, Amen.

---

[15] kralyesvzke.
[16] oszudyene.

Prodečtvo četrto.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Ps. 110.
Dominus: escam dedit timentibus se. v. 4.

Spominak je účinil čud svojeh milostivni i milosrdni gospodin Bog: jestvinu je dal vsem oném, koji se ga boje.

On sveti, slavni i odičeni kraļ i prorok višńega Boga, David, vu jedno vréme, kruto se veseļaše i raduvaše, prelépo spévaše ino preslatko i premiļahno va citaru[1] preigravaše, a na prebéla i rumena lica mile suzice prelévaše i to onda, kada bi bil jêl razmišļavati on preveliki a neizrečeni dar téla i krvi, koju jest nam dal, prikazal i daruval naš nad jezerokrat premili spasiteļ i zveličiteļ Ježuš. I zatem je ove rêči izrekal, koje sam dijačkim jezikom izgovoril, a vazel sem je iz kńig žoltarskih svetoga Davida iz popévke sto i desete, a ovako se horvatski tolmače. Spomêńenje ili spominak mirakulov ili čud svojeh je účinil on milosrdni milosrdnik i milostivni a predragi Gospodin Bog, jer jestvinu je dal vsém oném, koji se ga boje. Ale što ti se spoznavam kruto nerazuman, nevrédan i nedostojan, da tako preveliko i visoko duguvanje moguč bi izgovoriti, zato vsi úkupe, o premila bratjo, z nebes dar i pomoč pomozete mi polag navade prositi ovako govoreči: Otac naš etc. A sada takajše i onu ladju,[2] onu škrinu, on dom, on stan i prebivališče presvetoga Trojstva, onu jednu kraļicu, onu jednu cesaricu, onu jednu gospoju neba, zemļe, pakla, angelov i vseh ļudih, milu i dragu Devicu Mariju pozdravemo pozdravļenjem oném, kojem ju je slavni anđel Gabriel vu Nazarethu varašu pozdravil govoreči: Zdrava Marija, milosti puna etc. ||

Memoriam fecit mirabilium suorum. 19.

Spominak je účinil čud svojeh.

Prevļudna,[3] prevrédna, premudra, prerazũ[m]na, premiļahna, Gen. 24. preslavna, preodičena, pregingava, prekipna, prelépa i prečudna ona divojčica Rebeka, radujuči se ú veselju velikom cimelije, t. j. narukve, kolanje,[4] navušnice i ostale dari drage, vrédne i plemenite, koje je ńoj preļubļeni, premili i predragi ńe zaručnik i ļub, Ižak, a to na znaménje zaručenja prišesnoga i pridučega snubenja bil poslal, dal i daruval po Eleazaru vrédnom slugi, prijatelom[5] svojem i prijateļicam, rodbine i bližńem poskakujuč po vulicah kruto gizdavo i oholo[6] kazaše hvaleč se, slaveči i dičeči. A to zato, da nekaj vsaki únapridak zna veliku ļubav i dobrohotenje, koje ńoj žeļéše ńe predragi ļubi zaručnik Ižak. Da o me*n*e kruto mila i ļubļena bratjo,

---

[1] chitaru.
[2] ladyu.
[3] Prevludna.
[4] kolanie.
[5] priyatolom.
[6] griješkom *okolo*.

promislete i viđte današńi dan, kadé ne jur veče ona prelépa i gizdava divojčica Rebeka, nego pače ona preslavna, presveta, prelépa, premila i ponizna dîvojčica, mati cirkva katoličanska po vsē[m] okruglom svetu razširena nosi i prenaša po puteh, stazah, vulicah i iz cirkve ú cirkvu z velikum pobožnostjum, zavetom, pompum, procešijum, veseljem i radostjum pignus, zaklad i zalog, a to je kruto predragi i preslavni dar, télo i krv nad jezerokrat predragoga i preslatkoga spasiteļa i zveličiteļa, Ježuša, i to zato, da nekaj vsaki zna veliku i neizgovornu ļubav, koju nam hoče i žele naš odkupiteļ Isukrst i da se preslatkomu i presvetomu imenu Ježuševomu ima vsako koleno klańati i klečati, nebesko, zemaļsko i paklensko. Nakratkom, kojih stvarih i duguvanja spominak i opomenutje je ov sveti šakramentum, bude ovo moje govorjenje, a vi radi i marļivo na vašu dušnu korist posluhnete, prosim.

Memoriam fecit mirabilium suorum.

Spominak je účinil čud svojeh.

Navadili su se cesari, kraļi, hercegi, poglavniki i ostali ovoga sveta poglavari, da potom, kako neprijateļe svoje predobe i vojsku ńihovu poteru, a kraļevstvo, orsag i zemļu svoju ú miru zakonom i pokojem potvrde, tada údiļe i taki na zlamenje velike radosti i veselja, za dobar dobičak i odoļanje trophea, arkuše, lucńe[7] i prelépe stupe od mramora, zlatemi slovmi i rečmi napisane, na vékovéčno únapridak spominanje postavļati. A to zaradi toga, da nekaj vsaki, koji mimo prohodi, vidi, šte i čudi se u slavnoj stvari, vojuvanju, harcu i lépu dobičku, koji je négda po viteških rukah účińen. Tako ravno je účinil naš nad tisučekrat premili spasiteļ i zveličiteļ, Ježuš, kada je jur zakō[n] milošče i milosrdja ústanovitil, a grêh strošil, vraga i svet ter vojsku ino si*l*u ńihovu vsu predobil i potrl i mir z Otcē[m] Bogom, z anđelmi i z ļudi vučinil i potvrdil. Tada údiļe i on hip čudni a prelépi, ah Bože, stup od trophaea, t. j. zlamenje od predobička i razbitja neprijatelov postavil i zasadil, a to
20. te, ov presveti i preslavni šakramē[n]- || tū[m] téla i krvi svoje, potom položil je epigraphe, t. j. napisak plemenit, na vékovéčno spomenutje, nam premiļahno zlatemi slovmi i rečmi napisan, ovako
Luc. 22. govoreči: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ovo činete na moje vzpomenutje. A to zaradi toga, da ime sveto ńegovo i spomenutje vékovêčno pri nas vazdar bude. Zač ov presveti šakramentum jest zlamenje očito i spomenek vseh del predobroga i premiloga Ježuša, a navlastito smrti ńegove, muk i vsega plemenitoga ńegovoga dobička. Ar sam predragi Ježuš ovomu svetomu šakramentumu to je ime dal, što je i nazvestiti zapovédal po svojeh apoštoleh, ovako
1. Cor. 11. govoreči: *Hoc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.*
1. Reg. 17. Ovo kulikogodérkrat budete činili, na moje spomenutje hočete činiti.
v, 9. I kakoti David nékada, kada bé pobil golema onoga i velikoga

[7] lucznye.

orijaša, Golijata, poglavnika od filišteušev i úmoril, hotevši jakosti svoje velike svedočtvo, dobička i premoženja spominak vékovéčni odvétku i vsem posledńem ostaviti, oružje ńegovo, a navlastito meč, Ibid. c. 21.
kojem je nakazu, skruni i čudu onomu člověčanskomu glavu odkinul i odsékal bil, na prebivališču, t. j. tabernakulu gospodinovom je obesil, plaščem zaodéta, zavita i zaogrńenoga. Tako ravno odkupiteļ sveta, Krištuš Ježuš, sin Boga živoga, kojemu ú jakosti ne béše nijedan takmac ni spodoban. Kako to Anna prorokiša svedoči, govoreči ovako: *Non est fortis, ut est dominus Deus noster.* Ne né 1. Reg. 2.
tako nigdor jak, kako Gospodin Bog naš. I profeta Jeremijaš ovak: *Fortissime magne te potens.* Prejaki nad vsemi, veliki i zmožni. Jer. 32.
Kako, reku, ov jaki a preslatki naš Ježuš predobi poglavnike i nakazi one skurine i tamnosti vékovéčne, vrage i ńe pobi, onu vuru i hip ú svete matere cirkve oružje kraļevsko člověčanstva svoga i slavni ter odičeni ino predobļeni téla svojega meč, kojim jakost, moč ino živļenje je im uzel, ostavi i položi. Alé stanovito zaodet, zaogrńen i zakriven obličajem krušnim i vinskim, a to je télo svoje predrago i krv, pače i vsega sebe ú svetom šakramentu oltarskom, kakoti jedno veselo zlamenje goruče ļubavi i očito spomenutje muk, razpetja, smrti i vsega žitka i živļenja svoga. Posluhnete, što od toga sveto pismo govori! *Quotiescunque enim* 1. Cor. 11.
manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Kulikogodarkrat budete jeli kruh ov i pehar pili, smrt Gospodinovu hočete nazveščati, doklam pride. Ter nesu li te stvari i duguvanja, o krščenici, lépa i plemenita? Alé još vnogo lépša i plemeniteja posluhnete! Zapovédal je bil on veliki, zmožni, vsemoguči, neizrečeni, živi i predobri Gospodin Bog Mojižešu, da bi manu, kojum četrdeset godišč ili lét puk aliti Exod. 16.
ļuctvo izraelsko vu puščinah ta isti dobri Bog hranil je, jednu v. 33.
stanovitu posudu na vékovéčno spomenutje zahrani i ú arku onu, Ib. 25. v. 10.
koja béše iz dréva Šetim, vsa znutra i zvana od prečista zlata et 37. v. 2.
okovana i pokrita, položil. A i posuda, ú koje ta mana zatvorena Num. 17. v.
béše, šiba Aaronova, koja buduči suha, med dvanadestemi ostalemi 8. et 10.
bila je procvala i takajše || dve tablice kamenite, na kojih Bog 21.
rukum svojum deset svojih zapovédi napisa i ona vsa od prečista 2. Reg. 8.
zlata béše. Što ovak sveti Paval apoštol tvrdi: *Et arcam testamenti* v. 9.
circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna 2. Par. 5.
et virgam Aaron, quae fronduerat et tabulae testamenti. I arka ili v, 10. Exod. 25.
ladica teštaamentoma okolu pokrita ze vséh stran zlatom i ú koje v. 22.
védro zlato béše, imajuči manu i šibuAaronovu, koja se je razelenila Heb. 9.
i bila procvala i tablice teštamentoma. Tako ravno je nam za- v. 4.
povédal naš nad jezerokrat premili zveličiteļ Ježuš, da imamo zahraniti na véčno spomenutje vsega onoga, što je na ovom svétu za naše spasenje i zveličenje činil, nam dal i daruval: pravu presvetoga i preslavnoga téla svojega manu ú svetoj cirkvi katoličanskoj, ńegovoj pravoj arki, koja mana zaprta je i pokrivena ú

svetom oltarskom šakramentu; što negda i apoštolom svojem da
Luc. 22. čine ovako zapovéda: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ovo činete na moje spominanje. Kako da bi rekal, a moji dragi apoštoli, kulikogodérkrat budete télo i krv moju posvečali, kulikogodarkrat blaguvali i jêli, kulikogodêr zavetno i pobožno kazali ili simo-tamo slavno i dično prenašali, vse to činete na spominanje britkéh i gorkéh muk mojéh, koje za vas i za vsega svéta odkupļenje, spasenje ino zveličenje podneti i pretrpeti hoču. Pače i ovo, o moji dragi vučenici, nastojte, ovo vučete vse verne krščenike, da često i gustokrat ovu pravu i presvetu manu, t. j. télo moje, na te takov spominak, kako sam jur rekal, vu arku srca svoga zavetno, vredno, pobožno ter bogoļubļeno prijimļu i zahrańuju. Zač to mené hoče drago i vugodno a ńim na veliku korist i dušno spasenje ter zveličenje biti. I pokihdob da sam ovde od mane spominak účinil, ako hočete znati zroke, zaradi kojih se ona prispodabļa k télu predragoga Ježuša, ovo su. Prvi je, štoti kada puk ili ļuctvo vide čudo ovo preveliko iz nebes dojduče, manu, vsi úkup od velika čuda
Exod. 16. v. 15. vapijaše i kričaše govoreči: *Manhu?* Odkuda se i prozva Manna, jer ne znahu, što bi to bilo, a dijački veli se: *Quid est hoc?* Što je to? Kako da bi rekli, kakov je to mirakul? Kakovo je to čudo? Gdo i koji bi kada prispodobno duguvanje ovomu videl? Što vse, o krščenici, boļe, lépļe i pravičneje od svetoga šakramentuma oltarskoga, t. j. téla predobroga Ježuša reči moremo. Ar mana sama gola figura, példa i prilika ovomu presvetomu šakramentumu béše, koji zevséma čudno i kruto prečudno je; na tuliko, da se vas svét do dandanašńi nad ńim čudi. Délo, reku, i stvar, koju videvši anđeli i ļudi, vsi skupa od vesikoga čuda vape i kriče. *Quid est hoc?* Što je to? *Videre nimirum accidentia sine subjecto.* Videti prigode prez poddajnosti ili podložnosti. Videti telo a ništarmańe neviđeno, videti télo, koje je ú vnogih mésteh a podpunoma nijednoga ne zavujimļe niti zapira. *Quid est hoc?* Što je to? *Videre quantitatem sine extensione.* Videti kulikoču prez prestiranja i ostala vngga, ter,
22. oh Bože, vnoga ino velika i neizgovorna duguvanja || i čuda. Što je to, što, o predragi Ježuše? Je li, je li[8] gdo ovoj stvari kada prigodnu ino priličnu videl? Ovdé se stanovito, o krščenici, more reči dostojno, pravo i pravdeno ono, što govori prorok Habakuk[9]:
Habac. 1. v. 5. *Admiramini et obstupescite, quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet, cum narrabitur.* Čudete se i osupnéte, jer délo účińeno je ú dnevih vaših, što nikdor neče veruvati, kada se bude povédalo i nazveščalo. I ono, što nazopet drugi profeta govori
Is. 53. v. 1. ovako: Quis credit auditui nostro? Gdo je veruval slišanju našemu?
Joan. 12. v. 38. Kako da bi sveti prorok jedan i drugi po Duhom svetim videvši i spoznajuči prišasna, rekal: Kakove su ovo stvari, kakove? Kakova
Rom. 10. v. 16. čuda i duguvanja neslišana i prekoštimana? Koji tu novinu i preko-

[8] Ieli ieli.
[9] Habababuk,

rednu stvar hoče veruvati? Koteri se nešče čuditi i osupneti nad duguvanjem takovim, nad kojim se vsa narav i natura čudi? Gdo li od ńe hoče smeti alé se poufati govoriti, koja anđele svete néme i prez jezikov čini? Gdo li rečmi izgovoriti, alé razumom i pametjum premisliti? Gdo perom izpisati onu stvar hoče, koja je tako velika, visoka, globoka, široka neúhičena i nedostigńena ter nedosegńena, da na ńe izgovorjenje i izpisanje duhom oném nebeském, t. j. anđelom reči pomankavaju?

Drugi zrok, zašto se mana k télu premiloga Ježuša prispodablja, je, štoti mana béše kruh nebeski i angelski, štoti je vu nebeséh od angelov pripravljen i onako puku ili ljuctvu izraelskomu od Boga dan. Kako to on sveti kralj i dragi prorok živoga Boga, David svedoči ovak govoreči: *Et pluit illis Manna ad manducandum.* Psal. 77.
I daždil im je[10] manu na blaguvanje i jedenje. I nazopet vu tom v. 24.
méstu ovako: Panem coeli dedit eis. Kruha nebeskoga dal je ńim.
Što tretič vu te iste popévke ili pšalmušu ovak potvrđuje: *Panem* Eod. ps.
angelorum manducavit homo. Kruh angelski je jel člověk. Alé ov v. 25.
presveti šakramentum zevséma je preko rubce né samo nebeski, angelski, nego pače i božanstven[11] kruh, od kojega sam Krištuš
veli: *Hoc est corpus meum.* Ovo je télo moje. T. j. ov kruh, kojega Matt. 26.
je Ježuš predragi na skrajńoj večerje vazel, blagoslovil, razlomil i v. 26.
dal vučenikom svojim govoreči, vazmete i ječte, ovo je pravo i pravično télo Ježuševo, ono, koje je od prečiste Dévice Marije rojeno; ono, koje je propeto; ono, koje se jur sada na nebeséh od angelov slavno i dično gledi; ono, kojemu se angeli i ljudi skupa
klańaju, ono, od kojega sam Krištuš govori: *Ego sum panis vivus,* Jo. 6. v. 51.
qui de coelo descendi. Ja sam kruh živi, koji sam iz nebes stupil doli.

Mana, o krščenici, ne béše iz najgorjega neba, koje se veli Empyreum, t. j. ogńeno nebo zaradi svétlosti, ú kojem sveti angeli z Bogom i z ostalemi svetci prebivaju, nego iz zraka, ú kojem od angelov učińaše se i po ńih se davaše i bêše zlamenje Krištuša, pravoga kruha. Mana pogibaše i pohablivaše se, niti ú véke glad ne mogaše vgasiti. Sveti[12] šakramentum je pravi kruh i na veke
ú žitak vékovéčni obstalan i koji vazdar onoga, koji ga pobožno || 23.
i vrédno prijimlje, sita čini, ar je iz neba Empyrioma, t. j. najgorjega izašal i došal. Veli se, koji je iz neba doli stupil, štoti je Krištuš sin božji, koji ga čini i daje vsem, koji ga pobožno úživaju, žitak duhovni. Mana samo je žitak télovni židovom davala, alé ov kruh žitak vsem krščenikom po vsem svétu duše, a potlam po
gore vstańenju i téla hoče dati. Odkud i veli Krištuš: *Ego sum* Joan. 6.
panis vitae. Ja sam kruh žitka, t. j. žitak dajuči i vnogo sam vrédniji i mogučeji nego je bila mana. Ar mana smrt né odgańala.

[10] dashgilymye.
[11] Boshansztvem.
[12] Szvet:.

Jer otci vaši jeli su manu ú puščini, alé ih né mogla osloboditi od smrti, zač su vsi pomrli. A ja pak smrt tija tiram, jer sam kruh iz nebes dojduči, da oni, koji[13] me zavetno i pobožno jedu, od smrti
Ibid. véčne oslobodim. Odkuda i veli: *Si quis ex hoc pane manducaverit, vivet in aeternum.* Ako gdo iz ovoga kruha bude jêl, živeti hoče ú
Ibid. véke. I nazopet: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die.* I ja izbuditi hoču ńega na najposledńi dan, da žive ú žitku vékovéčnom skupa z dušum i s télom. Treti zrok je ov, štoti vseh jestvin slatkoču davaše onim, koji ju ješe, kako to lépo mudri po úpučenju
Sap. 16. i nadehńenju Duha svetoga svedoči, govoreči: *Angelorum esca*
v. 20. *nutrivisti populum tuum; et panem de coelo praestitisti illis omne delectamentum i se habentem et omnis saporis suavitatem.* Angelskum jestvinum hranil si ļudstvo tvoje, Gospodine, i kruh iz nebes dal si ńim, vsako nasladenje vu sebé imajuči i vsake žmahnosti slast. Alé, o krščenici, ov sveti šakramentum tisuče- i jezerokrat vsem onim, koji ga zavetno, pobožno, ponizno, bogobojazļivo i bogoļubļeno jêdu, vekšu slatkoču, žmahnost, kripost i nasladnost nebesku podajé. Zato, o duša Bogu verna, gustokrat k ńemu pristupi.

Četrti je ov zrok, da zasad druge ostavim, štoti ļuctvo ono izraelsko ne moglo znati, što i kaj mana béše, najti ju je videlo, bralo ú rukah i na jeziku držalo, pače kušalo i jelo, vse do téh dob, doklam Mojižeš ga ne úputi i ne navúči. I tako, što ono po svojem znanju, razumu i navuku ne moglo znati, Mojžeš je navúči, úputi i útvrdi. Tem razlogom, putom i načinom ú početku svete matere cirkve, pače i potom toga, nijedan i nigdor otajnosti i skrovnosti velike ove prave mane svetoga šakramentuma oltarskoga a prevrédnoga i presvetoga téla predragoga Ježuša né mogal razlučiti, né mogal razebrati, né mogal razumeti, nego vsi va ńega srca svoja, oči ino poglede úpreše, kruto se čudeči nad onemi stvari ter duguvanjem, koje jur zgora izrekoh i izgovorih, a to vse do tih dob, doklam sam Krištuš i sveta mati cirkva katoličanska, po daru Duha svetoga úpučena i nadahńena, ne otvori i ne navuči, da prez vsake dvojne držati i tvrdno veruvati ima vsaki, koji hoče spasen i zveličen biti, da je ov sveti šakramentum oltarski pravo télo i krv Krištuša Ježuša i da je ovo kruh preželni[14] angelski, kojega nam je
24. predragi Ježuš || pod kipom i obličajem krušnim i vinskim ostavil na duš našéh spasenje, hrańenje, jestvinu i na pitanje. I što sami z našem razumom, pametjum i glubokem navukom znati i razumeti nésmo mogli sami po sebé, sveta mati cirkva katoličanska, kakoti dobar, istinni i pravi navučiteļ, nas vuči i čini znati i razumeti. Što vse figura, példa i prilika ova, iz svetoga pisma staroga teštamentuma, iz kńig Iudicum, t. j. sudačkih, izneta, boļê i lépļe očituvati i odpreti hoče, samo dobro i marļivo ju posluhnete.

---

[13] grješkom hoyi.
[14] preshelni.

Šampšon, poklam bi bil na putu lava ili oroslana úbil i kada bi se nazopet po malom vrémenu natrag onuda vratil i povrnul: nuti najde pčelca vu vustah onoga oroslana i tudļe i on hip vaze iz ńega[15] jednu sat meda i jel ga je i potlam po nekoliko vrémena ovu pritič iliti ganku filišteom proponova i naprej da ovako. *De comedente exivit cibus et de forti egressa est dulcedo.* Iz jedučega izajde jestvina i iz jakoga izašla je slatkoča. Filišteuši, najti su sedam dan mislili i kruto se trli ter trudili, što bi ovo imalo biti: ništarmańe pod nijedan put i moduš nisu mogli znati, koja bi i kakova bi ta jestvina bila, koja slast i koji bi on jaki bil. I kada bi jur videli filišteji i spoznali, pače zevséma zdvojili, da su nemoguči pritič ili ganku iztomačiti, zaručnice ili žene su se ńegove prijeli, ovako je govoreči: Blandire viro tuo, ut indicet tibi, quid significet problema! Licimeri, drago li i mili se mužu tvojemu, da ti pove, što zlamenuje pritič ili ganka! I tako zaručnica ili žena Šampšonova, Dalila, po vnogéh prošńeh, na to je vazela i dopeļala Šampšona, da je je povédal i ona pako filišteušem. O človéče, kruto škura i otajna pritič i ganka je presveti i preveliki ov šakramentum oltarski ļudem, niti su ga razumeti moguči, što je, ako se od preļubļene zaručnice Krištuševe ne navuče, to je, od svete matere cirkve, koju je ńe zaručnik, pravi on Šampšon a velikoga i živoga Boga jedini sin, Krištuš Ježuš naučil. Što sveti Paval apoštol ovako svedoči: *Ego enim accepi a Domino, quod et tradidi vobis, quoniam Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem et gratias agens fregit et dixit: Accipite et manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Ja sam stanovito prijel od Gospodina, što sam i pridal ili dal vam, jer Gospodin Ježuš onu noč, koju se izdavaše, vaze kruh i hvalu vzdavši, razlomi ga i reče: Vazmete i blagujete i ječte, ovo je télo moje, koje se za vas prodati ili izdati hoče. Kako da bi sveti Paval apoštol rekal, o predragi i verni krščenici, mene je, mēne sam Bog to po svoje svete milošče i daru osebujnom navadil, naučil i od ńega sam samoga prijel; pače i véra, po koje se same ov sveti šakramentum oltarski razume, vučila me je, da ja to vérujem tako, kako vam pišem, a ne navuk koji, aléti razum i mudrost člověčanska.

Jud. 14.

1. Cor. 11.

I stanovito, da je kruto otajno, skuro,[16] tamno i skriveno ovo duguvanje. Kako iz Krištuša Ježuša, koji préde béše, (nego télo i naturu člověčansku vuze), kako jedan lav ili oroslan nehteči i Bog on || srditi, koji gréhe otcov ú sinéh tija do četrtoga pokolenja kaštigaše, odkud ovak govorjaše: *Ego sum Dominus Deus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem.* Ja sam Gospodin Bog, jaki ļubļenik, pohodeči, t. j. koji kaštigujem zločińenje otcov u sinih nutar ú tretjom i četrtom pokolenju. Kako, reku, iz tak nêgda srditoga, na zadńoj onoj večeri

25.

Exod. 20.

---

[15] ny-|ga.

[16] B. piše *ſzkuro* i *ſkuro, ſzkurina* i *ſkurina;* ja vjerno prepisujem po ńegovom pravopisu.

jedučega, izašla je nebeska ona jestvina i iz jakoga onoga, koji po
onoj večeri vraga, smrt i gréh razbi, pobi i funda, izašla je pre-
slatkoga i oslasnoga šakramentuma oltarskoga slatkoča; niti ovo,
Isa. 7. kak svedoči on veliki prorok, *si non credideritis, non intelligetis,*
ako ne budete véruvali, nečete ni razumeti, iuxta 70 versionem, kako
sedamdeset mudréh preobrača ili tolmači. Odkuda sveti Petar apoštol
Joan. 6. Krištušu veļaše ovako: *Nos credimus et cognovimus.* Mi vérujemo
i spoznali smo, tako i ti, o krščenik, ako budeš tvrdno veruval,
hočeš i ti spoznati i razumeti. A ako pako prédé spoznati i razumeti
budeš hotél, a potļam véruvati: tako ni spoznati, ni razumeti, niti
takaj véruvati budeš mogal. Ada, o krščenik, nemoj iziskavati da
razumeš i spoznaš, zato da bi véruval, nego veruj, da budeš mogal
S. Aug. sup. spoznati i razumeti. *Sed fides praecedat cognitionem,* veli sveti
Joan. c. 6. Auguštin, matere cirkve doktor. Nego da véra prejde spoznanje.
Jo. 6. v. 52. Niti reci z židovmi: *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare
ad manducandum?* Kako more ov nam dati télo svoje na jedenje?
S. Chyril. Zač sveti Cirilo, ove rêči svetoga Ivana tolmačeč, veli, da ova réč,
hoc loco. kako vu božanstvenih duguvanjah, je réč židovska, koje se moramo
Jud. 14. jako habati i čuvati. I kako Šampšon govorjaše filišteom. *Si non
arassetis in vitula mea, non invenissetis propositionem meam.* Da bi
ne bili orali ú telice moje, ne bili bi našli ni znali pitanje ili zagonku
moju. Tako govorim ja vsem i vsakomu, da koji se godar ne bude
vére prave i svéte matere cirkve katoličanske ovde tvrdno držal,
skrovnosti i otajnosti ovoga presvetoga oltarskoga šakramentuma
razumeti, spoznati i znati nešče moči. Ovo ti je ada, o krščenik,
punat, ovo ti je ciļ, ovo ti je fundamentum, da imaš vsa, koja se
k ovomu svetomu šakramentumu pristoje, tvrdno véruvati. Zač veli
jedan mudri navučiteļ: *credere oportet accedentem ad Deum, non
curiosius rei creditae investigare.* Véruvati je potrébno prihodečega
k Bogu, ne skrbļivo i premarļivo duguvanja véruvanoga moduš i
način iziskavati, i što ne razumeš, svete matere cirkve, prave Kri-
štuševe zaručnice pitati. Alé stanovito kruto odviše dugo i vnogo
od ove mane govorjahi, jur je vréme, da se povrnem i nazopet
govorim, od kojega duguvanja je opomenutje ov sveti šakramentum.

Povéda sveto pismo, da Jožiaš, sveti on i vrédni židovski kraļ
a dragi sluga Boga jedinoga, poklakam bi bil srde i grozńe vnoge
i velike Boga živoga i jedinoga iz svetoga pisma razumel, a to za
gréhe grozne i odurne ļuctva židovskoga, koju srdu božju da bi
26. mogal utišiti i odvrnuti i da bi mogal boļe ter lépļe || pravu ńegovu
4. Reg. 23. véru ino službu ústanoviti, povekšati i útvrditi, zapovéda i účini vse
v. 4. bolvanske kipe malikov i kriveh bogov razbiti, potrti i zevséma
rasipati ter razmrviti. Zatim vse popove ńihove pomoriti[17] i úbiti,
a najposļe vsa ona mésta, kade im aldov davaše i službe čińaše,
účinil je mrtvečkemi kosti napuniti i nasipati. Ovako ravno kraļ

[17] U originalu je ‚*pomorit.*', gdje točka iza *t* tiskarska pogrješka mj. *i*, jer B. točno razlikuje infinitiv od supina.

vséh kraļev premili Ježuš účini. Zač da bi pravu véru na ovom svétu zasadil i službu vékovéčnoga i jedinoga Boga potvrdil, stare šinagogé, kraje i kotare jé rasipal, raztužil i potrl, prilike i kipe razmrvil, ceremonije ńe pobrisal, ofre, dari, žrtve i aldove staroga zakona jé zatrl, a po vsem svétu malike i bolvane razmrvil i fundal. A potom na mésto vsega ovoga ne jur kosti mrtvéh, kako Jožiaš, nego télo svoje presveto i prevrédno ino predragu krv je položil, kakoti jedno zlamenje i napreduvanje smrti, muk, krvi svoje prolitja i propela ili križa svojega vékovéčni spominak jé premili spasiteļ i zveličiteļ Ježuš postavil. Ne govori li ada pravo?

Memoriam fecit mirabilium suorum.

Spominak je účinil čud svojeh.

Piše on veliki iziskavac vsake svetovne[18] otajnosti, da ona presvétla i prevzmožna gospa kraļica Karije, Artemežija,[19] tako srčeno, pravično i pregingavo ļubļaše Maužola[20] kraļa, muža svoga po smrti, kako živoga. I ovu svoju goruču ļubav posvedoči prelépem kruto délom, ar po smrti ńegove účinila mu je jeden maužoleum, t. j. grob, stvar prečudnu a slavnu i dičnu, koja zmed sedmeroga vsega ovoga okrugloga svéta lépoga i plemenitoga ter čudnoga duguvanja jedno je. Zač ov svét némaše lepļega niti čudnejega duguvanja, nego béhu najprej egiptanski piramideš, t. j. stupi. Drugo je turan farijanski. Tretje je zidi babilonski. Četrto je tempal ili cirkva Diane efežine.[21] Peto je rečeni grob Maužola, kraļa Karije. Šesto je kip Jove olimpijanskoga. Sedmo je sunčena prilika previsoka, od starih poganinov položena za poštuvati ondéka sunce. I ta grob velika potroška i céne ove kralice ne béše zadosti, nego još iz prevelike one i nezgovorne ļubavi, koju imaše suproti tovarušu i kraļu svomu, účini télo ńegovo premilo ú prah preobrnuti, kojega je ú zlate škrabļici držala i hranila, ter po sve dni života svoga jeliš i piliš svoj ž ńim je posipavala. A to je ona zato činila, da bi nigdar miloga svoga druga i predragoga tovaruša ne pozabila, nego da bi ga vazdar i vazde spominala i vseštar na pameti i pred očima imala.

Plin. l. 30. c. 5. Herodot. l. 7.

O duša predragum krvjum Krištuša Ježuša odkupļena, vid, da ako ta i tolika Artemežija kraļica zaradi ļubavi svojega muža od velike i nepreštimane ļubavi čińaše, tér se spomeni i ti od || 27.
velike i nezgovorne ļubavi živoga i milosrdnoga gospodina oca Boga, iz koje je[22] sina svojega jedinorođenoga spasiteļa i zveličiteļa našega, Krištuša, na ov svét poslal i spomeni se takajše i od neizrečene ļubavi Krištuševe, s kojum te je po pretrpļenju velikéh i britkéh muk tako teško odkupil, ter ļubav, prosim te, z ļubavum trsi se

[18] ſzvetorne.
[19] Artemishiya.
[20] Marſola.
[21] Dianae Effeſinae.
[22] koyege.

vrnuti. Pače premilomu Ježušu ni to ne béše zadosti, nego k toj istoj ļubavi još i ovu priloži, da nam je ostavil svoje presveto télo, da je jémo i svoju prevrédnu krv da ju pijemo, a to na spominanje ńegovéh britkéh i jadovitéh muk. I obrh toga zato, da jeduč i pijuč živemo ú véke véčne. Jer ne svedoči li to vu današńem evangeliomu,
Joan. 6. kada ovak govori? *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum.* Koji jê ov kruh, živeti hoče ú véke. Govori: ov kruh, t. j. koji je od Boga dan i iz nebes došal, samoga sebe razumejuči, da koji ga godar bude jêl i k sebé dostojno prijimal i ú milošče božjoj do konca bude obstoječi, živét-če ú véke, t. j. bude oslobođen od smrti vékovéčne i bude imal žitak duhovni véčni, a po vskrsńenju i goré od mrtvêh ústańenju hoče imati i télovni, kako sam jur zgora rekal. Alé zašto, što štimate, prédé tolikokrat Krištuš gospodin od žitka vékovečnoga i vu današńem nazopet govori evangeliomu? Velim zato, štoti vsi žitak i živļenje kruto ļubimo, a smrti se bojimo i jako
Theophil. sup. Jo. 6. strašimo. Odkuda ovako Theofilakt: *Ubique, inquit, Christus vitae meminit et crebro hoc nomen addidit, quia nihil ita suave hominibus, ut vita.* Vazde, veli, Krištuš od žitka se spomina i gustokrat to ime, slovo iliti reč jé priložil, štoti ništar tako slasno i drago ļudem né, kako žitak. A sveti Ivan Zlatovust, vrli navučiteļ matere cirkve i
Chrysost. Hom. 46. doktor ovak: *Vitae ubique Christus meminit, nam ejus trahimur cupiditate et nihil suavius, quam non mori.* Od žitka se vsakom méstu Krištuš spomina, zač ńegovém vučémo sé poželenjem i ne ništar slaje i vugodneje, nego ne úmreti. I preštimaj ovdé dobro, o krščenik, da ú starom teštamentu žitak vékovéčni né se obetal, nego samo dnevi vnogi i dug žitak ili živļenje! A sada Krištuš vu novom teštamentomu, kako i vu današńem evangeliomu ne samo dnevov dužinu ili vnožinu, nego pače žitak prez konca i živļenje obêče.
S. Aug. l. 1. de meritis et peccatorum remissione. c. 24. Odkud sveti Auguštin povéda, da punici i kartaginski krščenici krst ništar drugo, nego spasenje ili zveličenje, a sveti oltarski šakramentom ništar ino, nego žitak jesu imenuvali. Jer je ov sveti šakramentum žitak ter žitak vékovéčni, kako sam Gospodin Krištuš vnogokrat tvrdi i svedoči. Alé tako ovo razumeti imaš: ako što gréh ne preti i ne pači. A drugače, koji nedostojno, gréhi oskruńen, oblačen i útepen kruh ov žitka, t. j. sveti šakramentom téla Krištuševa prijimļe, ne dobiva stanovito žitak, nego ú smrt vékovéčnu útêče. I da jur dokońam:

Ne ponaša li se ada i ne kaže li sé ov sveti šakramentō[m] i plemeniti ter nepreštimani zaklad ino zalog odkupļenja našega, koji nam na pamet tolika lépa, toliko vrédna i toliko vékvéčnoga spo-
28. menutja dugo- || vanja i stvari daje: ne ponaša li se, reku, i ne donaša li se nazad ú cirkvu pobožno i vrédno i kaže od redovnikov z velikum pompum, dikum i veseljem duhovnim? Pače pravičneje, dostojneje i vrédneje to danas i vas ov tijedan dobri i bogaboječi redovniki i krščenici čine, nego nekada Rebeka svojemi darmi čińaše. A navlastito, o krščenici, mi zato ov preslavni i presveti šakramentom častimo, slavimo, dič[i]mo, hvalimo i od ńega úmileno i ponizno

jakost, kripost ino pomoč proti vsem protivnikom, viđeném i neviđem (!), prosimo po ovih naših službah i ceremonijah, što ti tvrdno verujemo, da je ovo ono télo, koje je Réč vékovéčna, t. j. pravi i jedini sin Otca Boga ú vutrobe Déve Marije vazel; da je ovo ovo télo, koje je Dévica premila Marija porodila i vu jasle položila; da je ovo, ovo ono télo, koje su pastiri i tri kraļi častili i komu su se ú Betlému klanjali; da je ovo ono télo, koje je ú templomu jeružalemskom mej doktori sédeče našasto, ńe poštujuči i izpitavajuči; da je ovo, ovo ono télo, koje je vodu ú vino preobrnulo; da je ovo, ovo ono télo, koje je od Ivana u Jordane krščeno; da je ovo, ovo ono télo, koje se je četrdeset dan i noči postilo; da je ovo, ovo ono télo, koje je zvrhu morja hodilo; da je ovo, ovo ono télo, koje je kruh i ribe únožilo i vnožinu ļuctva nasitilo; da je ovo, ovo ono télo, koje je účinilo slépe progledati, hrome hoditi, gluhe čuti ino tolika i takova čuda počinilo; da je ovo, ovo ono télo, koje se je na vrtu krvavim potom potilo; da je ovo, ovo ono télo, koje je od Judaša Iškariota prodano od židovov uhičeno svezano, bičuvano, tepeno, trnovem vencem koruńeno, žučjum i octom napojeno, propeto, vmerlo, na pakal stupilo, svete otce iz limbuša ili krila Abrahamovoga izpeļalo, duše iz purgatorioma oslobodilo, vzkrsnulo ili goré je z mrtvih na treti dan stalo, úzašlo ili stupilo na nebesa, Duh sveti poslalo; i koje dojti hoče sudit žive i mrtve. Ovo, ovo jednum rečjum da je Krištuš Ježuš; ovo, ovo da je spasiteļ, stvoriteļ i odkupiteļ; ovo, ovo da je Réč vékovéčna, božanstvena, božji sin i sam samahni vsamoguči, véčni i živi Bog, verujemo, valujemo, svedočimo i tvrdimo. A sada jur na koncu, o krščenici, prosim vas, za ļubav velikoga i jedinoga Boga, ne dajte se, ne dajte onoj poganskoj kraļice, od koje malo zgora govorjahi, prédobiti, premoči i ú ļubavi, koju suproti svomu tovarušu i kraļu imaše, prenadajti! Nego, ako želéte imati žitak vékovéčni i veselje neskončano, tako iz velike proti Bogu vašemu ļubavi, čisto i prez vsakoga gréha i skrune k ovomu svetomu šakramentomu, t. j. k živomu télu Krištuševomu često[23] i gustokrat pristupete i ńe k sebé prijimļete, a to zaradi toga, da se vazdar z ńega budete spominali i da ga vsevdiļe i vseštar na pameti ter pred očima z velike vaše i nezgovorne ļubavi budete imali i potom ú véke i bah bahoma da budete rados[24] i veselje ńegovo úkup ž ńim úživali, Amen. ||

Prodečtvo peto. 29.

Caro mea vere est cibus. Joan. 6.

Télo moje stanovito je jestvina.

Vzmožna i imenita ona kraļica Šaba, kada bi bila mudrost veliku Šalomona kraļa židovskoga razumela, prišla je z vnogemi i 3. Reg. 10.

---

* da je ovo, ovo ono télo, koje je od Iaana u Jordane krščeno.

[23] chefzo.

[24] radosz.

velikemi darmi k ńemu vu Jeružalem i koteroga kada bi bila čula i slišala mudrost, hiže ino polače, koje je úzidal, jestvine stola ńegovoga i ostala videla, kruto se je jela čuditi i na toliko osupnela
Ibid. je, da veli sveto pismo: *Non habebat ultra spiritum.* Némaše daļe duha. Koje réči trojduplo ili trojstruko mogu se razumeti. Najprvo, da ne jur več i daļe imela batrivosti, da bi ga skušavala. Drugoč, da ništar ne več imala ú srcu svojem, što bi ne bila Šalomonu otvorila i oznanila. Tretič, da je svoju mudrost ništar štimala suproti
Ibid. Šalomonove. I zato ovako na hvalu Šalomonovu reče: *Beati viri tui et beati servi tui hi, qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam.* Blaženi muži tvoji, i blaženi sluge tvoji ovi, koji stoje pred tobum vazdar i poslušaju mudrost tvoju. K tomu još ova priloži: *Sit dominus Deus tuus benedictus, cui complacuisti.* Budi Gospodin Bog tvoj blagoslovļen, komu si tak drag i vugodan postal. Želêm ja krutim zakonom, o dušé krščanske, da vi vsi danas postanete kraļica Šaba, ter da pohodite pravoga onoga mirovnoga Šalo-
Apoc. 19. mona, Krištuša Ježuša, kraļa kraļev i gospodina vse gospode. Ar blaženi su stanovito i jezerokrat preblaženi vsi oni, koji Krištuša pohajaju gusto i kojim je on kraļ, jer oni dostojni budu úživati viđenje ńegovo i slavu ino diku onu, koju ima z Ocem i svetem Duhom, videti, ter mudrost, koja se vsem čistoga srca kaže, ú véke
Ps. 146. véčne veselo prijimati. Zač, o krščenici, ako želéte mudrost: *sapientiae ejus non est numerus,* mudrosti ńegove ne broja, veli David.
2. Pa. 20. Ako jakost i mogučanstvo: *in manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam potest tibi resistere,* v ruke tvoje je jakost i mogučanstvo, niti ti gdo more suprotiveti, veli Jožafat kraļ. Ako slavu,
Ps. 111. diku i bogactvo: *Gloria et divitiae in domo ejus,* slava, dika i bogactvo vu hiži ńegovoj, govori Duh sveti po Davidu. Ako
Prov. 9. lépotu polače: *sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem,* mudrost, t. j. ov pravi Šalomon, Krištuš Ježuš, úzidal si je hižu, izrezala je stupov sedam. Koja je ova hiža ili polača, nego sveta cirkva? koje sedam svetéh sakramentov je sedam fundamentov i stupov, na kojéh stoji i ki ju suzdržavaju. Ako li pako jestvin
Prov. 9. obilnost želéš i hočeš, ovak Duh sveti veli: *Sapientia immolavit victimas suas, miscuit vinum et posuit mensam.* Mudrost alduvala je aldove svoje, zmešala je vino i položila je stol. Mudrost, t. j.
30. Krištuš, koji je, kako sveti Paval apoštol tvrdi, *Dei virtus et* ||
1. Cor. 1. *Dei sapientia,* božja kripost i božja mudrost. Alduval je aldove svoje, t. j. sam sebe, kako to sveti Paval svedoči ovak govoreči.
Eph. 5. *Christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* Krištuš ļubil je nas i dal je sam sebe za naš aldov i prikazan Bogu na duhu oslasnosti. Veli aldove, štoti je Krištuš za nas vnoge muke pretrpel. Zmešal je vino z vodum, t. j. božanstvo je sklopil s člověčanstvom, položil je stol, t. j. oltar, na kojem se vino z vodum meša i ov presveti šakramentom
Ps. 77. posveča, od kojega Duh sveti po Davidu ovako govori. *Panem angelorum manducavit homo.* Kruh angelski jel je člověk. Ovu,

reku, prevrédnu i presvetu jestvinu ostavil nam je, da se ž ńum[1] jačimo i krépimo, pobožno ju ú télo naše prijimļuč, od koje ovako sam veli: *Caro mea vere est cibus.* Télo mojé stanovito je jestvina. O jestvina prečudna i prevrédna! gdo je kada prispodobnu stvar videl aléti čul? Stanovito, o Krištuše predobri, blaženi jesu slugi tvoji i blaženi jesu vsi oni, koji pobožno polag ove[2] jestvine stoje, koji-ju[3] tvojém imenom svete i koji ju úživaju i jedu. Budi Gospodin Bog, otac tvoj vekovéčni blagoslovļen, koji je tebe takovoga i tolikoga hotél biti našega hraniteļa. Od ove ada jestvine kruto predrage, prevrédne i presvete radi me i marļivo posluhnete, da se ovdé ž ńum po milošče, a na drugom svetu po slave i dike budeté vrédni krépiti, hraniti i nasititi vekivekoma.

Caro mea vere est cibus. Joan. 6.
Télo moje stanovito je jestvina

Najprvo, kada rêči ove predragoga Ježuša razmišļavam, vidim i spoznavam iz ove jestvine narodu krščanskomu preveliku slavu, diku, poštenje i preštimanje izhajati i niknuti. Zač ļudi za veliko drže i štimaju, ako se od ovoga svéta velikašov i poglavnikov pozovu i k stolu svomu posade i š čim su vekši poglaviteji i mogučeji, koji pozovu, tem vekše poštenje i plemeniteje preštimanje pozvani sebé účińeno štimaju. Takov béše Aman, (da tisuče jezer drugih ostavim), on najvékši poglavnik pod Ašvêrušem[4] kraļem, koji da bi bil od kraļice Ešther na goščenje pozvan, domom taki pojde, ženu, sine, kčere i vse svoje izezva prijateļe i jel se je slaviti, hvaliti i dičiti, samo od ovoga pozvanja govoreči. *Regina Esther nullum alium vocavit ad convivium cum rege praeter me.* Kraļica Ešther nijednoga drugoga ne zvala na goščenje s kraļem, zvana mene. Mogal bi se bil[5] stanovito ov gizdavi i oholi poglavnik znašati, dičiti, hvaliti ino slaviti od bogactva, pokihdob vsega je obilno imal, alé na vekše je ovo imal i držal, da je samo od kraļice na goščenje pozvan, nego zlata, srébra, pénez kupe i obilnost, ar štimal je da vu tom vsem ne toliko poštenja, koliko vu samom ovom pozvanju. Tako i Mifibožet,[6] (od koga jur gore u drugom prodečtvu govorjahi), kada bi ga bil David kraļ stola svojega tova- || ruša 31.
izebral govoreči: *tu comedes panem in mensa mea semper,* ti hočeš 2. Reg. 9.
kruh jesti na ili pri stolu mojem vazdar, osupnevši od velika čuda, v. 7.
odgovori ovako: *Quis sum ego servus tuus?* Koji i što ja jesam sluga tvoj? Kako da bi rekal, o ti preveliki i vzmožni kraļ, kada me k stolu tvojemu pozivaš kruha jest, toliko mi odtuda poštenja, slave, dike i vrédnosti dohajati čutim i spoznavam, da zadosti pre-

Esth. 5.

[1] shnum.
[2] grješkom: ovc.
[3] kryu.
[4] Aſſvêruſſem.
[5] Mogalbilsze bil.
[6] Miffibosheth.

štimati nésam moguč. I najti sam iz kraļevskoga pokoļenja, i déd moj prvi je kraļ izraelski bil, ništarmańe toliko poštenje, slava i vrédnost ne dohaja mi iz pokolenja i pređev, koliko iz tvoje ove dostojnosti, da me gosta tvojega vsakdašńega činiš. I to je stanovito, da ta takova ļudi svetski za veliko nesmérno poštenje drže. Alé vnogo vekši zrok mi krščenici imamo se slaviti, dičiti i hvaliti, koji se pozivamo na jedno prečudno i prevrédno goščenje i ne kako Aman od Ešther kraļice, nego pozivamo se od najprevekše kraļice
Prov. 9. kraļic, vékvéčnoga Otca Boga Mudrosti ovako: *Venite, comedite panem meum et bibite vinum, quod miscui vobis.* Hodéte, blagujte i ječte[7] kruh moj, t. j. sveti šakramentom oltarski i pijte vino, koje sem zmešal vam, t. j. krv moju. Pozivamo se, reku, na vnogo vrédneje, poglaviteje, plemeniteje i zdraveje, nego je bilo Ešther kraļice, zač ono Amanu jadovito i smrtnonosno (!) béše, ar on ondé ne samo poglavničtvo, čast, poštenje, nego i glavu, ženu, décu i vse svoje milo i drago izgubi. Alé kojigodar k ovomu presvetomu goščenju vékovéčne mudrosti, t. j. Krištuša Ježuša, dostojno, vrédno, čisto i pripravno pristupi, takovoga ništar naj se ne boji, pače kinč milošče božje, dobrot i zaslužbi hoče si povekšati, i k tomu žitak i
Joan. 6. živļenje ne zgubiti, nego produžati. Jer ovak Krištuš veli: *Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Télo moje doistine je jestvina i krv moja stanovito je pitvina. Jestvina, reku, koja i jakost duše i duhovni žitak i živļenje produžava. Obrh toga vnogo se boļe mi veseliti imamo, nego Mifibožeth, ar nas poziva kraļ kraļev i gospodin vse gospode, pravi David, Krištuš Ježuš, koji je paklenskoga Goliatha petemi kamenci presvetéh svojéh petéh ran pobil i vas svét na oltaru svetoga križa odkupil; i znaj, o krščenik, da te ne zove na on kruh, od kojega prestupiteļu Adamu veļaše,
Gen. 3. *in sudore vultus tui vesceris pane tuo,* u potu obličaja tvojega hranil se budeš kruhom tvojem; niti takaj na on, od kojega ovak David:
Psal. 79. *cibabis nos pane lacrymarum,* nakrmiti nas hočeš kruhom od suz,
Joan. 6. nego na kruh ov presladak, od kojega sam ovako govori: *Hic est panis de coelo descendens.* Ovo je kruh, koji je iz neba doļe stupil. Kruh, velim, ov, koje (!) je ú naručaju Boga otca najprvo, potom ú vutrobi devičanskoj ogńem velike ļubavi pečen, daje se nam na
Joan. 6. jestvinu i krv ńegova presvéta na pitvinu. Odkud ovako veli: *Caro mea vere est cibus, sanguis meus vere est potus.* Télo moje úistinu je jestvina, kojum vas hranim, i krv moja stanovito je pitvina,
32. kojum || duše vaše slatko napajam. O poštenja zvrhu vsega ostaloga poštenja! o vrédnosti obrh vse vrednosti! o časti nad vsum
Dan. 2. častjum! Govorjahu négda mudri babilonci: *Deorum non est cum hominibus conversatio super terram.* Alê blude i gréše, zač ne samo baratanje, pajdaštvo, nego i goščenje kruto čudno, kadé Bog i odkupiteļ naš gosti nas i goščenje je naše jako prečudno. Š čim jur sada,[8] o duša moja hočeš zahvalna biti Gospodinu Bogu tvojemu,

[7] yegyszte.
[8] ſzaka.

što li mu hočeš daruvati? Kakovu plaču premilomu Ježušu dati? Koje i kakove službe za toliku ńegovu dostojnost i poštenje učiniti? Nasleduj kraļicu Šabu, koja je prikazala Šalomonu vnoge fele dari; ti takaj poštuječemu tebe Bogu tvojemu daj i daruj slavu, diku, čast i poštenje. Na što te ovako on sveti kraļ i prorok višńega Boga opomina: *Exultate Deo adjutori nostro, jubilate Deo Jacob!* Radujte 3. Reg. 10.
se Bogu pomočniku našemu, spévajte Bogu Jakopovomu! Još daļe ovak: *Sumite psalmum et date tympanum, psalterium jucundum* Ps. 80.
cum cithara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die solemnitatis vestrae. Vazméte popévku, i dajtê buben, orgule hvaleče vesele s čitarum. Trubentujte na mladi mésec trumbetum na najimeniteji dã[n] svetka vašega. A sveti Thomaš Aquinaš, on anđelski doktor ovak: *Lauda Sion salvatorem, lauda ducem et pastorem in hymnis* Prosac.
et canticis. Hvali Šione spasiteļa ili zveličiteļa, hvali pastira i voditeļa ú pésmah i popevkah. I nazopet malo niže ovak: *Sit laus plena,* Ibid.
sit sonora, sit jucunda, sid decora mentis jubilatio. Budi hvala puna, budi glasovita i zvoneča, budi veselo, budi snažno *i* vludno pameti i srca szpevanje.

Drugoč, kada ove reči spasiteļa i zveličiteļa našega: télo moje úistinu je jestvina, preštimavam, spoznavam iz ovoga presvetoga šakramenta goruču izhajati ļubav, koju suproti nam, priprostém, zločestém i odhičenêm črvom, predragi Ježuš skažuje i oznańuje. Veliku je stanovito vsemoguči Gospodin Bog jakost svoju izkazal Gen. 1.
ú stvorjenju svéta, kada je nebo i zemļu iz ništara účinil, neizrečenu moč i mogučanstvo svoje pokazal je ú potopļenju, kojem je vsu zemļu i vse najviše gore pokril vodami ino potopil i potom takaj svoju oštru i strašnu pravicu oznanil. Alé ovdé preveliku i neizmérnu ļubav podaje, kada nas svojém presvetém telom hrani i krvjum napaja. Vnogokrat je stanovito Gospodin Bog vsemoguči ļubav svoju proti člověku izkazal i posvedočil. I najprvo taki ú stvorjenju pričel je, jer ga je stvoril na svoj sveti kip i priliku, što ostalomu stvorjenju né vučinil; pače i vse ostalo stvorjenje mu je iz te iste velike ļubavi podložil. Odkud ovako David: *Omnia* Psal. 8.
subjecisti sub pedibus ejus. Vsa i vsaka podložil si pod noge ńegove, ovce i vole i vsakojačke skote poļske, ptice nebeske i ribe morske, koje prehajaju staze morja. To ne béše mu zadosti, nego svét ov zemaļski, pače i paradižom vse nasladnosti pun člověku je za hižu i prebivališče do vrémena dal, a nebo mu je za věkověčni stã[n] ||
zahranil. Ni to béše zadosta ńegovi ļubavi, nego plemenite one i 33.
svete duhe anđelske za čuvanje ńegovo je odlučil. Alé ni to ne béše zadosti ļubavi ńegovi, nego télo i naturu člověčansku vaze i člověkom posta. Alé niti to mu béše zadosti, nego od prevelike ļubavi gladuvati, žejati i ostale nevoļe ino suprotivnosti ovoga svêta podnašati je hotél. Što? Hotél je krvjum se potiti, vloviti, vezati, bičuvati, popļuvati, pošpotati, trnovém vencem koruniti, propeti i potom na križu úmreti. Alé niti to zadosta béše ńegovi nezgovorne i goruči ļubavi, nego, o čudo prečudno, hotél je télo ono presveto,

iz divičanske neoskruńene polače močjum i jakostjum Duha svetoga prijeto, ne samo našu biti cénu i kup, nego i božanstvenu jestvinu, i predragu krv svoju presvetu našu pitvinu. Gdo je, gdo kada čul i mislil ta takova? Dobro je, dobro i vredno od tebe, o preslatki i premili Ježuše, zdavna jur préde on sveti kraļ i prorok
Psal. 101. ú kipu i peršone tvoje rekal: *Similis factus sum pelicano solitudinis.* Prispodoban sam ili priličan účińen pelikanu ú pustińi. Pélikan, ptica egiptonska, (od koje jur zgora ú početku drugoga ovoga prodéčtva govorjahi), kruto je premilostivna, od kotere naravski ili naturalski pisci pišu, a navlastito Elianuš ú kńigah petnajstéh, da kruto ļubi mladiče svoje, koje kada spozna i vidi od zmije ili kače otrovane i da im je blizu smrt, prsi svoje kļunom rani i probije, ter krvjum svojum mladiče svoje poškropi, koji taki ozdraveju. To isto účini veliki on pelikan, božji sin, Krištuš Ježuš, koji iz gnézda, da tak rečem, t. j. iz naručaja i desnice otca Boga kada bi bil spoznal i videl mladiče svoje, t. j. narod člověčanski, ļute one paklenske kače, jadom i čemerom otrovane, nahitrom odonde doļe stupi, člověkom posta, ruke svoje i noge na križu čavli, a prsi sulicum odpreti i prebiti prepusti, da bi mladiči ńegovi, t. j. narod člověčanski, (koji je stvorjenje ńegovo), smrtjum obdan i obstrt, krvjum ńegovum oblejan ozdravél, večno živļenje i žitak dobil. Pače, o predragi Ježuše, veče, véče si účinil, neg pelikan, ar nesi samo krv zaradi našega odkuplenja iz tvojega svetoga téla prolijal, nere takaj i télo presveto i krv predragu ú jestvinu i pitvinu si
Joan. 6. nam preobrnul. Odkud ovako te govorečega čujem: *Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Télo moje úistinu je jestvina i krv moja stanovito je pitvina. Ove réči premišļavajuči, sveti otac
Ber. in c. 6. Joan. Bernard ovak zakriča: *O amor amorum, o sacramentum sacramentorum, o dulcedo dulcedinum!* O ļubav vse ļubavi, o šakramentom vséh šakramentov, o slatkost vse slatkoče! Na toliko nas je premili Ježuš ļubil, da nas je sobum kruto jako i zevséma sklopiti i újediniti hotél. I pokihdob da se telovnim zakonom ništar tak z nami ne sklapļe i jedno čini, kako jestvina i pitvina, koja se ú nas i naše bitje preménaju i obračaju. Da bi se ada preļubļeni naš Ježuš
Chrysost. ser. 6. ad pop. Ant. 34. zevsema z nami sklopil i újedinil, pače jedan z nami postal, hotél nam se je ú jestvini i pitvini dati. Što ovako lêpo sveti Ivan Zlatovust matere cirkve doktor svedoči: *Unum corpus efficimus: membra ex carne ejus et ossibus ejus.* Jedno télo účińamo || se i vudi iz téla ńegovoga i iz kosti ńegovéh. S kem? Stanovito z onem, koji nas hrani, t. j. s Krištušem Ježušem. Kojega ovu kipuču i ńezgovornu ļubav vu ovom svetom šakramentomu, koju suprot nam izkažuje, kada premišļavam, štimam, da vidim ono veliko viđeńje Mojiževevo, kada je videl kupinu na gore šinajskoj goruču i najti jù je plaman goruči[9] vsu vokol i okolu ino znutra obstrl, obstala je céla i nevražena od ogńa, najti je vsa isledna gorela. I gdo se

[9] gornchi.

ne bi, pitam vas, čudil, da bi videl kupinu da gori, a ne izgarja? Kupina ona, kršćenici, zlamenuvala je ov božanstveni presveti šakramentom oltarski, ú kojem ļubavi božje plaman sréčno ú nas i srcu našem z velikum našum hasnum prez vsake bante i škode naše gori. Alé kakogodar ona kupina ne béše prez trnja, tako i ov sveti šakramentom ne prez ńega. Hočeš li znati, koje je i kakovo je to trnje? Ne stanovito drugo, nego velika i teška duguvanja, koja pamet i razum člověčanski bodu, kada je ne more razumeti, niti navukom, ne znam koliko glubokem, doseči. Nésu li veliko boduči trni, da Krištuš ú ovom šakramentomu polag svojega striša télovnoga vas, kolik je goder, je vu najmańšoj hoštije i vas pod kipom i obličaju vina; pače vas je pod najmańšem falatcem ili mrvum hoštije, kako i kapļicum vina po blagoslovu i posvečenju. Odkuda ovak sveti Thomaš Aquinaš ú pêsmi današńe maše veli: *Fracto demum sacramento ne vacilles sed memento, tantum esse sub fragmento, quantum toto tegitur.* A kada se jur razlomi šakramentom, ne vagaj se simo tamo s pametjum i ne dvoji, nego se spomeni i véruj, da je toliko pod vsakim falatcem i úlomkom, koliko ú vse hoštije. Nésu li veliki trni, accidentia panis et vini esse absque subjecto? Pripadanje, t. j. kip kruha i vina vu ovom svetom šakramentomu da je prez vsakoga podloženja? Nésu li veliki trni, da ako vazme vnogo ļudi ov sveti sakramentom, da bi veče ne úzeli, nego vazme jedan? Kako to malo prédé rečeni sveti Thomaš doktor i ž ńim skupa mati cirkva svedoči govoreči ovak: *Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille, nec sumptus consumitur.* Vazme jedan, vazmu tisuče i jezero, koliko ovi, toliko i on, niti se prijet skončava. Nésu li napokonac konca, da vnoge druge ostavim, veliki trni, da substantia, t. j. bitje kruha i vina preobrača se po posvéčenju na télo živo i krv živu Krištuševu? Ov mozibiti, o krščenik, i ovim drugi prispodobni trni tvoj vnogokrat razum i pamet bodu, kada misliš, kako bi to moglo biti; alé, o krščenik, razum, pamet i dušu véra, véra goruča da útvrdi. Kako ta rečeni doktor veli ú pesmi gore imenuvani ovak: *Quod non capis, quod non vides, animosa firmet fides.* Što ne spoznavaš i što ne vidiš vu ovom svetom šakramentomu, alé je mozibiti preko reda naravi i nature, véra, véra da te vu-nom potvrdi; véra, véra i sveta mati cirkva naj te vu onom úputi i nauči. Véruješ li, da je Bog vsamoguč? véruj ada da je i to vse mogal účiniti, ar koji je vekše mogal účiniti, mogal je i more i ono, što je mańše. I stanovito, da je bilo veče i vekše svét vas účiniti, i vsa, koja vidiš i ne vidiš iz niščeta izpeļati i stvoriti, nego jedne stvari bitje ú drugo || preobrnuti; ako je ada mogal ono, mogal je vnogo lagļe[10] i ovo. Radi toga, da boļe i očiteje razumeš, ter vsu sumńu i dvojbu od tebe protiraš i odhitiš, nekoliko peldi iz svetoga pisma hoču ti na to donesti, posluhni dobro. Né li Adam od Boga iz zemļe stvorjen? Né li Eva

S. Th. Aq. in hod. ps. — Ibid. — Ibid. — 35. — Gen. 16. — Gen. 19.

[10] laglyel.

iz rebra ńegovoga úzédana, kako sveto pismo veli, i úćińena?
Exod. 4 Žena Lothova, né li na stup soli obrńena? Šiba Mojižeševa na zmiju
et 7. ili kaču, a kača nazopet na šibu preobrnula se je. Vode egiptomske
Exod. 7. obrnule su se na krv, i zopet krv se je na vodu obrnula. I vnoga
ovém prispodobna mogučanstvo i jakost božja jé úćinila. Kako je
ada ta ista jakost božja i mogučanstvo tolika i takova velika čuda
úćinilo, ne bi moglo kruh i vino na télo i krv svoju preobrnuti?
Pokéhdob da to sam sveti Duh po vusteh mudroga ovako tvrdi:
Eccles. 3. *Omne, quod voluerit faciet et sermo ejus potestate plenus est.* Vse,
štogodar bude hotél, úćini, i réč ńegova mogučanstva i jakosti puna
je. Da ada pamet i razum tvoj lagļe budeš mogal vuziti, vu onom
što okol ovoga svetoga šakramentoma ne razumeš, i da tvrdno
budeš veruval vsega Krištuša živoga s télom, z dušum, s krvjum i
z božanstvom pod kipom hoštije i vina po posvečenju (pravoga
redovnika) zakrivena biti i to ú vnogéh mestéh: vazmi si zrcalo,
koje najti ne bude vekše, neg jedan nokat, ništarmańe ú sebé izkazuje vsega kolikogodar velikoga človéka, pače i hižu, turan ino
preveliku goru; jur sada premišļavaj i preštimavaj, gdo je one
obličaje i fele vse tako velike ú tako mali stvari svojem redom
položil? Ako ada naravskim i naturalskim zakonom to more zrcalo
úćiniti, što neće ada božja jakost úćiniti i mogučanstvo? Obrh toga,
ti pokihdob si jedan i nerazdeļen človék, ništarmańe ú veće méstéh
ako se postave zrcala, ú veće méstéh takaj tebe, tvoj kip i obličaj
hočeš videti. Ako ada ti naturalski ú veće ter razlučenéh mésteh
moreš po dobrote zrcala tvoj kip i obličaj položiti, neće li moči
to i ono, što sam rekal od presvetoga šakramentoma, božja jakost
i mogučanstvo. Zvrhu toga vsega ov moj jedan glas i réč ili slovo
naturalski skupa i najednoč jé ú več méstéh, kada vseh vas vušesa
bije, koji ste ú več razlučenih méstéh. Ako ada naturalski glas i
réč moja to úćini, ne more li to dostojneje i vrédneje, kako i zgora
rečena, úćiniti Réč ona prejaka i moguča Boga otca vékovéčnoga,
Krištuš Ježuš? Veruj ada jur stalno i tvrdno, ovde ú ovom presvetom šakramentu vsega Krištuša z dušum, s télom, s krvjum i
z božanstvom, akoprem ćúténje i razum slépe. Niti je tréba vazdar
čutenje vnutérno posluhniti, a navlastito zato, pokéhdob vnogokrat
nas hini i vkańuje. Alé se naše viđenje ne hini i ne vkańuje, kada
dupļer on nebeski i oko sveta, sunce, samo jedan lakat veliko štimamo, da vidimo, koje ništarmańe vnogo ter vnogo vekše je od
zemļe? Ktomu ne li se Ižak hinil i vkanil ú doticanju i kušanju,
gda je opipal Jakopa i véruval je da je Ežau, i kada je jel kozletinu,
Gen. 2. štimal je zverinu? Ada ovde vu ovō[m] presvetō[m] šakramē[n]tu
36. ne mora se || k čutju i k razumu pridružiti, nego stanovito znaj i
véruj pod ovém kipom krušnim i vinskim po posvečenju redovnika,
da je stvoriteļ tvoj, Krištuš Ježuš, pokriven i skrit. Odkud pravo
Isa. 45. veli prorok Ižaijaš: *Vere tu es Deus absconditus.* Stanovito ti si
Bog skrit, t. j. pod ovém kipom i obličaju šakramentomském, pod
kojém zaradi tebe, o krščenik, i ļubavi tvoje hotél se je potajiti,

da tako potajenoga i skrivenoga úžival bi na tvoje spasenje i zveličenje. Koji jur sada ova čuda hoče razumeti? Koji ovu veliku i nezgovornu ļubav pretomačiti? Gdo je zadosti účiniti?

Čudo ono veliko od mudrosti, Šalomon, kraļ židovski, kada je videl da je magla i dika božja napunila tempal i cirkvu jeružalemsku, ovako je čudeč se rekal: *Ergone credibile est, quod Deus habitet cum hominibus super terram?* More li se véruvati, da bi Bog prebival z ļudi obrh zemļe? Alé, o najmudreji od ļudi, ništar, ništar ne dvoji od toga, prebiva, stanovito prebiva, pače, što je več, i gosti se z nami. Odkud i govori: *Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Télo moje úistino je jestvina i krv moja stanovito je pitvina. O amor amorum! O ļubav od vséh ļubavi najvekša! Što jur sada, o duša moja, što hočeš dati Gospodinu Bogu tvojemu za tako veliku ļubav? Nasleduj onu vrédnu, mudru i vzmožnu Šabu kraļicu, od koje jur i zgora govorjahi, koja Šalomonu kraļu vnogo zlata daruva; ti, o duša moja, mésto zlata ļubav mu zlatu, ovomu nebeskomu ļubļeniku daj i daruj, ar ńe te prosi, govoreči: *Prebe, fili mi, cor tuum mihi!* Podaj mi, sinko, srce tvoje! Što je srce, nego zlamenje ļubavi? Ļubav ada od tebe potrebuje, ńu mu daš, ako čista onoga Jožefa patrijarku nasleduval budeš, a što je on účinil? Kruto je gospodina svojega ļubil, odkuda kada bi ga bila prosila i na ńe jemala gospodińa, da progréši ž ńum, odgovoril je je: *Quomodo possum hoc malum facere et peccare in dominum meum?* Kako morem ovo zlo účiniti i progréšiti ú gospodina mojega? Jer se je spominal od dobročińenja gospodina svojega, koji mu je vsa svoja, koja je imal, véruval i ú ruke ńegove dal. To isto, o krščenik, i ti účini, kada te svét, télo i vrag napastuje i na ńe jemļe da bi suproti Bogu progrešil i reci, reci: odhajaj napastnik, odhajaj skusiteļ! *Quomodo possum hoc malum facere, quod suggeris et peccare in dominum Deum meum, creatorem, redemptorem et alitorem piissimum?* Kako morem ovo zlo účiniti, ko mi pošaptavaš i na koje me nagovarjaš i kako možem progréšiti ú gospodina Boga moga, stvoriteļa, odkupiteļa i hraniteļa moga premilostivoga? Ah ne účinim toga, ne účinim, niti se hoču oboružiti na vraženje Boga moga, niti ga hoču zbantuvati, nego vse moje kotrige, vse moje vude, moju jakost, vsu moč, vse misli na preļubļenu ńegovu službu, diku, slavu i hvalu hoču obrnuti, pokéhdob mi je on vsa svoja dal i obrh vsega svoga me položil. Dokońavam i velim: *Lauda ergo et ama anima mea Dominum!* Hvali ada i ļubi duša moja gospodina Boga tvoga! Veļaše pak negda David: *Lauda o Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion!* Hvali, o Jeružalem, Gospodina, hvali Boga tvojega Šione! Zašto || , o Davide, ima ga hvaliti? Zrok ov daje: *Quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te. Posuit fines tuos pacem et adipe frumenti satiat te.* Jer je úkrépil iliti útvrdil kļučenice ili lokote vrat tvojéh, blagoslovil je sinom tvojem ú tebé. Položil je krajine ili kotare tvoje mir i tučinum pšeničnum

2. Par. 6. — Joan. 6. — 3. Reg. 10. — Prov. 23. — Gen. 39. — Ps. 147. 37.

nasičuje[11] tebe. Ova i vnoga vekša čini premili Ježuš duše vsake, koja gustokrat vrédno i dostojno prihaja k ovoj svetoj jestvine. Ar ju krépi, jači, blagoslavļa, miri i nasičuje svojém presvetém télom. O, ada, duša krščanska, viđ i preštimaj dobro, koliko imaš zrokov na ļubļenje i hvaļenje predragoga Ježuša! I zvrhu vsega jur izrečenoga dobro si ú pamet vazmi, da ov nebeski Šalomon vnoge vekše daré Šabe kraļice, t. j. duše one krščanske, koja ga hvali, slavi, diči, koja mu služi vérno i klańa mu se ponizno, daje! I zato hvali ga, diči ga, ļubi ga ze vsega tvojega srca, te mu dušu tvoju i télo preporučaj, da te ovde miloščum svojum svetum a na drugom svetu slavum i dikum vékovéčnum nasiti, Amen!

Prodečtvo šesto.

Joan. 6. *Qui manducat me, ipse vivet propter me.*

Koji je me*ne*, on hoče živeti zavoļ me*ne*.

Velike dobrote studenac, vrutak iliti zdenac on paradižomski čińaše i davaše zemļe poprej, nego bi bil Bog dažđil iz nebes, ar on zemļu zalévaše, natapļaše i vlagu je davaše. Što svetoga pisma
Gen. 2. prve kńige staroga teštamentoma ú drugom délu svédoče. Alé, bratja, kada ja ove reči Krištuševe: koji je mene, on hoče živeti zavoļ mene, razmišļavam, štimam pače i vidi mi se zevséma ov oltarski šakramentom on preplemeniti paradižomski zdenac, iz kojega nam prevnoga dobra i prevelike milošče, koliko duševne, toliko télovne kipe i izhajaju. Mozibiti, da bi je radi znati, poslušnete tiho i marļivo, zač ovo nakratkom na slavu i diku predragoga Ježuša a na vaše dušno veselje kanim je pred vas dati.

Qui manducat me, ipse vivet propter me.

Koji je mene, on hoče živeti zavoļ mene.

Prva dobrota i milošča, koju čini i daje ov sveti šakramentom oném, koji ga dostojno i vrédno prijemļu i úživaju pobožno, da napasti i skušavanja vražja i odkudagodar izhodeča potisava. Što
Dan. 3. pelduvano nahodim pri proroku Danielu vu oněh tréh mladencéh, od kojéh on piše, da vu one goruče peči ništar nésu zbantuvani od
38. ogńa, nego veselo oposréd hodaše, Boga hva- || leč. Alé zašto ih ogań ne zbantuva? Zrok je ov, štoti im se nekoji četrti veli pridruži, priličan i prispodoban sinu božjemu. Kaj ovo, krščenici, štimate, zlamenuje? Stanovito goruča ona peč zlamenuje goruča poželénja i vražje meštrije, himbe i prevarenja, kojemi se vnogokrat člověk obrača, to ovam, to onam, vužiže i opeče; od kojeh ako se odrešiti i osloboditi hočeš, účini, o krščeniče, da ti se pridruži sin božji pod kipom i obličaju hoštije vu ovom presvetom šakramentomu, koji akó se k tebé približa, plaman taki hočeš osmejati i odoļati ino

[11] naſzitchuye.

obladati vséh napasti i skušavanja vražja i vsega télovnoga poželenja. I zato ovak David poje: *Deus refugium nostrum et virtus, adjutor in tribulationibus, quae invenerunt nos nimis.* Bože naše útočišče i kripost, pomočnik ú nevoļah, koje najdoše nas kruto. Vu ovom, vu ovom svetom šakramentu David ú svojéh nevoļah i tugah ter vsakoj suprotivnosti ufanje je svoje polagal, odkud i govorjaše ovak: *Parasti in conspectu meo mensam adversus omnes, qui tribulant me.* Napravil si i načinil si pred manum i obličajem mojem stol protiva onem, koji stužuju me ili nevoļu i tugu mi zadaju. Stanovito na ovom stolu oltarskom kojigodar se goste, prijimļuč dostojno ov sveti šakramentom, veliku jakost i moč prijimļu suproti vsem nevoļam, tugam i napastuvanju ino skušavanju, kakoti suproti vsem duhovnim neprijatelom. Što se je prelepo pelduvalo ú mladencu onom egipčiomcu,[1] sluge Amalechite, koji je na toliko opešal bil, da je pomańkaval i zamiral, i to zaradi toga, što tri dni ne jel; koji kada bi bil od Davida kruhom okrépļen i nasičen,[2] vođ i harambaša bé účińen vojske Davidove i potom neprijateļe pobi i zatre, ter vas plén i oderu ote ino oslobodi. To, to i ti, o krščenik, hočeš účiniti, ako ovem oltarskem kruhom okrepiš se i nasitiš. Ar ov nebeski kruh tabore neprijateļske razvaļa i rasipava. Kako se je to zlamenuvalo ú svetom pismu staroga teštamentoma ú knigah Judicum i sudcev, kadé štemo, da je jedan madijan drugomu seńu svoju povédal ovakvu. Vidal sam, veli, san ili seń i vidlo mi se je, kakoti kruh pepelńak ili pogača iz ječmena da bi se vaļala i ú tabor madijanski dovaļala i kada bi bila došla ú šator, pobila ga je i raztepla ino zevséma zemļum izjednačila. Odgovoril mu je tovaruš, komu je seńu povêdal. Ne to drugo, nego meč Gedeona. Jer je dal Gospodin Bog ú ruke ńegove madijana i vse tabore ńegove. I to[3] ov kruh zlamenuje? ništar zaistino drugo, nego ovo presveto télo Krištuševo pod pepelom úmrtelnosti i nature naše pečeno, ter od nas pobožno prijeto, tabore grehov i vsega zlačińenja i paklenskih madijanitov raztepļe i rasipava. O ada jestvina sréčna! O jestvina močna i prejaka!

Psal. 44. — Psal. 22. — 1. Reg. 30. — Judic. 7.

Druga, da vužiže ļubav. Što se je lépo pelduvalo i zlamenuvalo ú sinu one šunamitide, koji poklakam bi bil úmrl, mati je šetuvala i potekla k Eližejušu proroku, kojega kada bi bila dopeļala k mrtvomu télu, legal je i prostrl se je zvrhu déteta i položil je vusta svoja obrh vust ńegovéh i oči zvrhu očij[4] ńegovéh i ruke obrh || ruk ńegovéh, i slučil se je zvrhu ńega i stopilo se je télo déteta i úžilo je. To isto veliki naš Eližeuš, Kristuš Ježuš, duhovnim zakonom o duše vsakoga onoga čini, koji ov sveti šakramentom dostojno i vrédno prijimļe i pobožno ter zavetno úživa; naprej srce mu stopi i nebeskem ogńem vužge i potom stane od smrti

4. Reg. 4. 39.

[1] Egipchiomczu.
[2] naszitchen.
[3] tako štampano, ali to valjda griješkom mj. *što*.
[4] ochyi.

ter od studenoga, ledvenoga i zimnoga čińenja gréha i vsega zla i
suproti Bogu čińenja. Ovo vužganje ļubavi božje kruto je očutila
bila ona bludnica ú Turingije, koja iz kurvalnice svoje videči iti
Exem. 1. redovnika svétim šakramentomom k betežniku, (od koje jur zgora
ú tretjem prodéčtvu, Exemplo 1. govorjahi), jela je vnoga misliti i
ú sebé govoriti, tada za redovnikom drčati i kada ga dostignu,
opade pred ńega i ova réče k svetomu šakramentomu: *Si tu es vere
dominus Deus, miserere mei!* Ako si ti stanovito gospodin Bog moj,
smiluj mi se! Čula je od svetoga sakramentoma: *Ego te recipio in
gratiam meam.* Ja te prijimļem ú milošču moju. Tada je ona
nazopet rekla: *Si tu me recipis indignam, ego nunquam amplius
peccare volo.* Ako ti mene neorédnu i nedostojnu vazimļeš ú
milošču, ja nigdar več zagréšiti neščru. I tako od onoga vrémena i
časa ú ļubavi božje jela je žipeti i sréčno ter sveto je potom úmrla.
Što štimate? ne li ova prez ļubavi božje doséhdob kakoti mrtva
ležala, alé on veliki Eližeuš, Krištuš Ježuš, je ju stopil i z mrtvi
obudil i vnoge ostale ńoj prispodobne.

Tretja dobrota i milošča, koju ov sveti šakramentom čini
oném, koji ga dostojno i vrédno prijemļu, je, da od gréhov malih
i vsakdašńih oslobađa. Što ovak svéti Jambreuš, matere cirkve
Ambr. doktor tvrdi. *Calicem Domini bibis? remissionem peccatorum
accipis.* Pehar Gospodinov piješ? na odpuščenje gréhov vazimļeš.
Pače ov sveti šakramentom i srce tvrdo úmekčava i od hoténja ino
Exem. 2. voļe progréšenja odvrača. Što se z ove pelde i prilike spoznava,
Caesarius. koju Caesarius navučiteļ izpisuje. Rhenis ú francuskom orsagu
bil je jedan, koji je imal hotnicu, koji ni sramom, ni vnogim
opominanjem, niti prokletstvom né hotêl od nečisté ļubavi heńati
aléti prestati; ov kada bi bil na smrt obetežal, dozval je redovnika
i ńemu se je iz bojaznosti smrtne zadosti dobro, čisto i suzno
spovédal, koga kada bi bil redovnik opomenul, da bi hotnice
odgovoril i da bi ju odpustil, rekal je da toga ne more pod nijedan
put účiniti i da bi ga nikako na to ne bil mogal vzeti i úputiti:
né ga hotél ni pričestiti. I kada bi domom s šakramentom išal,
susrel ga je ili stal sveti Bernard opat, i spoznavši zrok, zašto
betežnika onoga ne pričestil, rekal je redovniku, da se povrne nazad
ž ńim k betežniku. I kada bi vnoge dobre ino pobožne navuke
onomu bil dal betežniku, potom mu reče: Ne li ti žal i kajaš li se,
da ne moreš imati hotenja odpustiti tu tvoju hotnicu? Odgovori:
Domine valde doleo me de hoc non posse dolere. Gospone, jako
mi je žal, da se ne morem zaradi toga žaluvati i kajati, niti ńe
40. odpustiti. || To čuvši i slišavši sveti Bernard, reče redovniku, da
mu da sveti šakramentom téla Krištuševa. Čudo veliko, taki i on
hip, kako se pričesti, ńegovo prvo malovrédno i zločesto hotenje
tako obrnu na dobro i pobožno ter bogabojazļivo, da vnoga boļe
jel je on hotnicu odurjavati, nego ju nigdar ļubļaše. I tako ńu
odpustivši sréčno i pobožno je žitak svoj dokońal. Vidiš li, o
krščenik, veliku ovoga svetoga šakramenta dobrotu i čińenje?

Četrta dobrota i milošča, koju ov sveti šakramentom daje onem, koji ga vrédno, pobožno, i dostojno k sebé vazimļu, da betege im alé vrači alé potisuje. Ovo je pelduvano i zlamenuvano vu agńecu onom vazmenom, kojega ki su jeli i krvjum ńegovum Exod. 12.
prage hiže ili kuče pomazali, nésu vudreni smrtjum ni betegom od angela zatornika, koji je egiptomcom vsako prvorođeno od človéka do vsake marhe úbijal. Što ovako sveti David svedoči: *Non erat in tribubus eorum infirmus.* Ne béše ú pokolenju ńihovom Psal. 140.
bolnik ili betežnik, t. j. ni ú Egiptu, niti ú pustińe četrdeset lét. I stanovito veliko to béše čudo, da med šeststo i tri tisuče ili jezer Num. 1.
šeststo petdeset ļudi koji su samo za boj bili zvana pokolenja Levi dvadeseti i dve jezere, žên, détce i onéh, koji za boj nêsu bili, da reku, zmed tolike vnožine neizbrojne nijedan ne betežan našast. Alé što je tomu zrok ili odkuda to béše? Nêkoji vele, da zaradi Num. 3.
jedenja agńeceva a drugi govore, da zavoļ mane, koju su oneh četrdeset lét ú puščine jeli. Alé budi ada jedno, alé drugo zrok, oboje je ono duguvanje példa i prilika ovoga svetoga bila šakramentoma. Ako je ada példa ino prilika tu moč i jakost ter dobrotu imela, da je betege pudila i ta tirala, što prava istina, t. j. ov sveti šakramentom, po ńih pelduvan i zlamenuvan nešče imati ino činiti? Škric iliti kraj svite Krištuševe ženu, koja krvotočje trpļaše dvadeseti godišč, ozdrave i od krvotočine oslobodi. Što ada neče ńegovoga presvetoga téla sakramentom účiniti? Teńa takajše svetoga Matt. 9.
Petra apoštola na toliko je bila zdravotvorna, da kruto betežnici želéjahu se samo od ńe dotaknuti. Što ovak sveto pismo u kńigah čińenja apoštolskoga ú petom délu svedoči: *Ita ut in plateas eji-* Act. 5.
cerent infirmos et ponerent in lectulis ac grabatis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum et liberarentur omnes ab infirmitatibus suis. Tako, da na pijace ili na trgovišča iznašahu betežnike i nemočnike, i postavļahu je ú posteļah, ložah i odrih, neka dojduči Petar, samo osin ili teńa ńegova obsinula bi koga ńih i oslobodili bi se od betegov svojih. Ako je tako teńa sluge jaka, močna, zmožna i zdravonošńa[5] bila, što neče boļe i veče presveti šakramentom téla Gospodina? Odkud na potvrđenje Exem. 3.
ovoga frater nekoji kruto nezgovornu trpel je glavoboļu, i kada Dist. 3. speculi exemp.
bi se bil vu ime oslobođenja pobožno i zavetno pričestil, videlo mu se je, kako da bi jedan falat olova opalo mu iz glave, i taki je ozdravél.

Peta dobrota i milošča, koju ov sveti sakramentom podélja vsem, koji ga pobožno i vrédno prijemļu, je, da je u nebesa zapeļava. Što pelduvano ||

NB desunt aliquot folia.[6]

i nad ńim se žalosti, i da bi dugo vrémena tako se plakala, žalo- 49.
stila i narekuvala. O čudo veliko! ovo dve ruke pokazahu se

[5] zdravo nosnya. [6] Pisano istom rukom, kao i bilješke na prvom i posljedńem listu kńižice; tu manjkaju četiri lista sa str. 41—48.

zvrhu ńe svetem šakramentomom téla Krištuševa i pričestihu ju i onako ona velika žalost na neizgovornu radost i veselje preobrnu se. Z ovakum, z ovakum ļubavum i želénjem, o krščenici, potrebno bi i nam k ovomu presvetomu šakramentomu šetuvati. Još na navuk naš i podéžganje, da odséhdob radi i gustokrat k ovomu svetomu šakramentomu i z gorućém srcem prihodimo, posluhnete
Jacobus de Vorag. Exem. 5. ovu példu, koji Jakop de Voragine piše i veli, da sveti Hilariuš biskup Pictavorum nekoje dévice ili divojke pobožne i bogabojeće obečal je da je hoće dati zaručnika svetlejega od sunca, koja ļubavjum ovoga zaručnika vužgana, prosila je ovoga svetoga biskupa, da je ga pokaže. I tako ju je biskup pozval na svoju mašu i lépo se ter čisto spovédajuć, bila je pri maše, koju kada je dokońal, zval ju je, i pokazavši svetu hoštiju téla Krištuša Gospodina, reče je: kčerko, ovo je zaručnik, kojega sam ti obečal, primi ga ada z velikum poniznostjum i pobožnostjum. I ona ļubavum presvetoga téla vužgana prije je z velikém poželénjem i tako mu se je jako priklopila i pridružila, da je on čas i hip duša se od téla ńe razlučila, i tako tada ú úživanje radosti i veselja predragoga i premiloga zaručnika Krištuša Ježuša prolete z velikemi pésmami i popévanjem angelskim. Pače i glas bé ov čut: Hodi zaručnica Krištuševa, primi i vazmi korunu, koju ti je Gospodin pripravil ú véke. O sréčno združenje! o sréčno sklopļenje! o presréčno pričeščanje i prijetje téla Krištuševoga! Koje, da dokońam, ako i ti, o krščenik, z ovakovum ļubavum, hoténjem, pobožnostjum i gorućém poželénjem primeš na tvoju skradńu vuru, vu radost i veselje ono, vu koje je ona vlézla, priti hočeš. Vu koje nas vséh úkup úpeļaj Otac i Sin i sveti Duh, Amen.

Prodéčtvo osmo.

Hic est panis, qui de coelo descendit.

Ovo je kruh, koji je iz neba dolé stupil.

Niceph. l. 17. c. 16. Plin. l. 5. c. 24. Piše Nicefor, da kada bi bil Kožroe,[1] kraļ peržijanski obsel i podsel on veliki i plemeniti varaš Edešu,[2] koja se prédé Antiokija, kak Pliniuš veli, zvaše i ńega kruto jako jagmil, na toliko, da jur od velikoga straha grajani i varašci drhtahu i ne znahu, što bi imali činiti, tada Eulalio, pobožni on i bogabojazļivi onoga mésta biskup, nadahńen i po Duhu svetom úpućen, vaze kip obraza i obličaja Krištuševoga, koga nékada Alagoru, onoga varaša kraļu, sam Krištuš, doklam još ovde po svétu hodjaše i prodékuvaše, be poslal, on kip, reku, vaze i ńega po baštah i zidu vokol varaša z ostalemi redovnici i ze vsém pukom i ļuctvom ondešńém ponizno, pobožno
50. i za- || vétno obnosi. O čudo! još ne dokonahu i ne obvršihu[3]

[1] koshrhôe.
[2] Edeſſu.
[3] ne-obvernhu.

ono obnašanje, da ogńi oni, koje peržanini béhu načinili suproti varašu, da ga iz vséh strani vužgu, obrnuhu se suproti ńih i vse šatore i ostale ńihove meštrije ter jakost požga, kakoti ono negda kaldeje, koji su Šidraka, Mižaka i Abdenago metali ú peč po zapovédi Nabukodonožora,[4] kraļa babilonskoga. I oni potom z velikum sramotjum pobegnuti su morali i varaš u miru ostaviti. Da nut sada, o krščenici, sami dobro i marļivo proštimajte i viđte,[5] da ako je onoga kipa, obraza i obličaja Krištuševoga okolu obnašanje tolike i takove jakosti i moči bilo, da je meštrije i oružje ńihovo, t. j. neprijatelov suproti ńim obrnulo i ńe protiralo, ter varaš od ńih oslobodilo: koliko boļe obnašanje i ponašanje samoga i pravoga téla Krištuševoga to isto i vnoga vekša dobra hoče účiniti i suproti nam izkazati, ako to ponizno, pobožno i zavetno po stari navađi i običaju svete matere cirkve budemo činili. Od kojega duguvanja i zrokov, zač to činimo, tiho i marļivo posluhnete.

Hic est panis, qui de coelo desendit. (!)
Ovo je kruh, koji je iz neba doli stupil.

Prelépemi, oh Bože, ino prevelikémi tere prevnogémi razlogi i zroki sveta mati cirkva katoličanska po vsem okruglom svêtu razširena, opomeńena, nagnuta i važgana je na službe i slavno poštenje, koje vas ov tijedan Krištušu, spasiteļu i Bogu svojemu po pobožnéh, Bogu dragéh i vugodnéh procešijah i vrédnéh ceremonijah čini. Prvi zrok more biti ov da po tom obsluževanju puk i ļuctvo krščansko osebujnim duguvanjem skaže se zahvalno proti Bogu, gospodinu svojemu. Jer ako mudri on i zmožni kraļ Šalomon 3. Reg. 8.
na toliko čińaše i držaše ono, da Bog dostojal se je ú templom on jeròžolimitanski, od ńega úzidan, dojti, da zaradi čuda velikoga né se znal kamo déti, odkuda i zakriča ovako: *Ergone putandum est, quod vere Deus habitet super terram?* More li se ada štimati i veruvati, da stanovito Bog prebiva zvrhu zemļe? Koji Šalomon, da Dan. 2.
bi bil one kaldejske filožofe od toga opital, koje négda Nabukodonožor séńe svoje na iztomačenje i povédanje primarjaše, štimam, da mu ni oni ne bi bili drugo odgovorili, nego da je nemoguće da bi Bog tako ļubļeno se pridružil k ļudjem. Alé mi krščenici, koji tvrdno verujemo, da je Bog vazdér i ú vsakom méstu, a Krištuš dobri, koliko Bog i člověk, pod kipom i obličajom krušnim i vinskim, vazdér i vazdé vse dotihdob, doklam hoštija i vino posvečena imaju svoj krušni i vinski kip i obličaj. Odkuda jur sada morem z Mojižešem reči: *Non est alia natio tam grandis, quae* Deut. 4.
habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Ne drugi narod tako velik, koji bi imal boge približajuči k sebe, ka- || ko Bog naš pri vsakéh je prosńah 51.
naših. Ovo ada veličanstvo i osebujno dobročinstvo, kojim nas je

[4] Nabukodonoshora.
[5] vigy te.

Krištuš, gospodin naš daruvali i odičil, pri nas pokrit, va ovom presvetom i prečudnom oltarskom šakramentomu prebivajuči: sveta mati cirkva katoličanska spoznavajuči i milo premišļavajuči za-
Gen. 24. hvalna se želé tolikomu dobročincu skazati. I zaradi toga, kakoti druga Rebeka, (od koje ú prodéčtvu 4. ú početku), koja, kako prije od zaručnika svoga, Ižaka, po Eleazaru, vérnom sluge poslane narukve, navušnice i ostale drage, vrédne i plemenite dari, a to za zlamenje prišasnoga tovaruštva i hištva, pojde taki i on čas, ter po putih ino vulicah prijetelom svojem i prijeteļicam, bližńim i rodbine kruto veselo i oholo kazaše, hvaleči se i dičeči. I to radi toga, da budu vsi znali ne samo veliku ļubav zaručnika ńe Ižaka, koju suproti ńoj imaše, da i ńegovo neizgovorno dobrohoténje. Tako, tako, reku, premila sveta mati cirkva katoličanska po vsem svetu danas nosi i prenaša, kako i vas ov tijedan po putéh i vulicah z velikémi ceremonijami, pompum, slavum, dikum, zavétom i z lépimi procešijami ter s prevelikem veseljem zaklad i zalog zaručnika svoga Krištuša po rukah redovničkéh, hvaleči i slaveči: a to je kruto predragi, preslavni i od vsega preštimavanja najvekši i najvrédniji dar, télo i krv predragoga Ježuša. Koji dar on svetoj materi cirkvi, kada bi bil z ovoga svéta ú nebo odhajal, kakoti svoje prevelike ļubavi zlaménje ostavil je, dal i daruval. I to zavoļ toga, da vsaki krščenik dobro i vrédno preštima preneizgovornu ļubav i dobrohoténje, koje k nam ima naš predobri Ježuš. I da zvrhu vsega toga, vérni krščenici, ńemu, kakoti kraļu svomu, gospodinu i odkupiteļu poštenje dostojno čine, hvalu troje fele dajuč, kako teologi ili bogoslovci vuče, t. j. *interna animi cogitatione, externa oris confessione et operis satisfactione;* vnuterńim duše i hotenja mišļenjem, zvanešńim vustmi valuvanjem i déla zadovoļščinum, što vse z duguvanjem, službami i s prelépemi obvršavaše ceremonijami, koje se navlastito ov tijedan od pravéh krščenikov čine.

Ada, o duša Bogu vérna, pravo je, dostojno je, pače i vrédno je, da mi te takove pobožne službe i preslavne ceremonije obvršavamo i da ov presveti i kruto prečudni šakramentom častimo, hvalimo, dičimo i poštenje vrédno, koliko največe moremo, činimo.
Zač ako David, kada arku ili ladicu onu foederis, pogodbe božje,
Num. 17. staroga zakona ili teštamentoma, (ú koje drugo ništar ne béše, nego mana, šiba Aaronova, koja prozelene i procvita ino tablice zakona),
Heb. 9. vaze iz hiže iliti kuče Abinadaba, s tridesetemi tisuči aliti jezeri, vsémi izebranemi od Izraela i s tolikum slavum i dikum nosaše, ino aldove čińaše, nutar i tija do hiže i doma Obededomovoga. I nazopet kada bi ju odondé po tri mésece bil vazel i ú grad ino
52. varaš svoj Šion za || vsém pukom i ļuctvom izraelském ú veliki
Ibid et 1. slavi, dike, popévkah i veselju nosil na toliko, da na vsakih šest
Par. 15. koračajev velikéh alduval je vola jednoga, ovcu i skopca: najti drugačeje ne béše slobodno ú starom zakonu zvana tabernakula, t. j. božjega prebivališča i temploma jeružalemskoga alduvati, žrtvi i posvetilišča davati; a to on čińaše, kako da bi ona sveta arka ili

škrińica vse, kuda je nošena, posvetila ino na templom obrnula. Ako, reku, David ta i takova ter vnogo od ovéh vekša za vsém izraelskem łuctvom čińaše, zač bi mi télu pravomu Krištuševomu i krvi zavétno i pobožno današńe službe i ceremonije, kako smo i koliko smo premoguči, ne činili, zač bi télo i krv našega zveličiteła i odkupiteła ponizno z velikémi molitvami i popévkami ne prenašali i ne sprovajali? Jer to i mudri on Šalomon, kral izraelski čińaše z arkum onum, od koje govorjahi, ino aldove prez precêmbe 3. Reg. 8.
i broja davaše, kako sveto pismo svédoči. Istina je, da mi samo pri četiréh méstéh ili oltarov počivamo i blagoslov dajemo, zaradi četiri evangeliome, koji se ondé popévaju, kojimi se zlamenuje, da je svetéh evangeliomov véru i zmožnost ovoga svetoga šakramentoma po četiréh krajéh svéta ovoga raširil[6] i úvnožil. Zavétno ada i pobožno, o krščenici, molitve vaše pridružiti imate redovničkim i onako ov sveti šakramentom sprovajati, tako da vsi danas ovdé ogńeni i goruči ú łubavi i službe božjoj, kako sveti Ivan Zlatovust S. Chrys.
veli, budete se mogli k stanu i domu vašemu povrnuti. Ar ovo je, T. 7. 61.
ovo, o duše krščanske, ona prevelika i neizgovorna jestvina, koju ad pop.
nam je prevzmožnoga Boga jedini i predragi sin, Krištuš Ježuš, Antioch.
zaradi našega spasenja i zveličenja i zavoł britke ter gorke smrti svoje gusta od nas spominanja, kako i slavnoga i odičenoga od vraga, paklene vuze poglavnika, odołanja i obladanja účinil i pripravil. I to je drugi zrok današńih i ovoga vsega tijedna ceremonij i službi. Zač ovo je, ovo, o krščenici, jestvina vnogo čudneja od Exod. 16.
mane one židovskomu łudstvu dane, koja je četrdeset lét u pustińi trpela i puk ino łuctvo izraelsko hranila i prez vsakoga betega zdržala. Jer ovum se presvetum jestvinum jur skoroj jezero šeststo trideseti i šest lét ú svete materi cirkvi duše krščanske po vsem okruglom svétu hrane, vzdržavaju, krépe i ufanje stanovito i tvrdno imaju, da po jakosti i zmožnosti ńe ú raskoše, nasladnost i veselje nebesko priti hotê, Boga odičena lice videti i k tomu blaženstvo vekovéčno ú véke vék úživati. I zavoł toga tretjega zroka, da ov presveti, prečudni i preslavni šakramentom štujemo i poštujemo, častimo i dičimo, ter da mu vrédne i dostojne službe, na ove svete dneve ńemu odlučene, činimo: kruto se krščenikom pravim pristoji, da najém i blagoslov božji primu. Ada po ovoj našoj službi, pompi i ostalih ceremonijah Bogu kruto dragéh i łubłenéh, spomenemo se, (kako jur zgora ú zorku drugom rekoh) od velikéh i neizgovornéh muk spasiteła i zveličiteła našega, Krištuša Ježuša i takajše od veseloga ńegovoga dobička, što me sveti konciliom ili zbor tridentinski vuči, ovako govore- || či. *Hoc singulari beneficio mortis Christi* 53.
victoria et triumphus representatur. Ovem osebujnim dobročińenjem smrti Krištuševe odołanje i slava ter dika neizgovornoga ńegovoga dobička od neprijatelov zlaménuje se i izkažuje. Koji dobitak, o krščenici, premoženje ter obladanje kruto je Krištuša z velikum

[6] rasziril.

mukum i teškočjum stal, a z našum neizrečenum i neprestimanum hasnum vpal i obvršen. Ada pravo i pravadno sveta mati cirkva katoličanska po Duhu svetom opomeńena i úpučena, zapovéda, da mi, kojéh se duguvanje va ovom svetom oltarskom šakramentome obsluževa i údrži, spominak ńegov činimo po ovéh svetéh ceremonijah i prijetnéh Bogu službah. Zač na toliko vazdar Bogu bila je prijetna zahvalnost, da kolikogoderkrat je ļudem účinil kakovo dobro, tako i tudje zapovédal je blagdan i dan godovni obsluževati, aléti žrtvu, aldov i posvetilišče dati, iliti koje zlaménje zvanéšńe veselju účiniti, koje bi dobra prijetoga spominak i zahvalnost ú srcu člověčanskom, koji se lahko spozabi od dobročinstva, obdržalo i
Exod. 12 pozabiti ne dalo. Kako jagńac vazmeni spominak je bil izhoda
Exod. 16. ļuctva izraelskoga iz Egiptoma, posuda zlata puna mane zlameńenje bila kruha angelskoga, kojega je z nebes poslana člověk jel, i tako ostala druga, koja sad na kraj puščam. I pokéhdob iz vsega dobra, z nami od Krištuša účińenoga nijedno né z vekšim ńegovém trudom a z vekšum našum koristjum účińeno, nego ńegova na križu za naše spasenje i zveličenje sveta i čemerna smrt, po koje dal nam je žitek i sine nas je božje účinil i preporodil. I poklakam ada smrt Krištuševa, koja je začetak žitka i živļenja, žitak i živļenje nam je donesla, koje je najvekše dobro z nami účińeno. Zapovédala je ada sveta mati cirkva katoličanska, da se na čast i poštenje ovoga presvetoga šakramentoma dnevi ovi obsluževaju, po kojem svetom šakramentomu, kako zgora jur rekoh, spominak gorke Krištuševe smrti i kruto vesela ńegovoga od neprijetelov našeh, vraga i smrti, odoļanja izkažuje i pred nas daje. Odkuda od ovoga presvetoga šakramentoma, i da je tomu tako, kako rekoh, ovako sveta mati
Ecclesia! cirkva premilo poje: *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia et futurae gloriae nobis pignus datur.* O sveto goščenje, ú kojem se Krištuš prijemļe, nazopet poštuje se spominanje muke ńegove, pamet napuńava se miloščjum i priduče slave nam se zaklad daje. I ú molitve
Iterum. cirkveni ovoga tijedna ovako: *Deus, qui nobis sub sacramento mirabili passionis tuae memoriam reliquisti, tribue quaesumus, ita nos corporis et sanguinis tui cara mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugitur sentiamus.* Bože, koji nam pod tajnum ili šakramentom čudnim muke tvoje spominanje ostavil si, podaj nam, molimo te, tako nas téla i krvi tvoje svete tajne ili skrovnosti štovati i poštuvati, da odkupļenja sad vu nas vazdar i nestanoma počutimo. Spomina se, reku, kako ovo posvedočih, va ovom presvetom šakramentomu oltarskom muka britka i preteška Krištuša predragoga. Ada kako je godér mili Ježuš, trpeči za nas i mruči
54. velik špot i ob- || šańost podjel, tako sada jur poklakam je vraga i smrt predobil i slavan i odičen jest, po ovom svetom šakramentomu i po ovéh pompah, službah i po ostaléh ceremonijah, koje vérni i pobožni krščenici Krištušu vas ov tijedan čine, nazopet Krištuš predobri zadobiva ono poštenje, koje mu krivično i nedostojnim duguvanjem tada bé vazeto.

Na što jednu prelépu posluhnete hištoriju, (iz koje to vse očito i odprto razumeti hočete), od slavnoga onoga patriarke Jožefa, koji ú vsem béše pravi i živi kip i példa Ježuša premiloga, kojemu patriarke Bog milostivni i pravični krivice prijete i dobrostivno podnete ino dobro voļno za ļubav božju pretrpļene očitim i čudnim vrati i povrnu poštenjem. Med ostalémi krivicami, koje Jožef prije, ter dobrovoļno pretrpe, povekše i imeniteje četiri béše. Prva, od koje ovako David kraļ veli: *Manus ejus in cophino servierunt.* Ruke Psal. 80.
ńegove ú košarje služihu, t. j. da je korbe, košarje i procińe ponašajuči ú teškéh i najmańšeh službah ter kruto priprostéh, ú pričetku ú hiži i dvoru Putifara poglavnika šeregov i vojske faraova, kraļa egiptomskoga služil. Druga, da je pravičan bil položen ú tamnicu. Tretja, da je imeńuvan himbenik i čalarnik. Četrta, da gospa ńegova zvaše ńega nevérnika, izdajicu i ošpotnika, zato što je ńe nečistu voļu, Boga se boječ, nečistém gréhom preļubodélnosti ne hote izpuniti. Ove, reku, i ostale krivice Gospodin Bog, koji svoje ne zapušča sluge, na velika poštenja preobrnu. Zač kojega su ruke procińe, korbe i košarje noseči, kako David svédoči, služile, potem palicu kraļevstva egiptomskoga i pečat ponašale su, ter vsem su Egiptom tresle. Ako pak položen béše ú smradļivu i nečistu tamnicu, ali zatim malo, farao, kraļ egiptomski, účini ńega iz ńe izpeļati, ú svite lépe obuči, prstene na ruke deti i zlatem lancem vrat ino prsi ńegove prepasati i odičiti ter ńega na preveliko poštenje podignuti, ovako govoreči: *Uno tantum regni solio te praecidam.* Jedinem[7] Gen. 41.
samo kraļevském prestolom, tronom ili stolicum kraļevskum pred tobum hoču biti. A zavoļ toga, što bratja ńegova zvaše ńega himbenika i čalarnika, vas pako Egiptom, (a to po tvrdnoj zapovédi kraļevoj) zvaše ńega úkup s kraļem spasiteļa i zveličiteļa sveta. Napokonac konca, ako ńega négda gospa ńegova zvaše nevérnika, izdajicu i ošpotnika, krivo govoreči: *ingressus est ad me servus* Gen. 39.
Hebreus, ut illuderet mihi, vlézel je k meni sluga židovin, da bi me ošpotal i osramotil, farao pako potlam ńega tako za tu krivicu poštuvaše, da na hintov i kola kraļevskoga veselja položiti ga účini, okolu voziti, ter pred ńim kričati, da je otac domovine i vsega Egiptoma gubernator, vladavac ino gospodin takov, da préko ńegove zapovédi nigdor ú vsem Egiptomu nogum aléti rukum ne gene, nego da on sam ramna i lada Egiptom. Ovako, ovako, o krščenici, sada i ov navlastito tijedan čini se || s Krištušem i ovo mu se 55.
priličnim duguvanjem odlaže poštenje i ovakva mu se je pripetila sréča. Zač ako je négda z velikim špotom i obšanostjum po putéh i stazah grada i varaša jeružalemskoga od Ane k Kaifašu, od Herodeša k Pilatu vojen, pače da pravéje rečem, mican i vučen, sada po putéh i stazah vsega svéta krščanskoga z velikem poštenjem, slavum, dikum, zmožnostjum, s prevelikum pompom i ceremonijami nosi se i sprovaja od mesta do mésta, od cirkve do cirkve. Nêgda,

[7] grješkom upravo *Jedniem.*

kakoti hudodelnik kruto pošpotan, simotamo bé vojen, sada[8] nazopet z velikim poštenjem na rukah redovničkih[9] od cirkve do cirkve, od mésta do mésta ponaša se i zavétno ter pobožno od dobra i pobožnoga puka ino ļuctva krščanskoga sprovaja se premiļahno, veselo i bogaboječi i moleči. Nékada, kakoti norac, fučkanjem, brizganjem i ostalém nevrédném duguvanjem špotaše se, a sad pak, kakoti vrédni i premoguči kraļ, z lépémi ter prelépémi pésmi, popévkami,[10] bugarjenjém[11] i ostalém veselém duguvanjem radosno pozdravļa se. Negda križem pritisńen, propelom obtršen, psostmi nasičen, s kričem velikim vodil se je, sada jur na hintovu od slave, na koléh od dike, t. j. ú monštrancije položen, s tolikemi hvaliteļi poklicari i razglasiteļi hvali se, slavi se i nazvišča, koliko je ú svete matere cirkve redovnikov dijakov i puka ter ļuctva pobožna i bogoļubna. Odkuda ja sad vrédneje i dostojnéne od ńega
Hest. 6 reči morem ono, što nékada bé od Mardokeja rečeno. *Hoc honore condignus est, quemcunque rex voluerit honorare.* Ovoga poštenja vredan i dostojan jest, koga kraļ nebeski i Bog vsamoguči poštuvati hoče.

Vrédno je ada, o krščenici, vredno, pače i kruto dostojno, da se mi danas i vas ov tijedan pobožno kupimo, spravļamo zavétno, i ov presveti šakramentom téla premiloga Ježuša veselo i radosno
C. Tr. sess. sprovajamo, a to još i zaradi ovoga, obrh rečenih, zroka. Da kako
13. c. 6. konciliom iliti zbor Trentae, t. j. tridentinski govori, ovoga presvetoga šakramentoma suprotivniki, videči toliku lépotu, slavu, diku i toliko svete matere cirkve katoličanske radost i veselje, omlahaveju i zatrti, kako bažilišku[12] zmija ili kača, ginu i zevséma
Hor. Epist. poginu. Jer ovako mudri poganin poje Horatiuš: *Invidus alterius*
2. *marcescit rebus optimis.* Nenavidan gine, mledne i sehne ter vene nad drugoga masnemi, tustemi i bogatemi stvari ili duguvanji, t. j. kada vidi, da se drugoga stvari i duguvanja povekšavaju[13] i goréka gredu i idu. Što biva eretnikom vsém i suprotivnikom matere cirkve, kada vidé ovakovo veliko poštenje i svetost, pompu, svétlost i ostalu službu, s kojum sveta mati cirkva katoličanska Krištuša Gospodina danas prijimļe, ter mu se vu ovom presvetom klańa šakramentomu cultu latriae, klańanjém božanstvu dostojnem. Ada, o duše bogaboječe, ne li dostojno, ne li vredno, ne li pobožno i Bogu drago i vugodno da to činimo?

Her. l. 4. Piše on veliki i mudri pisac, Herodotuš, ú svojéh ńigah četrtéh, da je bila navada i običaj pri scytah, da su po vsem orsagu
56. i kraļev- || stvu mrtvo télo kraļa svojega okolu ponašali, da ńe gledajuči podložnici na plač se genu i obrnu ino na požaluvanje.

[8] Zzáda.
[9] Redovnikzkih.
[10] popérkami.
[11] bugarjenémi osztalém.
[12] Bashiliscus.
[13] poreksavayu.

Tako ravno sveta mati cirkva katoličanska, hotevši iz jedne strane Krištuševe vérne sluge i službenice na plač i žaluvanje zaradi gorke i teške muke Krištuševe genuti i obrnuti, a z druge na radost i veselje za takovo dragoga Ježuša osebujno dobročińenje, da je dostojal iz svoje velike milošče z nami ovdé biti, polag onoga, što sam govori ovako. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Ovo ja z vami jesam nutar do skončanja svéta po vséh orsagéh i državah, putéh i vulicah, ov presveti šakramentom téla Krištuševa veselo, pobožno i zavétno ponaša. I što smo se veliki prošasni tijedan dosti zaradi smrti ńegove čemerne žaluvali i žalostili, a sada znajuči i tvrdno vérujuči, da je on vu ovom presvetom šakramẽ[n]tu i da on z nami prebiva radi toga, da se radujemo i veselimo osebujnim zakonom i načinom, ter š čim se boļe ova radost i veselje ú krščenikéh zažiže i povekšava, tem boļe se eretniki žaloste i trape, kada nehoteč vide toliku pompu i tako prevrédne i prelepe céremonije, koje se okolu ovoga svetoga čine šakramentoma, polag onoga, što sveti David, kraļ i prorok govori ovako: *Peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet.* Gréšnik hoče videti i srdil se bude, zubmi svojemi škripati hoče i skončavati se. Tako nékada Mikol, žena Davidova, a kči Šaúla kraļa, videči Davida vesela okol arke one staroga zakona obskakujuč, koju redovnici onoga vrémena z velikum pompum i ceremonijami, kako jur zgora veļahi, nosili su, pokara ga i osméja, ter kakoti jednem norcem prozva. Alé ne prez svoje kaštige od Boga jedinoga, koji ju za to gizdavo i prezpametno osujenje i oholo govorjenje kaštiga, da poroda némaše. Kojoj ništarmańe David ovako tiho i ponizno odgovori: *Ante Dominum, qui elegit me potius, quam patrem tuum et quam omnem domum ejus, ludam.* Pred Gospodinom, t. j. Bogom, koji me je izebral, rajši i boļe, nego otca tvojega i neg hižu i odvétak ńegov hoču igrati. Tako, tako ravno eretniki i vsi neprijateļi ovoga svetoga sakramentoma, zlaménuvani po nerazumne one žene, Mikol, videči puk i ļuctvo božje, koje se po Davidu pelduje i zlaménuje, tolika i tako vesela ov vas tijedan okolu ove arke, t. j. presvetoga šakramentoma, ú kojem je télo i krv Krištuša Ježuša, činiti i službe mu tako davati, zubmi svojémi škripļu i skrgitajú i onak sami ú sebé ginu i pogibaju, alé ništar ne napreduju, ništar ne opravļaju, ništar ne hasne. More im ada, da dokonam, vsaki dobri i pravi ponizni krščenik reči z Davidom: Ante Dominum, qui elegit me, ludam, pred Gospodinom Bogom mojém, koji me je izebral, hoču igrati i pobožno ino zavétno ov presveti šakramentom téla i krvi spasiteļa i stvoriteļa mojega, Krištuša Ježuša, sprovoditi, koji me je, reku, izebral, a lutherane, kalvinište i ostale eretnike odvrgel; i ńemu hoču čast, diku i poštenje vekše, nego je David ove arke staroga teštamentoma, činiti. Poklakam znam, da je ovo Bogu drago i vugodno duguvanje, i da skoroj od početka vere krščanske tako || sveti otci, pobožni i zavétni čińaše krščenici, jer me na to ovako 59.

Matt. 28.

Psal. 111.

2. Reg. 6.

Jer. 3. sveti prorok opomina. *Interrogate de semitis antiquis, quae sit via bona et ambulate in ea.* Pitajte od staz staréh, koji je put dobar i hodéte po ńem. Ada da su tako sveti otci i bogaboječi ļudi doséhdob činili, i ja stanovito nešču zmańkati. Što i ostala dobra déla čineč žitak vékovéčni hočemo zadobiti, ú kojega pripeļaj nas Otac i Sin i Duh sveti, Amen.

Prodečtvo deveto.

Matt. 26. v. 26. *Coenantibus autem illis, accepit Jesus panem et benedixit, fregit deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedete, hoc est corpus meum.*

Večerajuči pako oni, vaze Ježuš kruh i blagoslovi ga i razlomi i da ga vučenikom svojim i reče: vzmete i jeďte, ovo jest télo moje.

Pišu hištorikuši, da Chryžippuš filožofuš kada bi bil jednoč okol nékojega gluboka jezera hodil, vu koje vnoge vode su se stékale i útékale, i rad bi bil znati i razuméti zrok tolike propasti i glubine, i kamo toliko i tolike vode bi dohajale i ne bil bi mogal razuméti niti svojém navukom úhititi ali razumom doseči, vu onu glubinu i propast hitil se je naglavce, govoreči: *O abysse, cum te capere non valeam, tu me cape!* O glubina nesmérna i propast, pokéhdob da te úhititi mojém navukom ne morem, niti razumom razuméti, niti ú moju glavu prijeti, ti mene primi i úhiti! Alé, o puk, o ļuctvo krščansko! vnogo boļe, vnogo stanoviteje, vnogo istineje to isto ja na današńi dan reči morém, ako presvetoga ovoga šakramentoma glubinu i propast marļivo premislim, ú kojem su veliki i neizmerni viraji, ter pogibelni i vihrovati kužeļi, vnoge (od človéčanskoga razuma i pameti) skrovnosti ino otajnosti zakrite, kako su najmre i navlastito ove. *Accidentia sine subjecto substantiae.* Prigodbe i pripadnosti prez podloge i podloženja bitja ino vičnosti. I ove, kadé kruha substantia i bitje na télo Krištuševo se preobrača, i kadé Krištuš pod malum hoštijicum, pače pod vsakém najmańšém falatcem, droptinum i mrvinum ńe je, zapira se i drži. Da zasad ostale druge skrovnosti, otajnosti i vnoga ter neizgovorna čuda zamučim, koja moju pamet i razum vnogo i visoko nadhajaju i ktomu kruto me straše, drhtati i trepetati čine na toliko, da Chryžippa filožofa réči vazemši, slobodno i segurno reči k Krištušu, tako prečudno vu ovom presvetom šakramentomu skritomu, morem: O *abysse, cum te capere non valeam, tu me recipe.* O glubina véko-
60. véčna! O propast neizmerna! poklakam te ne mogu razu- || mom mojem prijeti, ti mene dostojaj se prijeti. I zaradi toga ja na današńi sveti danak némam hoténja, niti nečú od ovéh skrovnosti i otajnosti ter globoka duguvanja ovoga šakramentoma, niti od ovoga velikoga potroška, kojega je Krištuš, ovu jestvinu i ov presveti šakramentom napravļajuč, účinil. Zač bi to bilo ú preglu-

bokoga morja velike i pogibelne slape ino valove krhek razuma mojega čunak, ladvicu ili plavčicu pustiti; nego se samo bréga hoču držati, kako on, koji nésam niti mornar ali brodar, niti plovac dobar, i od cirkũ[m]štancy[1] nekojih, t. j. od stvari i duguvanja onoga, koje se je prédé pripetilo, nego je ov sveti šakramentom účińen; a to ove tri hote biti: gda ili koje vréme, gdé ali kadé i kako? A tebe jur sada, tolikoga i tako prevelikoga déla meštre i delovnik, Ježuše premili, prosim, ti tvojum svétlostjum pamet i razum moj presvéti, da ono, što razum moj naturalski, pače ni pamet angelska prijeti i razuméti zadosta ne more, koliko mańe člověčanska, négo samo tvoja prevzmožna mudrost, batrivo, vrédno i dostojno ovém, koji me tiho i marļivo budu poslušali, na slavu i diku tvoju, a na ńih duhovni navuk izgovoriti budem mogal.

Coenantibus autem illis, accepit Jesus panem. Matt. 26. v. 26.
Večerajuči pako oni, vaze Ježuš kruh.

Prva circumstantia iliti stvar je vrémena, t. j. gda je ov sveti šakramentom účińen, koju, najti ne zevséma odprto sveti Matej položil ništarmańe sveti Paval apoštol, hištoriju večerje Krištuševe izpisujuč, veli, da je ovu veliku večerju, t. j. ov presveti šakramentom téla i krvi svoje Krištuš predobri účinil ú noči, ovako govoreči: *Quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem et gratias agens fregit et dixit: Accipite et manducate, hoc* 1. Cor. 11. *est corpus meum.* Jere Gospodin Ježuš ú koje se noči prodavaše ili izdavaše, vaze kruh i hvalu vzdavši, razlomi ga i reče: Vzmete i jeđte, ovo jest télo moje, koje se za vas hoče zdati. I pokéhdob da je to stanovito i istina prava, da vu svetom pismu nijedna reč ne obstun i zaludu ter koja bi ne bila puna skrovnosti i otajnosti, što ada néče véruvati, da i ovo ne prez velike skrovnosti ino otajnosti, da je Krištuš v noči ov veliki i presveti šakramentom téla i krvi svoje účinil? Prva otajnost, koju ja ovdé spoznavam i vidim, zašto je dobri Krištuš ov sveti šakramentom ú noči naredil i účinil, je ova, da bi oznanil i očito pokazal prevelik mudrosti svoje svit i tolnač, po kom nam je télo svoje presveto na jestvinu i duhovnu hranu dal. || Odkud od ļuctva lacedemonskoga ú hištorijah nahodi 61.
se, da oni svoja duguvanja vekša i teškeja po noči su duguvali i Lacedemonij.
za ona su se svituvali i tolnačili polag onoga opčinskoga govorjenja: *in nocte consilium*, ú noči svit i tolnač, štoti je nočno mučanje i pokoj prigodno i priložno vréme na mudar i hasnovit vič[2] i tolnač za vsake stvari. Zato i puk ino ļuctvo atheniansko, koje je cvalo Atheni. ú mudrosti i veliku hvalu vazder radi ńe imalo, na svojéh zastavah za cimer sovu je imalo, pticu nočnu, mésto orla. Govoreči ada sveti Paval apoštol: *in nocte, qua tradebatur*, ú noči, koju se izdavaše, 1. Cor. 11. hotél je po tom oznaniti nam, s kakovém i s kolikém svitom

[1] Circũ-ſtantyi.
[2] vicz.

i tolnačem ovu veliku večerju i ovu presvetu jestvinu téla svojega premili Krištuš, gospodin i odkupitel naš je naredil i účinil. I zavol toga prelubleni vučenik ńegov, sveti Ivanuš apoštol i evangelišta vu evangeliomu od ove večerje ovako veli: *Sciens Jesus, quia venit*
Joan. 13. *hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem coena facta.* Znajuči Ježuš, da je došla vura ńegova, da projde iz ovoga svéta k Otcu, večerju učinivši, t. j. ov prečudan i presveti šakramentom pred svojémi vučeniki. Drugu otajnost ovu štimam, da je ova večerja prevrédna téla Krištuševa, t. j. ov presveti šakramentom v noči napravlen i narejen, da vsaki očito spozna, da né samo za pravične, koji po dnevu hode, négo tolikajše i za krivične ter nevolne grésnike, koji po noči hudobe i tamnosti zla déla blude i putuju, ako se listor iz zla puta vrnu, délo tamnosti ostave, pravo i skrušeno spovédu, ter pokoru prijetnu čine. O ada, Ježuše predragi, kako sladak jest kruh tvoj, koji tako slatkost tvoju svetém izkazuješ, da ga ništarmańe grésnikom ne skrivaš. O, kako je velika dobrota, i milošča, kojum sine i psiče, t. j. grésnike na jednom istom stolu hraniš. O kako neizgovorna lubav, kojum ne samo one, koji su te nigdar ne rasrdili ni zbantuvali, négo i one, koji su te, kruhom téla tvojega presvetoga tako milostivno, tako rado ter dobrovolno i tako lubleno nahrańuješ i nasičuješ. Zato, o duša krščanska, kada vidiš da redovnik posvetil je hoštiju i ńu goré podiguje, kako da bi ti nebo i kruh nebeski kazal, zašto, štimaš, to čini, négo da te radostjum i veseljem napuni? Ar kaže ti nebo, da pogled tvoj na nebeski stol obrne, kadi skupa z angelmi Bog svete svoje pita i hrani, i da te navuči, da sveta ova jestvina, koju vesel ú rukah drži, je ti od Boga poslana iz onoga istoga nebeskoga stola, da se i ti z onum istum hraniš, kojum se angeli i sveti na nebese nasladuju i pitaju.
D. Bonavent. Što ovako svedoči sveti Bonaventura, navučitel matere cirkve:
in c. miss. *Elevat sacerdos corpus Crihsti in altari, quasi diceret: O fideles*
62. *Christi, gaudete et aspicite, haec est enim coelestis* || *praebenda angelorum, quam nobis transmisit largissimus rex coelorum, ut omni gratia et benedictione repleamini.* Podiguje redovnik télo Krištuševo na oltaru, kako da bi rekal: O vérni Krištuševi, veselete se i glédéte, ar je ovo nebeski obrok vsagdašńi angelski, kojega anm je poslal predarežlivi kral nebeski, da se vsum miloščum i blagoslovom napunite. Koji ada vekši dar, koji plemeniteji i vrédneji mogal ti je predobri Krištuš dati i koja ti se je bola, lépša i veseleja, o krščenik, sréča mogla pripetiti od ove, da te Krištuš kruhom angelském, a to je svojém svetém télom još ovdé, ovdé dostoja se vsaki dan hraniti.

Druga circumstantia ili stvar je, da ne v jutro, ne pri obedu négo tija po večerje ov presveti šakramentom naredil i účinil. Što
Matt. 26. ovako sveti Matej evangelišta svédoči: *Coenantibus autem illis,*
v. 26. *accepit Iesus panem et benedixit ac fregit.* Večerjajuči pako oni, vaze Ježuš kruh i blagoslovi ga i razlomi ga. Po ovom duguvanju i čińenju čudnim modušem i zakonom Krištuš Ježuš očituval je

i oznanil, da člověčanskomu narodu daje zaklad iliti zalog nad vsum stvarjum najdragši i najplemeniteji i kojém hlepenju i poželénju našemu zevsema bi zadosti účinil, hoténje i pamet našu kraļevskum svojega presvetoga těla jestvinum, doklé na ovom svétu živemo, nasičujuč. Zač znamo i vidimo, da po froštuklu ili ručku ostaje još obéd, a po obédu južina, a po južine večerja, a po večerje jur ništar zvrhu ne ostaje, négo san, spanje i pokoj. Odkud hotevši predobri Ježuš izkazati preveliku svoju ļubav i darežļivost suproti krščenikom, večerjajuči je ov sveti šakramentom téla svojega naredil i účinil, jer kada jur k ovomu svetomu stolu sedemo i ovum prevrédnum i prečudnum se večerjum okrepimo i nasitimo, a navlastito na skradńu vuru našu ništar drugo ne ostaje, nego da ú Gospodinu Bogu srécno i blaženo ú žitak vékovéčni zaspimo i onde ú véke počivamo. Példuvaše i zlaménuvaše ovo moje sadašńe govorjenje lépo prevrédni on kip, kadé egiptomci malahu mladénca jednoga ú ruke jednoj pšenični klas a u drugoj pehar vina držečega, po kojem namalanju zlaménuvahu dobra stalna, prava istinna. Ar koji ima dosti kruha i vina, segurno more spati i na kraj ostaviti duguvanje ostaloga dobička, za koje se toliko i tako ļudi skrbe, pašče i prez konca skoznuju i život svoj teru. Krištuš ada, kakoti[3] ļubezļivi i milostivni ter preskrbiteļni ino prigledni, razumni otac, malo pred smrtjum svojum teštamentom čineči, hranu je vsém nam ostavil téla i krvi svoje presvete, koja hrana nigdar nešče do skončanja svéta pomańkati. I poklakam smo babiči i odvetki od Krištuša účińeni, ńegovoga svetoga téla i krvi, kojum hranum vse naše úboštvo i siromaštvo obogativa i bogato postaje i vsaki strah glada predaléko se tira i goni. Zato vsaki nas, kakoti pravi krščenik, ima odgovoriti pravadno vsakoj nasladnosti svéta ovoga himbenoga, i k tomu vse dobičke, baratanje i trgovanje mrtelno, hitro preminuče ostaviti ter samum odséhdob ovum svetum jestvinum zadovoļan biti i ovako s prorokom reči: *In pace in idipsum dormiam et requiescam,* Ps. 4.
ú miru ú toistom skupa (sveti Auguštin || razume: ú Bogu), hoču 63.
spati i počinuti. Példu ovoga prelépu imamo svetoga Ivana apoštola, koji kako ovu svetu i nebesku jestvinu okusi i prije na onoj zadńoj Krištuševoj večerje, zvrhu prsi taki i on hip Krištušev́eh zaspa. Alé što ja ovdé Ivanuša naprej donašam, pokéhdob znamo samoga Krištuša, koji je pričetak i začetak, pače nareditеļ i vučiniteļ ovoga tolikoga i tako presvetoga šakramentoma, poklakam bi ga bil na spasenje i zveličenje naše naredil i účinil, da je spat na križnu[4] posteļu odašal, da na ńoj počine? Kakoti ovak govoreči: jur seguran i mirovan hoču spati, jer sam sinom mojém hranu ostavil téla mojega, što je najvekše i najplemeniteje ino najpoglaviteje dobročińenje, koje od mene mogli bi čakati. Piše Plutarkuš u žitku Alexandra ili Plutar.
Šandora onoga velikoga i uzmožnoga kraļa, da kada bi bil vnoge

[3] grješkom: kakori.
[4] Kriſſinu grješkom mj. kriſhnu, križnu.

boje sréčno bil i vnoge orsage zadobil, na svojéh zastavah ovo napisano imaše: *Plus ultra!* Veče daļe: da bi pokazal i oznanil da účińene dobičke, boje i karce hoče z drugémi friškémi ponoviti. Tako ravno, najti je bilo veliko dobročinstvo i božje ļubavi zlaménje neizgovorno, da je Bog člověkom postal, alé još ondé béše město daļe i daļe hojenju, i moglo se je čekati: *Plus ultra.* Veče daļe, t. j. Krištuša dragoga smrt za naroda krščanskoga odkupļénje i po ńegove smrti i goré vstańenju još město béše, da svoje smrti i krvi prolejanja najem i zaslužbe hasnovito bi nam i obvršeno priložil i pristavil, ter Duh sveti poslal. Alé jur poklam dal nam se je na jestvinu, účinivši nas svojega bitja, téla i žitka delnike, izbrisati se i zatrti more *Plus ultra,* veče daļe, jer jur nijedno veče vrédneje i plemeniteje ļubavi zlaménje ufati se ne more i néma, pokéhdob božja ļubav ovdé je kotar i mejaš svoje neizmerne ļubavi zabila ino vrata zaprla, na toliko, da jur veče i daļe ne more se prestreti niti raširiti.[5] Példu na potvrđenje i očiteje razumenje duguvanja rečenoga vazmete ovu. Ežavu, od otca svojega Ižaka blagoslov
Gen. 27. prosečemu, odgovoril je otac: *Frumento et vino stabilivi eum.* Žitkom i vinom ústanovitil sam ga i újačil, t. j. Jakopa. *Et tibi post haec, fili mi, quid amplius faciam?* I tebe potom pako, sinko moj, što veče hoču učiniti? Kako da bi rekal, ne morem ti i némam ti ča veče účiniti. Tako takaj predobri i milostivni Ježuš žitkom ili kruhom oném nebeském i vinom, t. j. presvetém télom i krvjum svojum daruval nas je, blagoslovil i ústanovitil, što nam ada več more vrédnejega i plemenitejega dati? Stanovito ništar, ar se jur od ovdé i zvana ovoga ne da veče i daļe, zač je ovo vse ļubavi i čińenja ńegovoga svrha ino konac. Još i ov plemenit i predobar ovdé nam se daje navuk, da poklam ov sveti primemo šakramentom,[6] imamo premišļavati i razmišļavati, kaj smo i što smo prijeli, ino kako velika, dobra i vzmožnoga kraļa, Boga i stvoriteļa našega, ter mi, koji smo blato, crv zemļe, prah i ničemurna vońba, i potom na molitve i zahvalnost se božju za tako neizgovoran dar
Hug. Cãd. in c. 13. Joan. obrnuti. Na što nas Hugo kardinal ovako opomina: *Coenam istam debemus sumere in tali vespere et postea ad somnum orationis et contemplationis ire, non ad locutiones et dissolutiones.* Večerju ovu,
64. t. j. || sveti šakramentom ov imamo prijeti ú takovu večer, t. j. ú kakov su apoštoli, i potom k snu molitve i razmišļavanja projti, né na pominke i stvari prezredne aleti ničemurne. Daje nam na ovo lép navuk on predragi Krištušev vučenik i preļubļeni apoštol Ivanuš evangelišta ú svojéh otajnéh kńigah, ú kojih piše, da je videl angela stoječega ú okrugline ili kolobaru sunčenom, koji je ptice k ovomu svetomu šakramentomu zval. Posluhnete-da reči ńegove!
Apoc. 13. v. 17. *Vidi unum angelum stantem in sole et clamantem voce magna, dicens omnibus avibus quae volabant per medium coeli: venite et*

[5] rafziriti.
[6] Sakramensom.

congregaimni ad coenam magni Dei. Videl sam jednoga angela stoječega ú suncu i kričečega glasom velikém, govorečega vsêm pticam, koje létahu po posredine nebeske: hodéte i spravéte se na večerju velikoga Boga. Što je to, što, o krščenici, da same ptice izmej vséh stvari živučéh zovu se k ovomu svetomu šakramentomu, koji je kruh angelski i hrana duš pravéh krščenikov? Zato, štoti ptice site začnu popévati a ostale stvari spati. Tako, tako i mi, kada ov sveti i prevrédni šakramentom primemo i ž ńim se nasitimo, ako hočemo delnici ńegovéh neizgovornéh koristi, kripostih i miloščah biti, imamo taki i on čas[7] početi miļahno zimboriti s pticami i prelépo popévati, t. j. nekoliko vréme ponizno i zavétno moliti, Bogu hvalu davati, ter ovo ostalo dobro i preveliko z nami milostivno čińenje razmišļavati. Ale, o tuga i nesréča, vnogi stanovito jesu kruto nezahvalni predobromu Ježušu, i koji ne preštimavaju ovo, kako velik dar i neizrečeno dobro iz svetoga prijeli su oltara, i kako vzmožna gosta ú duše i télu zaprli su svojem. Nego su kakoti dréveni, nečutļivi i globoko ter tvrdno speči i zato sveti ńegov glas i zvanje ne čuju, a nadehńenje ńegovo ne čute, slatkost, koju obilno donaša, ne kušaju, k duhe prelépe i vugodne, s kojum svete dušice teku, ne pridihavaju, vusta svoja, (što je najgorje i najhuje), na hvalu božju ne odpiraju, účiniteļa, darovnika i stvoriteļa ove toliko prevrédne jestvine ne slave i ne diče. Odkud te takove živine i né, né ov presveti šakramentom, nego ptic, ptic popévajučéh, t. j. onéh krščenikov, koji Boga, kako jur i zgora rekoh, hvale, diče i slave, i onéh, od kojéh se Krištuš predragi ne more potužiti, niti od ńih réči: *sicut aqua effusus sum,* Ps. 21.
kako voda izlejan sem od ńih. A koji su, štimate, ti? Vsi naslednіki v. 15.
i ļubļeniki ovoga čalarna i himbenoga svéta, koji taki, kako ovo sveto ńegovo télo primu, on hip je izleju. Ako pitaš, odkud to i kako? Odgovor ovakov daje ti mudri: *Cor fatui quasi vas con-* Eccl. 21.
fractum. Srce ludoga i nespametnoga, kakoti posuda potrta. Hoče v. 17.
reči, da ovoga svéta nasledniki, koji se norci ú svetom pismu zovu, tolikémi paskami gibļu se simo-tamo, tolikémi skrbmi teru se i misli zmučuju se, da ńihova srca nésu drugo duhovnim zakonom, nego posuda prebita; i zato ov sveti šakramentom, koji se po vode példuje i zlamenuje, s svojémi dobrotami i koristmi ne mogu ob- ||
držati, nego je izleju ino odtiraju. Ada, o krščenici, posemsega ako 65.
se hočete hasnovito i koristno pričeščati, budete posuda céla i čista, zaprta svétu a odprta samomu Bogu.

Tretja je circumstantia ili stvar ovoga svetoga šakramentoma, koju ovako sveti Matej evangelišta izpisuje: *Fregit et dixit: accipite et manducate.* Razlomi i reče: vazmete i jeđte. Razlomil je kruh, pod kojega kipu i obličaju télo svoje pokrito davaše im. Alé mogal bi bil koji Krištušu tada tako kruh lamļajučemu reči: Gospodine, ako je kruh ov presveti példa i zlaménje ļubavi i

[7] chyas.

duhovnoga sklopļenja i združenja, zašto ga lomiš i razdružaš? pokéhdob da i on mudri filožofuš Pythagoraš med ostalém ovu je zapovéd i navuk dal: *Panem ne frangas*, kruh némaš razlomiti; da bi po tom zlaménuval i oznanil, da mej prijateļi kruh ne mora biti razdeļen i razdružen, neg opčinski. Poklakam ada ti, o Krištuše preļubļeni, pravi i najobvršeneji[8] ļubļenik i prijateļ najvérneji jesi, kako ada i zašto na stolu i večerje tvojoj velikoj kruh lamļeš? pokéhdob po tom kruhu né razdvojenje i razlučenje, négo jedinost duš i hoténja med tvojémi dragémi i ļubļenémi naslednici želéš. Alé tomu pitanju, kako i dvojbe né ovde mésto, zač Krištuš dragi, kruh ov lamļajuč, ništar sebé ne zadržuje, što bi nam hasnovito i koristno bilo, pokéhdob sebe samoga vsega se je nam dal. I kada se ov sveti kruh lamļe, to samo biva, *quo ad ejus tantum accidentia*, koliko na ńegovu prigodu i pripadnost, kako sveta mati
Ecclesia cũ S. Th. Aqui. in prosa. cirkva i sveti Thomaš Aquinaš svédoči govoreči: *Signi tantum fit fractura.* Prilike samo ili zlaménja je razlomļenje ili razklada; a bitje aliti stvar zaprta pod prigodjem, t. j. télo Krištuševo, ne lomi se ni razdéla, négo célo stoji i nezbantuvano. Kako to mati cirkva
Ibid. i rečeni sveti doktor tvrdi, ovako govoreči: *A sumente non concisus, non confractus, non divisus, integer accipitur.* Od onoga, koji ga je, ili od člověka, nerazrézan, nerazlomļen, nerazdeļen, cél se prijimļe. Alé da ja ovu réč: fregit, razlomi, boļe tolmačiti, i vi ju razuméti
Tit. Liv. l. 1. budete mogli, zapamtete ono, što Tituš Liviuš povéda u ḱnigah svojéh prvéh, kadé spominak od mira mej Rimļani i Albani čini i veli, da kada su pogodbu hoteli účiniti, ovu su se bili navadili ceremoniju činiti. Razsekli su tele jedno na dva déla i onako mej déli onemi oposréd prošli su oni, koji su pogodbu činili, prisižuči, da onoga, koji bi pogodbu prekršil, ima se ravno onak, kako ono tele, razseči. Od ove ceremonije i prorok se Jeremijaš spomina,
Jer. 34. ovako govoreči: *Non observaverunt verba foederis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderant in duas partes et transierunt inter divisiones ejus.* Nésu obdržali reči pogodbe, s kojemi su privolili pred obrazom mojém, tele, koje su razsekli na dva déla i prešli su préko mej razdéļenjem ńegovim. Jur sada
66. štimam, da nijedan né, koji bi || ne znal, da ovoga presvetoga šakramentoma jakost i kripost ova je vu onéh, koji ga pobožno vrédno i dostojno prijemļu, koju i sam Krištuš ovako imenuje: *In me manet et ego in illo*, ú mené prebiva i stoji, i ja vu ńem. Po kojéh réči sklopļenje i združenje Krištuševo z dušum, koja ga zavétno i dostojno prijimļe, i pogodba mira mira mej obéma zlaménuje se i oznańuje. I pokéhdob pogodba ova i zavez mira k obéma pristoji, Krištuš ovdê navadu i običaj on, iz kojega se spominahi, obslužava razdélujuč i lamļuč spravu i napravu ovoga svetoga kruha, da nas vuči, da on, koji bi ov sveti mir i pogodbu prekršil i prelomil, ima se vékovéčne smrti dati, kakoti smo ú

[8] nay-obvirſeneyi.

Judašu izdajice videli, koji télo Krištuševo nedostojno prijemši, *suspensus crepuit medius*, obesivši se razpuknu se napoli.[9] I štoti Act. 1.
Krištuš od pogodbe i zavéza né zmańkal niti sfalil, i mir učińen od strane ńegove né se počel trti ni zatirati, najti je žitak i živļenje do vrémene pogubil i úmrl, ar na križu i propelu télo ńegovo célo je stalo, niti su mu se goleni, kako drugém ž ńim razpetém potrli: pak božanstvo ńegovo skupa je bilo pri téle i duše.

Tada jur po razlomļenju kruha veli sveti Paval apoštol, da Krištuš je rekal: *accipite et manducate*, vazmete i blagujte ili jeďte. Duguvanje stanovito prečudno i od vsega osupńenja i presenetļenja više, ú kojem se vidi, kako da bi se Bog spozabil iz prvéh navadi i šêg i sada bi hotél nove úpeļati i začeti. Jer zdamna jur préde Boga je člověk na goščenje vabil, zval i ponizno prosil, niti je Bog prošńe ńegove lahko posluhnul. Kako účińeno bé med Lothom, (da Abrahama i ostale prepustim), i dvéma angelma, koji su Boga példuvali, koje kako Loth zagleda, taki on hip na koléna svoja pade, kruto je proseči i moleči, da bi ú hižu ino kuču ńegovu dostojali bi se vlézti i ondé blaguvati i jesti, koji ništarmańe ovako odgovoriše: *minime, sed in platea manebimus*, pod nijedan put, Gen. 19.
neg na pijacu hočemo stati. Koji jur tada vnogéni prošńami svetoga Lotha prisiļeni, vlézli su ú dom i hižu ńegovu. Tako li je to, o Gospodine Bože, tako li je to? Moliti se hočeš, prositi se žeľéš, niti lahko k molbe i prošńe pristaješ? Hoče, hoče dojti vréme, kada ti to naopak vrne svêt i nezahvalno ļuctvo. Prosil budeš člověka i sam sebe vas mu se budeš daval, nanudival i prikazuval, niti on vnogo za to vse bude hajal i maril. Što stanovito pri svetom Luke Luc. 14.
ú četirinajstom délu izpuńeno vidimo, kade su se vsi pozvani izpričali i nevrédne dojti účinili, kako obilneje ú nedeļu prišasnu hočete razuméti. Nazopet ne zove li nas Krištuš po rêčéh onéh: *accipite et manducate, hoc est corpus meum*, vazmete i blagujte ino Matt. 26. et
jeďte, ovo je télo moje. I ništarmańe, takova je nekojih ļudi 1. Cor. 11.
nemarnost i nepoštenje, da na tako milostivno i darežļivo samoga Boga zvanje ogluhnêju i za malo drže ne dojti. O neizmernu božju darežļivost! o preveliku milošču! o neizgovornu dobrotu! Da i iz druge strane o velika člověčanska lénost! o neizrečena nemarļivost! o preodurna nezahvalnost! More li biti, za propetoga Boga, i najti se ú člo- || véku tolika ludost i takova manenija i nemarnost, 67.
da na Boga svojega, ter od kojega je vsa dobra prijel, zvanje neče i ne mari dojti? Koji ga jur ne zove na jedenje jańca ili agńeca Exod 12.
vazmenoga, niti na sałatu žuhku, niti na manu, niti na plepelice, Ibid. Deut 8.
niti na ostala druga, négo na goščenje i jedenje lastovitoga téla Exod. 16.
svojéga presvetoga, ú kojem vse jestvine kraļevske daju mu se i daruju, ar je Krištuš kraļ i zaistino vséh kraļev; jestvine nebeske, jer je Krištuš iz neba dolé došal; jestvine božanstvene, zač je Krištuš Bog. I najti je toliko veličanstvo i takova zmožnost ino

[9] napoly.

korist ovoga božanstvenoga goščenja, malo ih je kruto, koji bi tako
k pripravnomu stolu šetuvali z onum dostojnostjum i vrédnostjum,
koja se takovoga goščenja i stola pristoji, pristupiti i sesti. Ja
stanovito ne znam niti vém, kako bi Krištuš bołe mogal izbuditi i
podignuti člověčje poželénje na blaguvanje i jedenje, neg gda daje
kruto darežłivo lastovito télo svoje, govoreči: *accipite et manducate,
hoc est corpus meum,* vazmete i blagujte i jeđte, ovo je télo moje!
Alé jur ostavivši ove léne i nemarne, moram obrnuti go-
vorjenje moje k oném, koji nečisti, oskruńeni i útepeni k ovomu
prečistomu i k presvetomu seguraju se i preufaju pristupiti šakra-
mentu. Poveđte mi vi takovi, prosim vas, ako koju véru kršćansku
imate, da je vu ovom preslavnom i presvetom šakramentomu Krištuš
Gospodin s télom, z dušum i z božanstvom, kako gréhom smrtnim
omazani, oskruńeni i útepeni sméte prečisto i presveto télo Krištu-
ševo vazeti? Kako ti ogrizavac, ogovorac i klevetac grubi, krivi i
nepravični Krištuša pravoga i živoga sméš ú mrsko vońuči grob
prsih tvojéh pokopati i onoga, koji te blaženoga želé ú nebu účiniti,
ú preružan i premrzak duše tvoje pakal pustiti? Jeli se ne spominaš
1. Cor. 11. več iz zapovédi božje: *judicium sibi manducat,* osujenje si jê vék-
véčno? Jeli ne znaš, da gda svetomu Ivanušu apoštolu i evangelište
béše od Boga pokazano ono goščenje, koje Krištuš svojém vérném
čini, da je izašal van poklicar ili razglasiteł, koji je božji bil angel,
ter velikem i visokém glasom, préde nego su gosti za trpez i stol
Apoc. 22. seli, ovako je kričal: *foris canes et venefici et impudici et homicidae
et idolis servientes et omnis qui amat et facit mendacium.* Zvana i
vané psi i čarovniki, coperniki ili čaratani i nesraméžłivi i úbojice
ili łudomorci, bolvanom služeči, i vsaki, koji łubi i čini laž. Ovo
odgańaju se od ove svete jestvine i goščenja današńega žitka mrska
i ńečista łudi, koji kakoti psi, údiłe i objednom, kako po svetoj
spovédi i pokore gréhe van iz sebe izhite i izmeču, povrate se i
povrnu na svoje izbłuvanje. Odgańaju se takajše i tiraju od ove
jestvine i goščenja i oni, koji su prilični i spodobni mańenem i
steklém psom, koji ne mogu na bližńega i iskrńega dobrotu lépo
gledeti, neg na ńu laju, ogovarjajuči druge. Zač ne ova jestvina
niti ov nebeski kruh pasji, *sed filiorum,* neg sinov; niti tolikajše
vséh łudi, nego samo onéh, koji dostojno pristupe. Van, van, ada
vsi prez srama i prez čista obraza, koji se ne bojite, ne šonate i
68. strašite pred licem i obliča- || jem Boga vsamogučega gréšiti! Jer
Jer. 3. vi se ono dotiče i pristoji, što prorok govori: *frons mulieris mere-
tricis facta est tibi, (ideo)noluisti erubescere.* Čelo žene bludnice,
kurve i nečitnice účińeno ti je, (i zaradi toga) nési se hotél začrłe-
néti[10] niti zasramuvati. Van, reku, van vi psi neopranoga čela, koji
niti se sramujete niti se strašite pristupiti k ovomu presvetomu
Num. 11. goščenju i preslavne ter prevrédne jestvine i prave nebeske mane,
Exod. 16. nego se z židovi spominate još od Egiptoma i luka, t. j. od nečiste

[10] zacherdenéti.

i ružne telovne nasladnosti, k koje ste se privučili i priložili, niti se je hočete nesréčńaki ostaviti.

Hočete li, bratjo, da vam povém, što se ovem nevoļńakom vnogakrat alé skoroj vazdar pripečuje? Ono zaistinu, što se ńegda prigodi nesrečnomu Amanu, koji kada bi bil z Ašverušem kraļem i z poniznum kraļicum Esther ú goščenje sel, odnuda po malom času i vrémenu na galgah bé zvišen. Ono drugoč, što ona voda žuhka, koju pop staroga zakona jako zaklińaše i vnoga prokletstva na ńu metaše, žene preļubodelnice, t. j. koja je z drugém progréšila bila mužom, koje trbuh po popitju one vode lekmestu se je i on hip rasel. Ono tretič, što puku i ļuctvu izraelskomu, manu poštovajučemu a plepelice jedučemu, kojemu još meso plepeličko béše ú vustéh i, ovo, srditost Gospodina[11] Boga dojde zvrhu ńih i pobi je vudarcem i smrtjum kruto velikum. Kako to i David svédoči, govoreči: *Adhuc escae eorum erant in ore ipsorum et ira Dei descendit super eos.* Još jestvine ńihove béhu ú vustéh ńihovéh i srditost božja stupi doļe obrh ńih. Četrtič ono, što onomu, koji béše došal na goščenje pirovno ili svadbeno nemajuči svite ili oprave svadbene, koji eškerice i taki bé poslan ú skurinu i tamnost zvanašńu. Petič, (da prevnoge druge zamučim), ono, što bratje Jožefove, koji dojduči ú Egiptom, kupuvat žitak ili pšenicu, vazehu[12] za pšenicu ili žitak vuzu i tamnicu. Od ovéh vséh i ovem prispodobneh[13] sveti David kraļ i prorok ovako veli: *Fiat mensa eorum in laqueum et in scandalum.* Budi stol ńihov na lečku i zanku ino na smutńu i spaku. Jer kako ovi Judaša izdajicu nasleduju, koji se je prvi nedostojno, nepravo i nevrédno pričestil ovem svetem šakramentom i tudļe on hip vrag vu ńega vléze, kako prije sveto télo Krištuševo. Što ovak sveti Ivanuš evangelišta tvrdi: *et post bucellam intravit in eum Sathanas;* i po založaju prijetom vlézel je vu ńega šatan vrag. Tako od toga istoga šatane[14] vraga zajimļu se vsi oni, i u duše ńihove prohaja i vlézuje ter nad ńimi oblast ima, kojigod nedostojno ov sveti šakramentom téla Krištuševoga prijemļu. I ono im se, (da dokońam) nesréčnem pripeča, što ribam, koje úkup z jestvinum vudicu požiraju i onako, odkuda su se žitak i živļenja nadijale i ufale, smrt vazimļu. Tako, tako vsi nerazumni i nepobožni ļudi, ovu jestvinu žitka i živļenja nedostojno prijimļuč, vudicu smrti vékovične[15] požiraju. Zač ova jestvina *mors est malis, vita bonis,* smrt je hudim i zalém, žitak i živļenje véčno dobrim i pobožném. Koji žitak i živļenje oh da bi nam se dostojal po vrédnom i dostojnom pričeščanju dati ovdé na ovom svétu po milošče, a na || onom drugom po slave i dike on, koji z Otcem i Duhom svetém žive i kraļuje ú véke véčne, Amen.

Esth. 7. Num. 15. Num. 11. Ps. 77. Matt. 12. Gen. 42. Ps. 68. Joan. 13. Eccl. cũ. S. T. A. 69.

[11] Goszpodinu.
[12] vavehu.
[13] prisſzpodobrieh,
[14] Sathanae.
[15] vékovizznae.

Prodečtvo deseto.[1]

Joan. 12. *Et qui manducat me, ipse vivet propter me.*

I koji je mene, on hoče živeti zavoļ mene.

Povéda sveto pismo staroga teštamentoma, da je Gospodin vsemoguči i predobri Bog blagoslovil onoga bogaboječega i pobožna starca Obededoma i vsu hižu i dom ńegov napunil dari i milošćami nebeskémi. A to vse zaradi toga, štoti je arka ili ladica ona božja tri mesece pri ńem i ú kuče i stanu ńegovom stanuvala i prebivala. Ovako to svédoči sveto pismo ú kraļevskéh kńigah drugih ú délu
2. Reg 6. šestom: *Et habitavit arca Domini in domo Obededom Gethaei tribus mensibus et benedixit Dominus Obededom et omnem domum ejus.* I stala je arka ili ladica Gospodina ú hiži i domu Obededovom Getheuša tri mésece, i blagoslovil je Gospodin Obededoma i vsu kuču ńegovu. A ú kńigah prvéh paralipomenskéh ú poglavju ili
1. Paral. 13. délu tretonadestom ovako to isto se potvrđuje: *Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus et benedixit Dominus domui ejus, et omnibus, quae habebat.* Prebivala je ada i stala arka ili ladica božja ú hiži Obededovi tri mésece i blagoslovil je Gospodin hiže i kuče ńegove i vsemu, što je i kaj je imal. Arka ova iliti skrińica, krščenici, téla Krištuševoga pod kipom i obličaju krušnom zakrivenoga példa je bila i po tom oznaniti je hotéla, da on, koji ov presveti i nebeski kruh dostojno, čisto, vrédno i úkup s poštenjem, koje mu se pristoji, prime i ú hižu i dom srca svojega ponizno[2] i pobožno pusti,[3] taki i prez počinka i štentanja nebeském blago-
1. Cor. 10. slovom, dari i milošći napuni se. Pokéhdob da kako sveti Paval apoštol svédoči, vsa puku onomu ili ļuctvu izraelskomu činila su se i pripečala ú figurah i példah, o ada jezerokrat, pače tisučetisuč jezerokrat blažen i sréčan člové́k on, koji arku ovu, t. j. presveti šakramentom téla i krvi Krištuševe z oném zavétom, poniznostjum, úmiļenstvom[4] i pobožnostjum vazme ú hižu i dom duše i téla svoga, s kojum ju prijel béše starac Obedédom, zač né samo da se darmi i blagoslovi božjemi još ovdé, na ovom svétu hoče napuniti, négo i na drugom, ter s Krištušem ú véke ú radosti i veselju nebeskom
Joan. 6. živeti. I zato danas od takovoga člové́ka Krištuš veli: *Et qui manducat me, ipse vivet propter me.* I koji blaguje ili je mene, on hoče živeti zavoļ mene. Na kratkom kruto potrébna i prevrédna. Potom od imên dobrote i jakosti ovoga svetoga šakramentoma nakanil sam vam nékoja povêdati. I doklam od toga dvojega budem govoril, ne dvojim, da me tiho i marļivo na slavu božju hočete poslušati.

---

[1] Naštampano je *deveto*, a crnilom je ispravļeno u *doſzeto*.
[2] panizno.
[3] putzti.
[4] ú milenſzvom.

Et qui manducat me, ipse vivet propter me. Joan. 6.
I koji je mene, on hoče živeti zavoļ mene. ||

Pred ovem današńem evangeliomu (!) ono veliko čudo od 70.
Krištuša účińeno, gda je nasitil pet tisuč ili jezer ļudi petemi kruhi ječmenovémi i dvema ribicama, polaže se hištorija i postavļa. I kada bi drugi jur dan Krištušu židovi spominak účinili bili od onoga nebeskoga kruha, t. j. mane, koja béše od Boga po angeléh na prošńu Mojiževevu izraelskomu puku ili ļuctvu dana, zrok iz réči ńihovéh Krištuš imajuči, né toliko ńim, koliko nam, koji vu ńega tvrdno vérujemo, današńi izgovoril je evangeliom, i obilno pokazal, koliko vredneji i plemeniteji je kruh Otac nebeski ļudem dal, kada je sina svojega jedinorođenoga na ov svét poslal, po kojem ļudi né télovném, mrtelném i vnogim nevoļam podloženém, nego duhovném, neúmrtelném i božanstvenem živeli bi žitkom. I kada bi ova i vnoga druga od vrédnosti, dobrote, jakosti, kriposti i zmožnosti ovoga nebeskoga kruha bil bi im naprej donesal, tada jur ov današńi, pridruži evangeliom. Kojega da boļe razuméti budete moguči, znati imate, da stvari od Boga stvorene, nekoje zmed ńih samo jesu i ne živu, kako kamanje, ruda vsake fele, četiri elementi ili počela, štoti iz ńih vsa ostala (formaliter, l. saltem virtualiter) ili iz ńihovéh dobrot čine se; a nékoje pako né samo jesu, neg i živu,[5] kako trava, harbudje, drévo vsake fele, koje se pomaže i raste, a ne čuti. Tretje nazopet stvari jesu, koje živu, čute, pamet, razbor i razum imaju, kako člové̌k i angel. A to je stanovito, da vse one stvari, koje živu, moraju prikladnu i priličnu sebé i svojemu stališu imati jestvinu, s kojum žitak i živļenje svoje vzdržati i predržati moguče bi. Odkud nékoje se hrane zemļum, kako gliste, žabe, nékoje vodum, kako ribe, nékoje samém zrakom, kakoti kameleon,[6] t. j. mali lav ili orosļan, piknast Pl. l. 28.
na spodobu parda ili risa, ú Indije se nahodi, kako Piniuš piše. c. 8.
Nékoja samém ogńem, kako pirališ[7] kukac, velik kako muha, što Idem. l. 11.
rečéni Pliniuš povéda. A nékoje pak stvari lépšu i plemeniteju imaju c. 36.
jestvinu. Zač angeli osebujnu jestvinu imaju. Odkuda angel Rafael Tobijašu ovako veļaše: *Videbar quidem vobiscum manducare et* Tob. 12.
bibere, sed ego cibo invisibili et potu, qui ab hominibus videri non potest, utor. Što se toga dostoji, videl sam se úkup z vami jesti i piti, alé ja jestvinum nevidenum i pitvinũ[m], koja se od ļudi ne more videti, živem. Jer je ova razlika i razlučenje med stvarmi, da ona, koja su telovna, télovnum, a ona, koja su duhovna, duhovnum jestvinum se hrane. I pokéhdob da sam člové̌k, mej vsemi stvari, koje živu, iz téla skupa vujedno i z duha je účińen ter složen: ada dvoja mu je hrana potrébna, jedna, kojum télo, druga, kojum duh hraniti i predržavati bude moguč. Prva ova hrana člové̌ku je jedna i skupna z beštijami i ostalum živinum živučum, a druga z duhovnum

[5] skivu.
[6] Chamaeleon.
[7] Pyralis.

stvarjum, t. j. angeli, ar duša člověčanska jé zevsema duhovna. Ada duhovnu jestvinu imati mora i hranu z onémi, s kojémi ima dél ú naravi i nature. I to je stanovito, da žitak i živlenje duhovno ú lubavi božje stoji i suzdrži se. Ar koji lubi, žive, a koji ne lubi,
1. Joan. 3. ne žive. Zač ovak lublеni Krištušev veli apoštol: *qui non diligit,*
71. *manet in morte,* koji ne lubi, stoji i prebiva ú smrti. Odkuda očito || jest da je Bog i anđelom svetim i pameti ter razumu prava i věčna jestvina, po kom angeli blaženim, a mi još duhovnim žitkom živemo. I poklakam ada vu ovom, od vséh najvekšem šakramentu doistine je sam vsemoguči Bog i vas nam se sam daje, a ú drugéh šakramentéh po délu, jer vu ńih né on sam, négo ńegova dobrota, jakost, kripost i milošča deli nam se, a to stanovito znamo, da on, koji pravo i doistine lubi, da najprej sam sebe lubleniku, t. j. onomu, koga lubi, daje, pak potom ona, koja su pod ńegovum oblastjum: tako ravno vu ovom presvetom šakramentu Krištuš predragi sam sebe najprvo, potom blago i bogactvo svoje obilno i darežlivo lublenim svojem daje, ú ńih prebiva, i vsa dobra vu ńih déla čini. On dušu na vsako délo i službe božje vugodne izbuđuje i tako i po tom duhovni duše žitak ino živlenje daje, po kom na koncu ú žitak i živlenje pride vékovéčno. I zato šakramentom ov pod kipom i obličajem krušnim i jestvine je napravil i účinil, da bi pameti člověčanske z božanstvenum jedinstvo i sklopljenje zlaménuval; pokéhdob da je to lastivo i osebito kruhu i jestvine, da jedno z oném biva, koji ga ili koji ju blaguje i je i vu ńegovu se preobrača narav i hranu. Što vse se ovomu svetomu šakramentu priličnim zakonom pristoji, po kojem svete matere cirkve vudi i kotrigi glave Krištušu združevaju se ter sklopivaju i jedno ž ńim bivaju. I zaradi toga sam Krištuš ovak veli:
Joan. 6. *Caro mea vere est cibus.* Télo moje úistinu je jestvina. I nazopet malo dale ovak: *Et qui manducat me, ipse vivet propter me.* I koji blaguje ili je mene, on hoče živeti zavol mene. Takovu, takovu stanovito, o krščenik, jestvinu priličnu i prikladnu dostojnosti i vrédnosti duš našéh Krištuša predobroga prigledanje i preskrblenje hotéla (!) nam je odlučiti i ostaviti. Jer najti su vnoge fele jestvine, kojemi se télo krépi, pomaže i obdržava, koje su negda i na vékovéčno skvarjenje vnogém, t. j. oném, koji je prékoredno i zlo úživaju,
Luc. 16 kako ono bogatac, Baltažar i ńim prilični. Ništarmańe duša, koja je vnogo poglaviteja i vrédneja od téla, samo je ovum jednum prevrédnum i od vséh najplemenitejum[8] zadovolna. Alé ova jestvina, najti je jedna, po vsem tom vséh jestvin duhovnih dobrotu,[9] jakost i slatkost ú sebé drži i ima, štoti se i predragi Ježuš vas nam vu ńoj daje. Kakoti jedno je, što se toga dostoji, sunce na nebu, koje kruto svršeno vsemu svétu sveti i vsém je zadosti, a vnoge su zvézde, što je svêtlost ńihova mala i nezadovolna. Štoti ada vu ove jestvine on se suzdrži, koji vsa vzdrži, jedan je moral biti, pokéhdob on je

[8] nay-plemeniteyuem.
[9] dobrovu.

sam za vse druge i zvrhu vséh drugéh, i k tomu sam je zadovoļan za vse druge. Odkuda kruto predobro i prikladno po one mane puku ili ļuctvu izraelskomu dane zlamenuje se, koja je mana ú sebé vsu i vsaku žmahnost, slast, slasnost i tečnost imala i zato je ovoga présvetoga šakramentoma, od kojega govorim, veličanstvo, dobrotu, jakost ino neizgovornu vrédnost példuvala. I zaradi toga ú današńem[10] evangeliomu ńu Krištuš za jednu példu ļuctvu židovskomu naprej donaša, govoreči: *Patres vestri manducaverunt manna et mortui sunt*. Otci vaši blaguvali su i jeli manu i úmrli su. Alé, *qui manducat || hunc panem, vivet in aeternum*, koji jé, t. j. dostojno, ov kruh, živeti hoče ú véke.

Exod. 16. Joan. 6. 72.

Imajuči zrok od ove mane, sveti Ivanuš apoštol od jedne druge mane, čudne i skrite, koju je prémili i milosrdni Ježuš vsém oném, koji gréh, svét, télo i vraga predobe i premogu, obečal se je dati, ovakov, veli, glas da je čul: *Vincenti dabo edere manna absconditum*. Predobečemu hoču dati jesti manu skritu. Vsi sveti otci i pretomačiteļi ovéh reči, jedinem zakonom govore, da ovdé spominak se čini od ovoga svetoga šakramentoma, koji se zove mana skrita, štoti pod kipom i obličaju krušnom pravo i istinno Krištuševo télo skrito je; na toliko, da drugo se vidi očima, drugo se véruje i zato ona mana ú posude zlate zaprta držala se je i hranila, a to na tvoj duhovni navuk, da i ti vérum ino ļubavum zlatum ú čiste[11] i prez vsake skrune duše tvoje ov sveti šakramentom skrit držiš i hraniš. Mana ona né drugda neg po noči opadala i nigdor ovo otajno opadanje né videl, čul, niti spoznati mogal. Po koje noči veru razumeti moremo, koja véruje stanovito, tvrdo i doistine Krištuša Ježuša (najti neviđenoga) vu ovom šakramentomu biti i vzdržati se. Drugoč mana ona drugdé né opadala, négo okol taborov ļuctva izraelskoga, a ne neprijetelskéh, štoti ovoga svetoga šakramentoma posvetilišče né drugdé, négo samo ú cirkvi naše katoličanske opčinske, opčinske, niti more biti. Tretič na zraku se je od angelov mana ona pripravļala i onak sinom i ļuctvu izraelskomu dana, doklamgod ú puščine béše, a kako ú zemļu obečanu vléze, présta ona jestvina vsakdašńa, niti mu se je več od Boga davala. Tako i ov sveti šakramentom nam se daje, doklamgodar vu ovoga svéta puščine živemo, alé kako ž ńe[12] izidemo po smrti i ú nebesko ono vékvéčno očinstvo pridemo, jestvina ova več nam se ne bude davala, niti veče budemo ú példah, prilikah i spodobah, négo jur lice na lice Boga budemo videli. Što se je lépo példuvalo[13] i zlaménuvalo po rečene mane, koja je vsaki dan obilno i zadovoļno opadala zvana sobote,[14] koji dan, (ar béše počinka), ni zrno nê opadalo. I to na navuk naš, zač doklakam smo godar na ovom svétu živi, mana ova, t. j. sveti ov šakramen-

Apoc. 2. Exod. 16. Num. 11. Deut. 8. Ps. 77. Jos. 5. Exod. 16.

[10] danasnē.
[11] chisztz.
[12] shnae.
[13] példuvato.
[14] ſzobbotae.

tom téla i krvi predragoga Ježuša na oltare naše opada ter dohodi i nam se na hranu daje, alé na preveliku onu drugoga sveta sobotu, kadé jur bude věčni počinak, več ov presveti šakramentom ne bude skrit pod kipom i obličajom krušnim i vinskim, négo se očito i svetlo od angelov i ļudi bude videl i gledal. O ļubav Boga jedinoga i vsamogučega, suproti nam nevoļném i nezahvalném neizgovorna!

Joan 6. Zove se presveti ov šakramentom[15] najprvič kruh iz nebes
Ps. 104. dojduči, od kojega ovako David: *Pane coeli saturavit eos.* Kruhom nebeském nasitil je ńe. A to na razlučenje mane, koja né iz nebes, négo iz zraka, od angelov pripravļena, izhodila i opadala, a ov kruh iz najvišega neba jest izašal i doļe stupil. Ter kruh[16] kruto plemeniti i prevrédni, kojega zlaménuje kruh on, koji je izdaleka
73. na ladje, plavi ili brodu dopeļan, od kojega mu- || dri Šalomon kraļ
Prov. 31. ovak govori: *Facta est, quasi navis institoris, de longe portans panem.* Včinila se je, kakoti nav ili ladja trgovca, izdaléka doneseči kruh. Trgovac ov jé sam Krištuš, ladja[17] mati cirkva, a kruh sveti šakramentom, ú kojem prava jestvina duš našéh vzdrži se, alé kruh, koji je, oh Bože! izdaléka došal, t. j. z nebes doļe stupil. Što ovak
Psal. 18. David svédoči: *A summo coelo egressio ejus,* od najvišega neba izhajanje ńegovo. I kakoti kruh, koji se na ladje i brodéh peļa i vozi, dvakrat pečen ima biti, tako ravno kruh ov nebeski, koji se samo ú svete matere cirkve katoličanske[18] opčinske ladje[19] nahodi, dvakrat pečen i dvakrat narođen: Oprvič ú naručaju Otca Boga od véke věčne. Drugoč ú vutrobe presvete i preslavne Déve, majke Marije po duhu svetom, ovdé na ovom svétu na odkupļenje, spasenje i zveličenje naroda člověčanskoga. Drugoč zove se kruh žitka i živ-
Joan. 6. ļenja, što sam Krištuš ovako tvrdi: *Ego sum panis vitae,* ja sam kruh žitka. I malo potlam ovak: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum,* koji je ov kruh, živeti hoče ú véke. I to na razluku i razlučenje, koje je mej ovém šakramentom i ostalémi jestvinami zemaļskemi, jer ov svét z vnogémi jestvinami je obilan, alé one jestvine jestvine jesu mrtvéh i samo zvana ovoga nebeskoga kruha nijedna ne more dati žitka i živļenja. I zato ostali kruh, pota i
Gen. 3. truda veli se. Zač ovak reče Adamu: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Vu potu i znoju obraza tvojega hočeš se[20] hraniti kruhom
Ps. 79. tvojim. A David ga pak kruhom suz imenuje ovako: *Cibabis nos pane lacrymarum.* Hraniti i pitati nas hočeš kruhom od suz. I nazopet David ú drugom méstu kruh boli i boléznosti ga zove ovak:
Ps. 110. *qui manducatis panem doloris,* koji blagujete ili jeste kruha boléznosti. Négo ú samom ovom šakramentomu pravi se nahodi kruh, ter pravi kruh od žitka, alé kruh, o čudo! koji prestaje kruh biti i

[15] Sakramantom.
[16] krnh.
[17] dadya.
[18] katoiichanszka.
[19] dadya.
[20] hocheſze.

ńa télo se pravo Krištuševo preobrača i prehaja taki, kako od pravoga redovnika ú maše izreku se réči one posvečenja, i to na davanje žitak i živļenje ļudem vrédno ga i dostojno prijimļučém. Zato ovak Krištuš: *Et panis, quem ego dabo, caro mea est pro* Joan. 6.
mundi vita, i kruh, kojega ja dam i podam, téla (!) moje jest za žitak i živļenje svéta. Tretič zove se kruh angelski. Što ovak David svedoči: *Panem angelorum manducavit homo.* Kruh angelski jél je Psa. 177.
i blaguval člověk. I veli se angelski ili zato, štoti je jestvina jedna preplemenita, izebrana i nebeska po jedino[m] Bogu nam dana, alé i zato, štoti koji ga prijimļu i vazimļu vu se, imaju angelsku nositi i imati čistoču. A sad ovdi premisli jedno malo, o gréšni člověče, kako te je milostivni Gospodin Bog poļubil, povisil i kakovo ti poštenje biva, kada blaguješ i ješ ov nebeski kruh, ter po tom jelišu jedno télo s Krištušem Ježušem bivaš i délnik postaješ božanstva ino člověčanstva ńegovoga, ako samo, (što sam jur tolikokrat rekal), čisto, dostojno i sveto ga prijimļeš! Četrtič, (da vnoga ostala imena ńegova ostavim), veli se i zove brašno, t. j. kruh putni, štoti jakost i krépost daje oném, koji ga vrédno prijimļu, kakoti kruh on || podpepelńak ili pogača svetomu Ilije proroku účini, koji je bil 74.
ovomu prava pêlda i kip, i ova, koja izrekoh, očito i odprto példuval i zlamenuval. Zač kada bi rečeni sveti prorok Elijaš ili Ilijaš pobéžal bil zavoļ Jezabele kraļice, velike božje neprijateļice, neizgovorne srditosti, koja ga hoteše úmoriti, i bil bi došal ú puščinu, ter ondé trudan zaspal pod jedném smrekom i borom, dotaknu se ga angel, obudi ga i reče mu: *Surge et comede,* vstani i blaguj ili 3. Reg. 19.
jeđ, koji prorok kada bi bil pogledal, zagleda pri glave svoje položen kruh podpepelńak ili pogaču, koju kada bi bil blaguval i jel, nazopet zaspa. I angel drugoč po malom vrémene dojde k ńemu i zbudi ga, ter mu réče: *Surge, comede, grandis enim tibi via restat.* Vstani, blaguj ino jeđ, ar ti još dalek i velik put ostaje, t. j. iti i putuvati. Nadaļe još ovak sveto pismo veli: *Qui cum surretisset, comedit et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta debus et quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb.* Koji kada bi bil ostal, jel je i hodil je ú jakosti jestvine one četrdeset dni i četrdeset noči, tija na goru božju Horeb. Spomeni se, spomeni, o krščeniče, da ovo isto se tebé, tebé od angela tvojega čuvara vnogokrat po vnuterńem[21] nadehńenju i opominanju govori: *surge, comede, grandis tibi via restat,* vstani, vstani i jeđ, veliki ti put putuvati još ostaje. Zač ako se hočeš suprot gréhom harcuvati i ž ńimi biti: vstani, jeđ ov sveti šakramentom dostojno, ako hočeš odoļati. Ako se takaj z vragom hočeš i ž ńegovém nadahńenjem i podnukavanjem ter podžiganjem pobiti: vstani, jeđ i primi zavétno i pobožno ov sveti šakramentom i vraga si taki premogal i vse napasti i skušńe ńegove lékmestu i vdiļe odtiral ino rasipal. Ako suprot svétu ovomu himbenomu i čalarnomu vojuvati batrivo i friško želéš: vstani i jeđ

[21] vnutornom.

ponizno i bogabojazļivo ov prejaki i premočni šakramentom i objednom i on hip predobil si. Da napokonac konca, ako je vrême došlo, ter ti je z ovoga svéta pojti i na dalko, oh Bože, putuvati, koliko boļe i brže vstani ino dušu tvoju od vsake skrune i truhe po poniznoj, pravoj i skrušenoj spovédi očisti, ter ovo presveto brašno téla Krištuševa pobožno i vrédno jeđ i primi, da tako oboružan i ti budeš mogal vu jakosti ovoga svetoga šakramentoma i kriposti priti i vlésti na goru božju onu nebesku, ter se ú véke ondé veseliti.

Stanovito je, i ja zaistinu valujem, da je dobro, pobožno, sveto i Bogu drago i vugodno ov sveti šakramentom okolu ponašati, da se od pravéh i vernéh krščenikov slavi, diči, moli, poštuje i da mu se vsi klańaju klańanjem samomu i jedinomu Bogu pristojném i odlučeném, alé vnogo pobožnéje je i sveteje je ńega ú duše, srca i téla stan zavétno i bogabojazļivo prijemati, što bi ti, o člověče, gustokrat nastojati i činiti, kakoti dobri i Bogu dragi krščenik, imal. Jer znaj, da ova nebeska jestvina, kolikogodar se
75. krat dostojno prijemļe, || tolikokrat graciju i milošču božju vnoživa ino povekšava i skupa vsi ostali Duha svetoga, dari i kriposti, po kojéh pobožnéh i bojazļivéh hoténje i pamet iz dobrote ú dobrotu napréduvanje i povekšavanje čini. Dobro preštimaj i premisli, o člověk, da je Bog toliko hrbud, trav i korenja zdravonosna na ozdravļenje vnogéh betegov účinil i odlučil, né li ada pravo i vredno, da bi najplemeniteji dél člověka, t. j. dušu ne ostavil i ne zapustil, koja je vnogo vekšemi i teškejemi obdana, podložna i obvezana betegmi, proti kojém vrlu likariju i izvršeno vračtvo Krištuš, nebeski likar i vračiteļ, je napravil i naredil ov sveti šakramentom, koji premočnem i prejakem modušem i zakonom trojglava Cerbera psa, t. j. vraga, vse napasti, skušńe i tentacije ino vse ostalo škodļivo poželénje spečuje, funda i zatira. I ako je arka ili skrińica ona staroga teštamentoma pogodbe božje vodu bistru i brzu Jordana mogla négda vzdržati, doklam je ļuctvo
Jos. 3 izraelsko préko ńega suhémi nogami prošlo, zašto ne bi boļe ov sveti šakramentom téla Krištuševa, sveto i pobožno prijet, vse hudo i zalo srca našega gonenje i vnoge fele pohoténje ino poželénje
Exod. 4. suzdržal, pače i zevséma zatrl? I ako je šiba ona Mojižeševa
v. 14. takajše vnoga i neizgovorna čuda činila, zašto ada i ov presveti
Num. 20. šakramentom vekša i čudneja, a navlastito i najmre ú dušah našéh ne bi činil? Od kojega sam Krištuš ú današńem evangeliomu veli:
Joan. 6. *Qui manducat me, ipse vivet propter me,* koji jé mene, on hoče živeti zaradi mene, t. j. ú véke. Kako to dokončajuč današńi evangeliom tvrdi, ovak govoreči: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum,* koji blaguje i jé ov kruh, živeti hoče ú véke.

Alé ovdé znati imate, u četiri stvari na pogibélnost stekohu se i spraviše se ovoga svéta, t. j. člověk nepokoran ili muška glava, t. j. Adam; žena gizdava i ohola, t. j. Eva! drévo prepovédano i
Gen. 3, sad zakračen od Boga jesti. A ravno je toliko duguvanja i stvari

milosrdni i vsamoguči Gospodin Bog na ponovļenje i popravļenje takajše ovoga svéta odlučil i odredil. Ar proti človeku nepokornomu človéka drugoga, tija i nutar do smrti pokornoga i poslušnoga suproti položi, t. j. Krištuša; a suproti žene gizdavoj i oholoj, žênu zavêtnu, pobožnu i kruto poniznu, t. j. presvêtu, preslavnu i preodičenu Dévicu Mariju; a protiva drévu prepovédanomu paredižomskomu ili raja zemaļskoga, drévo od živļenja, t. j. Krištuševo propelo ili razpelo; a suproti pak jestvine one i sadu smrtnonosnu živonosan ov téla Krištuševa šakramentom. I tako ada, vse zlo, koje je donesal prvi člověk, t. j. Adam, odnesal je je drugi, t. j. Krištuš; i koje je úpeļala Eva, odégnala je je i odtirala Marija. Što ovako sveti Auguštin, matere cirkve doktor, svédoči: *Heva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit. Illa percussit, ista sanavit.* Eva úmorivši naškodila je, Marija oživļuči hasnila je. Ona je vudrila ili ranila, ova je, t. j. Marija ozdravila. I malo daļe ovak: O felix obedientia, o insignis gratia! o sréčna pokornost i posluha, o prevelika milošča! A sveti Epifaniuš biškup pak ovak: *Heva mortis causa facta est hominibus, per ipsam enim mors ingressa est in mundum; || Maria vero causa vitae, per quam genita est nobis vita et per hanc filius Dei venit in mundum, ut, ubi abundavit peccatum, ibi superabundavit et gratia, et unde illata est mors, illinc processit et vita, ut vita pro morte fieret; et qui per mulierem nobis vita factus est, mortem ex muliere inductam excluderet.* Eva zrok smrti účińena je ļudem, ar po ńoj smrt vlézla je na ov svét; a Marija pako zrok účińena je žitka i živļenja, po koje narodil se je nam žitak i živļenje i po ove sin božji došal je na ov svét, da kadé je obiluval gréh, ondé zvrhu obiluvala je i milošča; i odkuda je donesena smrt, odonud je izašal i žitak, da žitak za smrt bi bil; i koji je po žêne nam žitak účińen, smrt po žene úpeļanu izegnal bi, izrinul i izhitil. I, da jur dokońam, koje je zlo doprineslo i porodilo drévo smrti, drévo žitka izbrisalo je je i prepudilo. I tako, rečjum jednum, vse zlo, koje je smrtna ona jestvina na ov svét donesla, ov presveti; živonosni kruh téla Krištuševa je je prognal i protiral. Od one jestvine rečeno je od Boga: *In quacunque die comederis ex illo, morte morieris.* U koji-godar dan budeš blaguval i jél iz ńega, smrtjum hočeš úmréti. A od ovoga nasuproti veli sam Krištuš vu današńem evangeliju: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum.* Koji jê i blaguje kruh ov, živeti hoče ú véke. I tako jur tada na koncu izpunilo se je, što mudri veli: *Omnia duplicia, unum contra unum et non fecit quid-quam deesse.* Vsa dvojdupla i dvojstruka, jedno suproti jednomu, i ne účinil ništar zmańkati, négo protivna suprotivném je zvračil i ozdravil. Što, o krščenici, da počutimo i tvrdno poznamo vu nas, često i gusto ovu likariju duhovnu i vračtvo prefino, stanovito i segurno duš našéh dostojno i vrédno prijimļemo, ar to čineč, po jakosti i kriposti ńegovoj živeli budemo ú véke s Krištušem i ž ńim se ú radosti i raju véčnom vékivékoma veselili, Amen.

S. Augus. 28. de SS. qui est de 2. Anuae Dearũ

76.

S. Epiph. Ep. adv. bar. l 3. Ser. 78. post med.

Gen. 2.

Joan. 6.

Eccli. 42.

Svrha ili konac.

Na vekšu vsemogučega Gospodina Boga, preblažene Majke mile Marije, svetoga Pavla prvoga puščenika, S. Gregura pape i doktora matere cirkve, na kojega dan sréčno, najti trudno ova prodéčtva dokońah i vseh svetcev i svetic božjih čast, diku, poštenje i slavu, a na moje i onéh, koji je budu štali alê čuli, dušno spasenje, Amen.

Finis.